

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Vojtěch-Lev Hart

**Využití umělé inteligence
v civilním procesu**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Zdeněk Kučera, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): [18. 06. 2023]

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 181 739 znaků včetně mezer.

Vojtěch-Lev Hart

V Praze dne

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval JUDr. Zdeňku Kučerovi, Ph.D. za vstřícný přístup při vedení této diplomové práce.

Dále bych rád poděkoval Janu Gobini za celoživotní inspiraci a Tomáši Gaťovi za houževnatost při prošlapávání slepých uliček.

Obsah

Úvod	1
Cíl práce a zvolená metodologie	2
Výzkumná otázka	3
Systematika práce	4
1. Umělá inteligence a civilní proces jako pojmy a jejich provázání.....	5
1.1. Pojem umělé inteligence	5
1.1.1. Typy umělé inteligence	6
1.1.2. Definice umělé inteligence z právního pohledu	8
1.2. K pojmům (civilního) soudnictví a (civilního) procesu	11
1.2.1. Civilní soudnictví	11
1.2.2. Civilní proces.....	12
1.2.3. Současné využití technologií v soudnictví	13
1.3. Základní možné formy účasti AI na soudním procesu.....	14
2. Etické výzvy spojené s využitím AI v civilním procesu	16
2.1. Princip respektování základních práv.....	17
2.2. Princip nediskriminace	17
2.2.1. Předpojatost a algoritmická diskriminace ve světle State v. Loomis	18
2.3. Princip kvality a bezpečnosti.....	23
2.4. Princip transparentnosti, nestrannosti a spravedlnosti	24
2.4.1. Právní stránka problematiky černé skříňky	25
2.4.2. Technická stránka problematiky černé skříňky	26
2.5. Princip uživatelské kontroly	28
2.6. Dílčí závěry	29
3. Umělá inteligence ve světle práva na spravedlivý proces	32
3.1. Právo na spravedlivý proces a garance z něj plynoucí.....	32
3.2. Nezávislost a nestrannost soudců	35
3.2.1. Dopad AI na nezávislost soudců	36
3.2.2. Dopad AI na nestrannost soudců.....	37
3.3. Zásada kontradiktornosti a rovnosti zbraní	38
3.3.1. Dopad AI na zásadu kontradiktornosti a rovnosti zbraní	39
3.4. Právo na projednání věci v přiměřené lhůtě.....	42
3.4.1. Dopad AI na právo na projednání věci v přiměřené lhůtě.....	43
3.5. Právo na řádné odůvodnění rozhodnutí.....	44
3.5.1. Dopad AI na právo na řádné odůvodnění rozhodnutí.....	45
3.6. Princip právní jistoty a předvídatelnosti rozhodnutí	47

3.6.1.	Dopad AI na princip právní jistoty a předvídatelnosti rozhodnutí	48
3.7.	Dílčí závěry	49
4.	Jednotlivé možnosti využití AI v civilním procesu a soudnictví	51
4.1.	Kvantitativní právní predikce	52
4.1.1.	Teoretická východiska	52
4.1.2.	Dosavadní výzkum v oblasti QLP	54
4.1.3.	Možnosti budoucího využití QLP	59
4.1.4.	Soulad s právem na spravedlivý proces – příležitosti a rizika QLP	60
4.2.	Nástroje pro sestavení váhových parametrů.....	64
4.2.1.	Teoretická východiska a možnosti využití	64
4.2.2.	Soulad s právem na spravedlivý proces – příležitosti a rizika NVP.....	67
4.3.	Mimosoudní řešení sporů online	68
4.3.1.	Pojem ODR a teoretická východiska.....	68
4.3.2.	Současná teorie o možnostech využití AI v ODR	70
4.3.3.	Budoucí možnosti využití AI v ODR	71
4.3.4.	Soulad s právem na spravedlivý proces – příležitosti a rizika AI v ODR	73
4.4.	Dílčí závěry	75
Závěr	77	
Seznam použitých zdrojů	80	
Abstrakt:	89	
Klíčová slova:	89	
Abstract:	90	
Keywords:	90	

Úvod

Rok 2023 začal svůj běh bezprecedentním třeskem v oblasti umělé inteligence. Díky zpřístupnění nejnovějších velkých jazykových modelů umělé inteligence se do povědomí obecné veřejnosti dostala kromě běžných využití i taková, která oprávněně vyvolává v mnohých otázku, zda je postupem času umělá inteligence nemůže nahradit. Společnost se tak o umělou inteligenci začala zajímat víc než kdy dřív, koneckonců možnosti a aplikace, které se nabízí, se zdají být bezbřehé.

Je tedy logické, že využití umělé inteligence se stalo tématem i v mnoha právních odvětvích, zejména v oblasti soukromého práva. Vystávají otázky týkající se samotné povahy umělé inteligence, odpovědnosti za její jednání či problematiky ochrany dat, stejně tak jako výzev souvisejících s autonomními vozidly či dokonce autonomními zbraněmi. Právo začalo na tento impulz také v poslední době reagovat a na legislativní úrovni postupně vznikají první právní předpisy, které se tohoto tématu alespoň okrajově dotýkají.

S ohledem na výše popsané tak vystává otázka, zda, a jaké příležitosti může umělá inteligence přinést pro právo procesní, resp. pro oblast soudnictví. Pokud umělá inteligence přináší tolik výhod, jak se mohou v civilním procesu a soudnictví uplatnit? Co vše by mohla dělat a mají se soudci bát o svou práci? Může umělá inteligence soudce nahradit? Tyto otázky mohou být hned prvními, které rezonují při úvahách o využití umělé inteligence v civilním procesu. Dokládají, že by se jim právo v tomto ohledu mělo dále věnovat a zkoumat je. Umělá inteligence pro civilní proces a soudnictví může totiž představovat obrovskou výzvu a zároveň jedinečnou příležitost.

Cíl práce a zvolená metodologie

Cílem této práce je analýza využití umělé inteligence v civilním procesu a civilním soudnictví. V tomto ohledu se práce zabývá také základními etickými a právními výzvami, kterých se takové případné využití týká.

Oblast civilního procesu, civilního soudnictví a všeobecně práce soudce je značně rozmanitá. Jiné aspekty dopadají na úkony spojené se zahájením řízení, jeho průběhem, dokazováním, s vedením spisů nebo celkově se samotným rozhodováním soudce. Vzhledem k velkému záběru této oblasti, rozmanitosti potenciálních funkcí umělé inteligence a problematických aspektů či příležitostí s ní spojených, není v rozsahových možnostech této práce analyzovat veškerá možná využití, která se civilního procesu a soudnictví týkají. Tato práce se proto zaměřuje zejména na možná využití umělé inteligence, týkající se rozhodovací činnosti soudce.

Ve zvolené metodologii této práce zaujímá dominantní postavení analýza. Neméně je v této práci zastoupena i metoda deskriptivní, která je často doplněna pohledem *de lege ferenda*. Zejména v poslední části této práce je pak využíván i přístup komparativní. S ohledem na jistou novost oblasti prozkoumávané touto prací a na nízké zastoupení českých odborných zdrojů, které se zvolenému tématu věnují, vychází tato práce především ze zahraniční literatury a zahraničních odborných článků. V tomto ohledu zaujímá v práci výsadní postavení dokument „*European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment*“ vydaný Evropskou komisí pro efektivitu justice (CEPEJ).

Výzkumná otázka

Tato práce si vymezuje následující výzkumnou otázku:

Lze využít umělou inteligenci v civilním procesu?

Položenou výzkumnou otázku pak lze rozdělit na tři podotázky:

I. Jak může vypadat využití umělé inteligence v civilním procesu?

Cílem této části výzkumné otázky je zodpovědět, jakým způsobem se mohou umělá inteligence a civilní proces navzájem ovlivnit. Prvně bude kladen důraz na pojetí umělé inteligence pohledem práva a na identifikaci základních podob, které by umělá inteligence v civilním procesu a soudnictví mohla mít.

II. Jaké jsou základní etické a právní aspekty s takovým využitím spojené?

V rámci této části výzkumné otázky budou zkoumány základní etické problémy jakožto i aspekty právní, které na takové využití dopadají. Důraz je kladen především na garance plynoucí z práva na spravedlivý proces.

III. Jak mohou taková využití vypadat a obtoží taková využití pohledem práva na spravedlivý proces?

Poslední část výzkumné otázky se zaměří na konkrétní možnosti využití umělé inteligence v civilním procesu a civilním soudnictví, a to zejména s ohledem na rozhodovací činnost soudce. Tato využití pak budou zkoumána pohledem práva na spravedlivý proces.

Systematika práce

Práce je svou povahou systematicky rozdělena do čtyř částí.

První část je zaměřena na představení pojmů umělé inteligence, civilního procesu a civilního soudnictví. Zabývá se tím, jakým způsobem mohou být tyto instituty navzájem provázány. Dále se snaží analyzovat umělou inteligenci právním pohledem a zkoumá, do jaké míry jsou v současné době v soudnictví využívány technologie. Konečně se pak zabývá jednotlivými základními formami účasti umělé inteligence na soudním procesu.

V rámci druhé části této práce jsou analyzovány etické výzvy související s využitím umělé inteligence v civilním procesu a soudnictví. Důraz je přitom kladen zejména na data a transparentnost umělé inteligence, stejně tak jsou řešeny i výzvy spojené s autonomií, resp. nezávislostí člověka na umělé inteligenci.

Třetí část práce si dává za cíl analyzovat umělou inteligenci ve světle práva na spravedlivý proces. V tomto ohledu jsou zkoumány jednotlivé garance, které z práva na spravedlivý proces vyplývají a dopad, ať již pozitivní či negativní, který na ně umělá inteligence může mít.

Čtvrtá a poslední část práce pak konečně zkoumá jednotlivé možnosti využití umělé inteligence v civilním soudnictví, resp. v civilním procesu, zaměřuje se přitom jak na současné experimenty ze zahraničí, tak i na budoucí možnosti využití, ty následně podrobuje analýze souladu s právem na spravedlivý proces.

1. Umělá inteligence a civilní proces jako pojmy a jejich provázání

1.1. Pojem umělé inteligence

*„It is not my aim to surprise or shock you – but the simplest way I can summarize is to say that there are now in the world machines that think, that learn and that create. Moreover, their ability to do these things is going to increase rapidly until- in a visible future – the range of problems they can handle will be coextensive with the range to which the human mind has been applied.“*¹ pronesl již v roce 1957 Herbert A. Simon, americký vědec a průkopník umělé inteligence.

Tento výrok z konce padesátých let minulého století poukazuje na velkou míru optimismu Simona ohledně budoucnosti a možnosti využití strojů, resp. umělé inteligence (dále tak jen jako „AI“). Dle jeho názoru se stoje díky svým procesům „uvažování“ dokáží uplatnit v oblastech, jež byly do té doby vyhrazené pouze lidské mysli. Po 66 letech od tohoto výroku je umělá inteligence v zásadě všudypřítomná a běžný člověk se s ní setká prakticky na každém rohu. Může se jednat o virtuální asistenty v mobilních zařízeních jako Siri, Cortana, Alexa či o doporučený výběr nových filmů na Netflixu. Známost a často zmiňovanou ukázkou „síly“ umělé inteligence je AlphaGo společnosti Deepmind, která v roce 2016 dokázala ve hře Go porazit osmnáctinásobného mistra světa Lee Sodela.² Poslední dobou se však do popředí dostávají i AI, které se soustřeďují na kreativní tvorbu, jedná se například o DALL-E 2³, která je schopná vytvořit realistické obrázky a umění na základě písemného požadavku uživatele nebo o ChatGPT⁴, jazykový model, specializující se na zpracování a generování textu, obě od společnosti OpenAI. Příklady využití AI je pak mnoho i v dalších hospodářských odvětvích, ať už se jedná o zemědělství, finanční služby, energetiku nebo stavebnictví a během příštích let se objeví nespočet dalších příkladů, které si lidé zatím ani nedokáží představit.⁵

---

¹ Citováno z NEAPOLITAN, Richard E. a Xia JIANG. *Artificial Intelligence: With an Introduction to Machine Learning*, Second Edition. 2nd ed. Boca Raton, FL: Chapman and Hall/CRC, 2018, 1 recurso en línea (467 p.) il. ISBN 1-351-38439-2., s. 5

² Viz The Guardian. *Google's AlphaGo wins second game against Go champion* [online]. [cit. 2023-12-01] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/technology/2016/mar/10/google-alphago-ai-wins-second-game-against-go-champion-lee-sedol>

³ OpenAI. *DALL-E 2*. [online]. [cit. 2023-11-01] Dostupné z: <https://openai.com/dall-e-2/>

⁴ OpenAI. *Introducing ChatGPT* [online]. [cit. 2023-11-01] Dostupné z: <https://openai.com/blog/chatgpt/>

⁵ EVROPSKÁ KOMISE, Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Umělá inteligence pro Evropu, 25. 04. 2018 [online]. [cit. 2023-18-01] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0237&from=CS> s. 1

S ohledem na výše zmíněné není těžké najít konkrétní příklady využití umělé inteligence v každodenním životě. Různá míra využití v kombinaci s nedostatečnou informovaností a se zkreslenými představami obecné veřejnosti o tom, co umělá inteligence je a jak ve skutečnosti funguje, však značně ztěžují najít zaštitující a jednotnou definici AI.

Oxfordský internetový institut ve spolupráci se společností Google zjednodušeně definuje umělou inteligenci jako program, který počítači umožňuje se učit a přizpůsobovat.⁶

Definice AI se liší zejména s ohledem na dva rozměry, které jsou na tuto oblast aplikovány. Tím prvním je uvažování a myšlenkový proces, druhým samotné chování. V praxi jde o to, zda AI uvažuje nebo se chová jako člověk anebo jestli je AI spíše racionální (tedy jestli dosahuje ideálního konceptu inteligence – racionality). Definici umělé inteligence tak lze rozdělit do 4 škol, které se vzájemně znevažují, ale i doplňují:

- Systémy, které uvažují jako lidé (Haugeland, Bellman)
- Systémy, které uvažují racionálně (Chamiak a McDermott, Winston)
- Systémy, které se chovají jako lidé (Kurzweil, Rich a Knight)
- Systémy, které se chovají racionálně (Poole, Nilsson)⁷

1.1.1. Typy umělé inteligence

Umělou inteligenci nelze chápat jako jeden celek, na světě existují různě specializované a různě vyvinuté druhy umělé inteligence a proto se nezařazují pod jeden pojem, ale kategorizují se dle ustáleného dělení. Existují různé způsoby dělení, např. softwarová nebo zabudovaná AI,⁸ tato práce však bude pracovat s členěním umělé inteligence dle jejich schopností (*based on capabilities*).

V rámci tohoto členění lze AI rozdělit na slabou (*weak* či *narrow AI*) a silnou (*strong* či *general AI*) umělou inteligenci. Dělicím faktorem je v zásadě schopnost umělé inteligence simulovat lidskou mysl.

---

⁶ Oxford Internet Institute, Google. *Základní průvodce AI* [online]. [cit. 2023-14-01] Dostupné z: <https://atozofai.withgoogle.com/intl/cs/artificial-intelligence/>

⁷ RUSSELL, Stuart J. a Peter NORVIG. *Artificial intelligence: a modern approach*. 2nd ed. New Jersey: Prentice Hall, c2003. ISBN 0-13-790395-2.

⁸ Evropský parlament – zpravodajství. *Co je umělá inteligence a jak ji využíváme?* [online]. [cit. 2023 14-01] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20200827STO85804/umela-inteligence-definice-a-vyuziti>

Alan Turing⁹ v roce 1950 představil empirický test, zkoumající inteligenci tzv. „*umělé entity*“. Při Turingově testu sedí tazatel v jedné místnosti, člověk ve druhé místnosti a umělá entita ve třetí místnosti. Tazatel pokládá pomocí textového zařízení otázky a na základě odpovědí, které se mu dostanou, má rozlišit kdo z dotazovaných je člověk. Pokud se mu to nepodaří, tak umělá entita prošla testem a je „inteligentní“. V roce 1980 přišel Searle, americký filozof, s argumentem čínského pokoje (*chinese room experiment*), kterým se proti Turingově testu ohradil. V jeho příkladu program rozumějící čínštině lze v zásadě nahradit člověkem, který sedí v místnosti a pomocí manuálu kopíruje kroky, které jsou třeba k vykonání té dané úlohy. Člověk přitom nemusí čínštině vůbec rozumět. Z toho lze vyvodit závěr, že ani daný program nerozumí čínštině, čili nepřemýšlí a tudíž není inteligentní. Na základě tohoto experimentu Searle argumentoval, že umělá inteligence nemůže mít vlastní mysl, ale může jí toliko simulovat.¹⁰

Slabá AI se zaměřuje na vykonávání jednotlivých typů úloh, např. umí buďto odpovídat na položené otázky nebo hrát šachy, dokáže však provádět jen jeden daný typ úlohy, ne oba. Spoléhá se na člověka, který definuje parametry jejích učebních algoritmů a poskytne relevantní data. Příkladem slabé umělé inteligence může být již zmíněný systém AlphaGo nebo virtuální asistenti v mobilních zařízeních jako Siri či Cortana.¹¹

Silná AI je zatím teoretickým pojmem, který označuje umělou inteligenci, jež se svou inteligencí rovná té lidské. Na rozdíl od slabé AI by nebyla omezená na řešení jednoho typu úloh, ale byla by schopna se naučit v podstatě čemukoliv, tak jako člověk. Pro úplnost je třeba dodat, že v rámci tohoto dělení se pracuje ještě s pojmem *Super AI*, který označuje umělou inteligenci, jež by překonala lidskou inteligenci ve všech ohledech. Tak jako v případě silné AI se ovšem jedná v současné době o čistě teoretický pojem.¹²

Umělá inteligence pak může fungovat dle různých druhů modelů, na základě kterých je schopna úspěšně řešit dané problémy ve své specializované doméně. Jedná

---

⁹ Anglický matematik a vědec, mnohými považován za otce umělé inteligence.

¹⁰ Richard E. a Xia Jiang, op. cit. pozn. 1, s. 2-3

¹¹ IBM. *What is strong AI?* [online]. [cit. 2023-15-01] Dostupné z: <https://www.ibm.com/topics/strong-ai>

¹² Ibid.

se zejména o modely založené na logickém uvažování, pravděpodobnostním odvozování, emergentní inteligenci¹³, neuronových sítích a hloubkovém učení.¹⁴

1.1.2. Definice umělé inteligence z právního pohledu

Jak již bylo zmíněno výše, není těžké vyhledat příklady využití AI v praxi, je nicméně komplikované definovat umělou inteligenci z technického hlediska, natož pak z toho právního. Důvodem jsou zejména široké možnosti využití AI ve světě, její neustálý technologický vývoj a vůbec představy zákonodárců o tom, co pod tento pojem zařadit.

Na mezinárodní úrovni se v roce 2021 objevila první zmínka o AI, když členové UNESCO přijali „Návrh textu doporučení o etice umělé inteligence“. Aniž by se ale dokument snažil o vytvoření jednotné definice, na AI systémy nahlíží jako na systémy, které mají schopnost zpracovávat data a informace způsobem, který se podobá inteligentnímu chování a typicky zahrnuje prvky uvažování, učení, vnímání, predikce, plánování nebo kontroly. Tento dokument dále pracuje s předpokladem, že AI systémy jsou navrženy tak, aby fungovaly v určitém stupni autonomie a na základě metod jakými je např. strojové učení (včetně hloubkového a posilovacího učení).¹⁵

Evropská unie se v přístupu k umělé inteligenci snaží být více opatrná (např. oproti USA) a razí cestu prostřednictvím regulace.¹⁶ Jednu z prvních definic AI na úrovni evropského práva poskytla v roce 2018 Evropská komise ve svém sdělení – Umělá inteligence pro Evropu (dále také jen „**Sdělení o AI**“)¹⁷.

Tento dokument popisuje umělou inteligenci jako „[...] *systémy vykazující inteligentní chování v podobě vyhodnocování svého okolí a následného rozhodování či vykonávání kroků – s určitou mírou autonomie – k dosažení konkrétních cílů*[...]“

V roce 2019 vydala Nezávislá odborná skupina na vysoké úrovni pro umělou inteligenci (dále jen „**AI HLEG**“) zřízená Evropskou komisí dokument „Etické

---

¹³ Jedná se o zaštitující pojem, pod který se řadí modely na základně přirozeného výběru nebo na základě inteligence roje.

¹⁴ Richard E. a Xia Jiang, op. cit. pozn. 1, s. 7-8

¹⁵ UNESCO. DRAFT TEXT OF THE RECOMMENDATION ON THE ETHICS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE, SHS/IGM-AIETHICS/2021/JUN/3 Rev.2 ze dne 25.6.2021 [online]. [cit. 2023-18-01] Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377897>

¹⁶ Viz ČT24. *Současné systémy jsou podobné spíše papouškům než myslícím bytostem, říká šéfka programu umělých inteligencí v Bílém domě.* [online]. [cit. 2023-18-01] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/3547866-usa-jsou-skvele-v-inovaci-eu-v-regulaci-rika-sefka-programu-umelych-inteligenci-v-bilem>

¹⁷ Evropská komise, op. cit. pozn. 5

pokyny pro zajištění důvěryhodnosti UI¹⁸ a spolu s ním též dokument „Definice UI: hlavní schopnosti a vědní obory“¹⁹ (dále jen „**Dokument o definici AI**“)²⁰.

Dokument o definici AI přejal definici ze Sdělení o AI, dále jí však rozšířil a specifikoval s cílem zabránit nedorozuměním a sjednotit obecné znalosti AI pro budoucí využití. Kritika předchozí definice spočívala zejména na termínu „intelligence“, neboť se jedná o neurčitý pojem a vědci v oblasti AI pracují s pojmem „racionalita“. AI dosáhne racionality zejm. tím, že vnímá prostředí, v němž se nachází a shromažďuje data, která následně interpretuje a vyvozuje z nich závěry, dle kterých následně jedná.²¹

Dokument ve svém závěru pak navrhuje aktualizovanou definici AI: „*Systémy umělé inteligence (UI) jsou softwarové (a případně také hardwarové) systémy navržené lidmi, které mají zadán složitý cíl a jednají ve fyzické nebo digitální dimenzi, přičemž vnímají své prostředí tím, že získávají data, interpretují shromážděná strukturovaná nebo nestruturovaná data, usuzují ze znalostí nebo zpracovávají informace odvozené z těchto dat a rozhodují o nejlepší akci či akcích k dosažení daného cíle. Systémy UI mohou používat symbolická pravidla nebo si vytvořit numerický model; mohou rovněž přizpůsobovat své chování na základě analýzy toho, jak je prostředí ovlivněno jejich předchozími akcemi[...]*“.²²

Konečně pak v dubnu 2021 předložila Evropská komise návrh nařízení, tzv. Akt o umělé inteligenci²³, které stanoví harmonizovaná pravidla pro uvádění a provoz systémů AI na evropském trhu. Ustanovení článku 3 odst. 1 definuje systém umělé inteligence jako „[s]oftware, který je vyvinut pomocí jedné nebo více technik a přístupů uvedených v příloze I [24][Nařízení], a který může pro danou sadu cílů

---

¹⁸ Nezávislá odborná skupina na vysoké úrovni pro umělou inteligenci zřízená Evropskou komisí: *Etické pokyny pro zajištění důvěryhodnosti UI*, zveřejněno duben 2019 [online]. [cit. 2023-18-01] Dostupné z: <https://ec.europa.eu/futurium/en/ai-alliance-consultation.1.html>

¹⁹ Nezávislá odborná skupina na vysoké úrovni pro umělou inteligenci zřízená Evropskou komisí: *Definice UI: hlavní schopnosti a vědní obory*, zveřejněno duben 2019 [online] [cit. 2023-18-01] Dostupné z: <https://ec.europa.eu/futurium/en/ai-alliance-consultation.1.html>

²⁰ S ohledem na ustálení pojmosloví tato práce pracuje s pojmem AI namísto UI.

²¹ Nezávislá odborná skupina na vysoké úrovni pro umělou inteligenci zřízená Evropskou komisí. op. cit. pozn. 19, s. 1

²² Ibid. s. 6

²³ Návrh nařízení Evropského parlamentu a rady, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (akt o umělé inteligenci) a mění určité legislativní akty Unie, 21. 04. 2021 [online]. [cit. 2023-20-01] Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:e0649735-a372-11eb-9585-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF

²⁴ Jedná se o přístupy strojového učení, přístupy založené na logice a znalostech a statické přístupy.

definovaných člověkem generovat výstupy, jako je například obsah, predikce, doporučení nebo rozhodnutí ovlivňující prostředí, s nimiž komunikují.“

Ve vztahu k možnosti využití AI v soudnictví stanovuje příloha III Aktu o umělé inteligenci v článku 8, že „*systemy [AI] určené na pomoc soudnímu orgánu při zkoumání a výkladu fakt a práva a při uplatňování práva na konkrétní soubor skutečností[...]*“, jsou považovány za vysoce rizikové systémy AI, které musejí dle hlavy III Aktu o umělé inteligenci splňovat přísné požadavky.

Návrh nařízení byl podroben kritice zvláště za svou přílišně obecnou definici systému AI, pod kterou by mohl v zásadě spadat téměř jakýkoliv počítačový program. Takové pojetí by mohlo naopak vést k přílišné a zbytečné regulaci.²⁵ Rada EU v prosinci 2022 přijala společný postoj k návrhu nařízení, kde mj. přejímá užší definici systémů AI,²⁶ ta se více blíží definici přijaté dle AI HLEG. Návrh nařízení je nicméně (v době psaní této práce) stále ve fázi legislativního procesu a je tedy pravděpodobné, že se bude, a to i samotná definice AI, ještě měnit. Přístup Rady EU se ovšem zdá být s ohledem na snahu o zúžení pojmu vítaný.

Český právní řád v zásadě definici umělé inteligence nezná a aktivita státu směrem k jejímu zakotvení je poměrně recentní. Úřad vlády České republiky si nechal v roce 2018 vypracovat analýzu právně-etických aspektů rozvoje umělé inteligence a jejích aplikací v ČR.²⁷ Ta zkoumá oblast AI zejména z pohledu právních a etických problémů, dle specifických právních odvětví a vlivu AI na ně. V roce 2019 pak Ministerstvo průmyslu a obchodu vytvořilo dle evropských požadavků Národní strategii umělé inteligence v České republice²⁸, ta však jen velmi vágně definuje krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé strategické cíle implementace umělé inteligence v ČR.

---

²⁵ Ebers, Martin, Veronica R. S. Hoch, Frank Rosenkranz, Hannah Ruschemeier, a Björn Steinrötter. 2021. "The European Commission's Proposal for an Artificial Intelligence Act—A Critical Assessment by Members of the Robotics and AI Law Society (RAILS)" J4, no. 4: 589-603. [online]. [cit. 2023-21-01] Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/j4040043>

²⁶ RADA EVROPSKÉ UNIE, *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (akt o umělé inteligenci) a mění určité legislativní akty Unie – obecný přístup*, 25. 11. 2022 [online]. [cit. 2023-21-01] Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14954-2022-INIT/cs/pdf>

²⁷ Úřad vlády ČR, *Výzkum potenciálu rozvoje umělé inteligence v České republice, Analýza právně etických aspektů rozvoje umělé inteligence a jejích aplikací v ČR* [online]. [cit. 2023-21-01] Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/AI-pravne-eticka-zprava-2018_final.pdf

²⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu, *Národní strategie umělé inteligence v České republice* [online]. [cit. 2023-21-01] Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/umela-inteligence/NAIS_kveten_2019.pdf

Pohledem českého práva je pak tedy samotná definice umělé inteligence závislá na evropských a mezinárodních tendencích, zejm. s ohledem na připravovaný Akt o umělé inteligenci. Je nicméně třeba dodat, že v závislosti na konkrétní aplikaci může být v České republice na AI nahlíženo optikou různých právních režimů, které mají především vliv na určení případného odpovědnostního vztahu.²⁹

Umělou inteligenci lze typicky považovat za počítačový program a to zejména v souvislosti s ochranou práv duševního vlastnictví.³⁰ V českém právu se s termínem počítačový program lze setkat v autorském zákoně³¹, který ovšem samotnou definici neobsahuje, tu je třeba hledat v ustanovení § 1 odst. 2 instrukce Ministerstva spravedlnosti z roku 1999³², dle které je počítačovým programem „*soubor, který obsahuje soustavu sledů příkazů, řídicích činností stroje za účelem dosažení požadovaného výsledku.*“ Pro naplnění ochrany AI jako počítačového programu je pak třeba naplnit především podmínku původnosti zakotvenou v §2 odst. 2 autorského zákona, kdy se musí jednat o dílo, které je vlastním duševním výtvořem autora, nemusí se však jednat o dílo jedinečné.³³

Na umělou inteligenci může být pohlíženo i jako na věc v právním smyslu, a to i přes spor ohledně povahy software.³⁴ Za určitých podmínek lze na AI pohlížet i jako na výrobek, službu nebo případně i počítačový vir, tyto právní režimy nicméně řeší výše zmíněný odpovědnostní vztah.³⁵

1.2. K pojmům (civilního) soudnictví a (civilního) procesu

1.2.1. Civilní soudnictví

Soudnictví je, vedle moci výkonné a zákonodárné, jednou ze tří složek dělby moci ve státě. Soudnictví je definováno především tím, že je vykonáváno prostřednictvím činnosti státních orgánů, resp. soudů, jež spočívá v řešení konkrétních případů dle stanovených pravidel. Tato činnost pak může být svěřena pouze nezávislým státním orgánům, jejichž řešení je pro určené osoby závazné a státní mocí

---

²⁹ Úřad vlády ČR, *Výzkum potenciálu rozvoje umělé inteligence v České republice – souhrnná zpráva*, 10. 12. 2018 [online]. [cit. 2023-06-02] Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/AI-souhrnna-zprava-2018.pdf>

³⁰ Ibid.

³¹ Zákon č. 121/2000 SB. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákon (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů

³² Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 26. dubna 1999, kterou se vydává UKLÁDACÍ ŘÁD POČÍTAČOVÝCH ÚDAJŮ

³³ Úřad vlády ČR, op. cit. pozn. 29

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

vynutitelné. Soudnictví pak konečně právo nevytváří, ale aplikuje jej dle již existujících právních norem.³⁶

Rozsah záležitostí, které jsou soudy oprávněny a povinny projednávat, vymezuje hranice pro jejich činnost a činnost orgánů jiného typu. V objektivním pojetí se tento rozsah nazývá pravomoc soudů a v zásadě dělí soudnictví do několika druhů, na soudnictví civilní, trestní, správní a ústavní. Toto dělení se následně projevuje v rozdílné úpravě předmětu řízení, postupu soudů a daných subjektů.³⁷

Pravomoc civilního soudnictví potom spočívá dle ustanovení § 7 občanského soudního řádu (dále tak jen jako „OSŘ“)³⁸, v projednávání a rozhodování sporů a jiných právních věcí, které vyplývají z poměrů soukromého práva.

1.2.2. Civilní proces

Výklad pojmu „proces“ není z logiky věci a obecnosti pojmu jednotný a v závislosti na daném přístupu může být vykládán více extenzivně či restriktivně. Proces lze dle jednoho pojetí chápat jako každý právní postup, tedy vše, čím vznikají, mění se, nebo zanikají právní vztahy a s tím související práva či povinnosti. Pod toto pojetí by se při důsledné aplikaci radil např. i postup vedoucí k uzavření smlouvy. Dle dalšího pojetí proces nelze charakterizovat jako každý právní postup, ale pouze takový, jehož se účastní státní orgán s cílem vydat vykonatelné rozhodnutí. Konečně lze proces chápat také jako zvláštní trojhranný vztah, kterého se účastní tzv. nezúčastněný třetí. Pod poslední výklad lze řadit většinu soudních řízení sporných, naopak u soudních řízení nesporných tomu tak již není.³⁹

Civilní proces je pak jeden z druhů procesu, který lze definovat jako soubor právních vztahů, jež vznikají, mění se či zanikají v důsledku procesních úkonů soudu a dalších procesních subjektů při poskytování ochrany soukromoprávním (a některým jiným) právním vztahům. Pojmovými prvky civilního procesu jsou pak zejména procesní vztahy, procesní subjekty a procesní úkony.⁴⁰

---

³⁶ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1. s. 19-20

³⁷ *Ibid.* s. 24-25

³⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

³⁹ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ, *op. cit.* pozn. 36, s. 32

⁴⁰ *Ibid.* s. 33–34

Pojmy civilního procesu a civilního soudnictví jsou úzce provázané a vzájemně se doplňují, tato práce proto v dalších částech vztahuje poznatky z civilního soudnictví i na civilní proces a obráceně. Pokud tak v práci není dále uvedeno jinak, lze tyto informace aplikovat jak na civilní proces i soudnictví.

1.2.3. Současné využití technologií v soudnictví

Technologie se do prostoru soudnictví dostávají velice pozvolna a příkladů konkrétního využití v České republice v současné době není mnoho.

Zatím asi největším viditelným přínosem je možnost využití videokonferenčního zařízení v rámci soudního řízení, které bylo do civilního procesu zakotveno v roce 2017 novým ustanovením § 102a OSŘ, dle kterého může soud provést úkon s využitím tohoto zařízení např. ke zprostředkování přítomnosti účastníka řízení či k provedení výslechu. Tyto příklady jsou uvedeny demonstrativně a využití videokonferenčního zařízení se může soud za daných okolností rozhodnout i v jiných případech. Tato možnost je dále výslovně zakotvena v § 39 odst. 1 OSŘ, dle kterého může videokonferenčního zařízení využít soud k dožádání, či v § 122 odst. 2 OSŘ, jež umožňuje využít této technologie k provedení důkazu.

Dalším příkladem zavedení technologií do soudnictví je tzv. generátor přidělování, zakotvený novelou zákona o soudech a soudcích (dále také jen jako „ZSS“)⁴¹ v roce 2019. Generátor přidělování je dle nového ustanovení § 42a, § 45 ZSS a prováděcí vyhlášky⁴² informační systém využívající matematického algoritmu a náhodných čísel k zajištění přidělování insolvenčních věcí podle rozvrhu práce insolvenčních soudů, a to náhodným výběrem bez možnosti ovlivňování přidělování věcí.

Konečně pak nejnovějším příkladem zavádění technologií jsou elektronické spisy, které chce na podzim roku 2023 začít testovat Ministerstvo spravedlnosti u prvních soudů.⁴³ Počítačový systém by měl nahradit stohy papírů, se kterými soudy

---

⁴¹ Zákon č. 6/2002 Sb. o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁴² Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 213/2019 Sb. o náležitostech generátoru přidělování zajišťujících přidělování insolvenčních věcí náhodným výběrem, způsobu provozování generátoru přidělování a obsahu rozvrhu práce a způsobu jeho sestavení za účelem použití generátoru přidělování (vyhláška o generátoru přidělování)

⁴³ viz iROZHLAS. *Žádné stohy papíru. První soudy na podzim vyzkouší elektronický spis, justice po něm volá přes 15 let* [online]. [cit. 2023-06-01] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ejustice-soudy-vyzkousi-elektronicky-spis_2302120600_tec

pracují dnes.⁴⁴ Jedná se o dlouhodobě žádanou cestu digitalizace českého soudnictví, která by mohla zjednodušit práci soudcům a právníkům a celkově zefektivnit průběh soudního řízení.⁴⁵ Právě toto využití by mohlo napomoci zavádění technologií jako je umělá inteligence, která ke svému fungování potřebuje obrovské množství digitalizovaných dat.

1.3. Základní možné formy účasti AI na soudním procesu

Jak již bylo zmíněno v úvodu první kapitoly, s umělou inteligencí se člověk v běžném životě setkává takřka na každém kroku čím dál častěji a je tomu tak i v právním prostředí. Průkopníkem komerčních řešení právních nástrojů využívajících umělou inteligenci je zejména USA. V tomto ohledu lze zmínit například Lex Machina, ta poskytuje (na úrovni soukromého sektoru) právní analýzu, jež umožňuje vytvářet úspěšné procesní strategie pro vedení sporů tak, že analyzuje miliony stran informací ze soudních sporů, čímž uživatel získá důležitý přehled o soudech, soudcích nebo protistranách.⁴⁶ Existují dokonce i právní virtuální asistenti, kteří americkým právníkům pomáhají zanalyzovat text, nabídnou relevantní judikaturu a upozorní na již překonané nebo kritizované judikáty. Takové řešení nabízí například společnost ROSS intelligence, Inc.⁴⁷

Výše zmíněných řešení po celém světě přibývá a umožňují právníkům pomáhat v mnoha oblastech⁴⁸, je tedy zřejmé, že umělá inteligence dříve či později pronikne (nebo někde dokonce již i pronikla) a ovlivní soudnictví a s tím spojený soudní proces. Z teoretického hlediska lze účast umělé inteligence na soudním procesu rozdělit do dvou forem, přičemž každá předpokládá jinou míru účasti a nezávislosti AI při jejím rozhodování. V prvním případě bude umělá inteligence vystupovat jako plnohodnotný soudce, v tom druhém bude soudci sloužit pouze jako pomocný nástroj.⁴⁹

V obecné rovině, pokud by umělá inteligence vystupovala v soudním procesu jako soudce, jednala by jako nezávislá entita, která rozhoduje právní spory plně

---

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Lex Machina [online]. [cit. 2023-18-02] Dostupné z: <https://lexmachina.com/about/>

⁴⁷ ROSS intelligence, Inc. [online]. [cit. 2023-18-02] Dostupné z: <https://rossintelligence.com/features>

⁴⁸ Dále lze zmínit např. izraelský Lawgeex pro přezkoumávání smluv nebo anglického právního chatbota DoNoTPay.

⁴⁹ Takto např. Ulenaers, Dymitruk, Soukupová.

nezávisle, tzn. bez jakékoliv intervence (lidského) soudce.⁵⁰ V takovém případě by pak AI zaujala roli „soudce robota“, který v tzv. *automatizovaném rozhodování* v soudním procesu vynese závazný rozsudek.⁵¹ Taková forma účasti s sebou nese *a priori* mnoho etických, morálních a právních výzev, od otázky potřeby lidského soudce v soudním procesu, k dopadům využití automatizovaného procesu při ochraně lidských práv, resp. práva na spravedlivý proces. Analýza těchto výzev je jádrem 2. a 3. části této práce.

Pokud by naopak umělá inteligence v soudním procesu vystupovala pouze jako pomocný nástroj soudce, lze si tuto formu účasti představit ve formě určitých dílčích úkonů nebo aplikací, které soudci pomůžou zefektivnit jeho práci, finální rozhodnutí, resp. vynesení rozsudku však stále zůstává v rukou soudce. Jednalo by se o tzv. *polo-automatizované rozhodování* v soudním procesu. Takováto forma účasti s sebou může nést spoustu benefitů, ale i výzev s tímto využitím spojených. Těm se tato práce věnuje v 2. a 3. části.

Přesto, že obě formy účasti AI představují rozdílnou míru zapojení člověka-soudce do procesu, ukazuje se, že i využití AI jako pomocného nástroje může být ekvivalentní využití AI jako plnohodnotného soudce. I když má totiž člověk formálně provést rozhodnutí nezávisle a sám, má často tendenci jen tzv. „orazítkovat“ algoritmicky připravené rozhodnutí a dál se jím nezabývat, ať už z důvodu nedostatku času, kontextu nebo jeho schopností. I když se tedy může zdát logické rozlišovat mezi polo-automatizovaným a automatizovaným rozhodováním, v praxi se hranice mezi nimi stírají.⁵²

---

⁵⁰ DYMITRUK, Maria. *The Right to a Fair Trial in Automated Civil Proceedings*. Masaryk University Journal of Law and Technology [online]. 2019, 13(1), 27-44. ISSN 1802-5951. [cit.2023-02-18] Dostupné z: doi:10.5817/MUJLT2019-1-2

⁵¹ ULENAERS, Jasper. *The Impact of Artificial Intelligence on the Right to a Fair Trial: Towards a Robot Judge?* Asian Journal of Law and Economics [online]. 2020, 11(2). ISSN 2154-4611. [cit. 2023-03-07] Dostupné z: doi:10.1515/ajle-2020-0008

⁵² COMMITTEE OF EXPERTS ON INTERNET INTERMEDIARIES (MSI-NET), The Council of Europe study. *Study on the Human Rights Dimensions of Automated Data Processing Techniques and Possible regulatory implications*, The Council of Europe study s. 8 [online]. [cit. 2023-03-29] Dostupné z: <https://edoc.coe.int/en/internet/7589-algorithms-and-human-rights-study-on-the-human-rights-dimensions-of-automated-data-processing-techniques-and-possible-regulatory-implications.html>

2. Etické výzvy spojené s využitím AI v civilním procesu

Využití umělé inteligence v civilním procesu, jakožto i soudnictví, s sebou vedle množství potenciálních benefitů nese i mnoho etických problémů, kterým je třeba věnovat pozornost. Jak již bylo přitom zmíněno v závěru první části této práce, hranice mezi automatizovaným a polo-automatizovaným rozhodováním se v praxi často stírají. Etické problémy a výzvy, které obě formy účasti AI na soudním procesu doprovázejí, se tak prolínají a týkají se v zásadě jakéhokoliv využití umělé inteligence, neboť vyplývají ze samotné podstaty jejího fungování.

Evropská komise pro efektivitu justice (dále také jen jako „CEPEJ“), expertní orgán Rady Evropy, přijala ve Štrasburku na svém 31. plenárním zasedání v prosinci 2018 Evropskou etickou chartu o používání umělé inteligence v soudních systémech a jejich prostředí (dále také jen „Etická charta o AI“)⁵³, kde formálně přijala 5 základních principů pro etické využití umělé inteligence v soudnictví. Jedná se o princip respektování základních práv, princip nediskriminace, princip kvality a bezpečnosti, princip transparentnosti a princip uživatelské kontroly. Charta je určena veřejným i soukromým subjektům odpovědným za vývoj a zavádění nástrojů umělé inteligence do soudnictví, přičemž oslovuje i zákonodárce při utváření daného legislativního rámce.⁵⁴

Principy vytyčené chartou se úzce dotýkají jádra těch nejzákladnějších etických problémů a výzev, které je třeba zkoumat při úvahách o možnosti využití AI v civilním procesu a soudnictví. Tato část práce proto na těchto principech staví a svou strukturou se jim věnuje.

---

⁵³ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), *European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and their environment*, Strasbourg, 3-4 December 2018 [online] [cit. 2023-03-26] Dostupné z: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>

⁵⁴ Ibid. s. 5-7

2.1. Princip respektování základních práv

Smyslem prvního principu Etické charty o AI je snaha zajistit, aby návrhy a implementace nástrojů využívajících AI byly kompatibilní s lidskými právy a základními svobodami, které zaručuje Evropská úmluva o ochraně lidských práv (dále jen „EÚLP“),⁵⁵ ⁵⁶ resp. i další dokumenty na evropské úrovni (např. Listina základních práv Evropské unie) nebo na národní úrovni (Ústava České republiky či Listina základních práv a svobod).

Etická charta o AI klade důraz na garanci práva na přístup k soudci a spravedlivý rozhodovací proces, zejména s ohledem na rovnost zbraní, kontradiktornost řízení nebo nezávislost a nestrannost soudce při svém rozhodování.⁵⁷ Dle návrhu CEPEJ by se AI systémy měly navrhovat tzv. *ethical-by design* či *humanrights-by-design*, tedy tak, aby v nich tyto základní hodnoty byly integrovány a do systémů vtěleny již od počátku. V praxi by tedy měla být zajištěna kompatibilita daného AI systému s lidskými právy a základními svobodami, aniž by se uživatel tohoto procesu musel nějak účastnit.⁵⁸

V souvislosti s tímto principem je tedy klíčové zajištění souladu AI systémů s právem na spravedlivý proces, čemuž je věnována 3. část této práce.

2.2. Princip nediskriminace

Smyslem druhého principu Etické charty o AI je zabránit vzniku či prohlubování jakéhokoli druhu diskriminace mezi jednotlivci či mezi skupinami jednotlivců.⁵⁹ Tento princip tak reflektuje zákaz diskriminace vytyčený (nejen) článkem 14 EÚLP.

Jak již přitom bylo zmíněno v první části této práce, AI natož pak programy či algoritmy (jakkoliv složité) fungují ve zjednodušené podobě tak, že dané vstupy, resp. nashromážděná data určitým způsobem zpracují a vyhodnotí, čímž vznikne výstup (výsledek). V rámci takto představeného fungování může vzniknout mylná domněnka, že takový postup bude nestranný, nevystupuje zde totiž člověk, který by mohl být předpojatý či jakkoliv jinak zaujatý. Předpojatost ovšem může pramenit již ze

⁵⁵ Evropská úmluva o ochraně lidských práv, ve znění Protokolů č. 11, 14 a 15, s Protokoly č. 1, 4, 6, 7, 12, 13 a 16

⁵⁶ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 8

⁵⁷ Ibid. s. 8

⁵⁸ Ibid. s. 8

⁵⁹ Ibid. s. 9

samotných vstupních dat, ze kterých se umělá inteligence učí a čerpá z nich, nebo dokonce z procesu programování dané AI, neboť její navržení a funkce odráží hodnoty a záměry jejího tvůrce.⁶⁰

2.2.1. Předpojatost a algoritmická diskriminace ve světle *State v. Loomis*

Tuto problematiku reflektuje americké rozhodnutí nejvyššího soudu státu Wisconsin ve věci *State v. Loomis* z roku 2016⁶¹, které se posléze stalo poměrně kontroverzním a kritizovaným.

Eric Loomis byl státem Wisconsin obžalován z pěti trestných činů v souvislosti se střelbou z vozidla. Loomis se doznal ke dvěma méně závažným trestným činům z pěti, ze kterých byl obžalován⁶², své zapojení do střelby však popřel.⁶³

Soud pro účely stanovení výše trestu nařídil vyhotovit tzv. *The Presentence Investigation Report* (dále také jen jako „PSI“), jejíž součástí je hodnocení rizik softwarem COMPAS⁶⁴ od soukromé společnosti Northpointe, Inc. Tento software na základě 137 faktorů, jako je například věk, pohlaví nebo předchozí kriminální minulost (ovšem ne rasa), vyhodnocuje možné riziko recidivity na škále 1 (nízké riziko) až 10 (vysoké riziko), informace přitom čerpá z veřejně dostupných dat a vyplněného dotazníku pachatele. I přesto, že výsledná míra rizika není pro soudce nikterak závazná, má často velký vliv na jeho konečné rozhodování.⁶⁵

System COMPAS přitom obecně předpovídá, že lidé s podobnou trestnou minulostí mají po propuštění větší či menší sklon k recidivě. Tato předpověď je založena na porovnání informací o jednotlivci s podobnou skupinou lidí a jejich údajů.⁶⁶

---

⁶⁰ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 7

⁶¹ Rozhodnutí Supreme Court of Wisconsin, no. 2015AP157-CR z 13. 06. 2016 [online]. [cit. 2023-03-22] Dostupné z: <https://www.wicourts.gov/sc/opinion/DisplayDocument.pdf?content=pdf&seqNo=171690>

⁶² Konkrétně se Loomis přiznal k pokusu o útěk před služebním dopravní policie a k řízení motorového vozidla bez souhlasu jeho vlastníka.

⁶³ Ibid. §11-12

⁶⁴ COMPAS představuje zkratku z anglického *Correctional Offender Management Profiling for Alternative Sanctions*, jež vyhodnocuje riziko recidivity daného člověka.

⁶⁵ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 7

⁶⁶ *State v. Loomis*, op. cit. pozn. 61, § 15

Soud následně při stanovování výše trestu zohlednil zprávu vypracovanou systémem COMPAS, která vyhodnotila Loomise jako osobu, jež je pro komunitu vysoce riziková. Na základě zprávy soud vyloučil možnost probačního dohledu a Loomise odsoudil k trestu odnětí svobody v délce trvání 6 let a dále k prodlouženému dohledu v délce trvání 5 let.⁶⁷

Loomis nejprve podal návrh na tzv. *post-conviction relief*⁶⁸, přičemž mj. argumentoval tím, že použití systému COMPAS při určování výše trestu porušilo jeho právo na spravedlivý proces. Při druhém jednání o tomto návrhu byl vyslechnut soudní znalec, podle kterého by se hodnocení rizik softwarem COMPAS nemělo při rozhodování o výši trestu používat, neboť tento systém nebyl pro takové rozhodování stvořen. Pokud tak soud činí, vystavuje se nebezpečí nadhodnocení rizika recidivity u daného jednotlivce (odsouzeného), zakládá rozhodnutí o výši trestu na chybných faktorech a neprávem pak odsuzuje k nepřiměřenému trestu. Soudní znalec dále argumentoval, že soudy mají velmi málo informací o tom, jak systém COMPAS analyzuje míru rizika, např. co se týká údajů o populaci, se kterou danou osobu porovnává. Soud nakonec návrh zamítl s odůvodněním, že by zvolil u odsouzeného stejnou výši trestu bez ohledu na hodnocení rizika systémem COMPAS. Loomis podal proti rozhodnutí soudu odvolání a případem se nakonec zabýval nejvyšší soud Wisconsinu.⁶⁹

Loomis ve svém odvolání tvrdil, že používání systému COMPAS při rozhodování porušuje jeho ústavní právo na spravedlivý proces, přičemž své tvrzení založil na třech argumentech. Systém COMPAS totiž dle Loomise narušuje jeho právo na to být souzen na základě přesných informací. Přesnost systému COMPAS s ohledem na jeho proprietární povahu nelze posoudit. Jeho využití tak porušuje právo na individualizovaný trest. Konečně též systém nesprávně využívá pohlaví jako jeden z faktorů při vyhodnocení rizikovosti posuzovaného.⁷⁰

---

⁶⁷ Ibid. § 18–22

⁶⁸ Post-conviction relief je procesní prostředek v americkém trestním právu, který umožňuje u soudu stejného stupně přezkoumat určité aspekty případu, v případě úspěchu pak může soud nařídit nové jednání a změnit výši trestu odsouzeného.

⁶⁹ Ibid. § 23–28

⁷⁰ Ibid. § 34

Nejvyšší soud Wisconsinu všechny tyto argumenty zamítl, přičemž konstatoval, že pokud se systém COMPAS používá správně a v souladu s veškerými omezeními a upozorněními, tak toto hodnocení rizik neporušuje právo obžalovaného na spravedlivý proces.⁷¹

Nejvyšší soud na jednu stranu uznal, že systém COMPAS nevysvětluje jakým způsobem hodnotí data (s ohledem na proprietární povahu systému), na kterých je založeno hodnocení rizik. Namítl však, že tato data vychází z vyplněného dotazníku a veřejných dat, Loomis tak mohl jejich přesnost rozporovat.⁷²

Ohledně práva na individualizovaný trest soud konstatoval, že hodnocení rizik systémem COMPAS je pouhým pomocným faktorem při rozhodování soudu a má potenciál poskytnout soudům více kompletních dat pro zhodnocení všech faktorů.⁷³

Konečně se Nejvyšší soud věnoval používání pohlaví jako jednoho z faktorů při hodnocení systémem COMPAS. Zde zamítnutí odůvodnil mj. tím, že Loomis neunesl důkazní břemeno v tom smyslu, že jeho odsouzení bylo založeno na faktoru pohlaví. Nakonec soud rozhodl, že zahrnutí faktoru pohlaví v systému COMPAS není diskriminační, ale naopak podporuje jeho přesnost, která je v konečném důsledku ku prospěchu justičního systému včetně obžalovaných.⁷⁴

I přes zamítavý postoj ohledně používání systému COMPAS a porušení práva na spravedlivý proces nastavil nejvyšší soud pro budoucí použití určité (byť velice symbolické) limity. Hodnocení rizik systémem COMPAS by mělo být pouze jedním z mnoha faktorů, které soud při odsouzení zvažuje a nemělo by sloužit jako vodítko ohledně přitěžujících okolností. Soudci mají zároveň povinnost ve svém rozhodnutí důvodně vysvětlit, jaké další nezávislé faktory ovlivnily výši uloženého trestu. Nejvyšší soud zároveň rozhodl, že veškeré PSI musí obsahovat písemné upozornění ohledně proprietární povahy systému COMPAS, že výsledné hodnocení je založeno na porovnání dat skupin lidí, a že dle některých studií je systém COMPAS nepřesný a disproporčně hodnotí hůře osoby z menšin.⁷⁵

---

⁷¹ Ibid. § 8, § 104

⁷² Ibid. § 54-55

⁷³ Ibid. § 72-73

⁷⁴ Ibid. § 86

⁷⁵ Ibid. § 93, § 98-100

Dle mého názoru Nejvyšší soud Wisconsinu tímto rozhodnutím jen okrajově otevřel téma využívání algoritmů v soudním procesu, přičemž se vůbec nezabýval podstatnými aspekty takového využití, které mají potenciál právo na spravedlivý proces, ať už z amerického či evropského pohledu, narušit. Jedná se zejména o předpojatost ve vstupních datech, transparentnost algoritmů anebo též zkreslení názoru soudce. Přidání upozornění k výstupům ze systému je dle mého názoru stejně efektivní jako vložení příbalového letáku o vedlejších účincích k lékům či uvedení celých licenčních podmínek před instalací programu, nikdo tyto informace ve skutečnosti nečte. Ve svém důsledku bude soudce, i přes uvedené upozornění, stále přejímat závěry vygenerované systémem COMPAS, přičemž i když se rozhodne těmito závěry neřídít, stále v něm do jisté míry bude přetrvávat prvotní vjem, který mu systém COMPAS předložil.

Z výše popsaných důvodů poslouží v této práci případ *State v. Loomis* jako odrazový můstek k hlubší analýze možných etických a právních rizik v souvislosti s použitím umělé inteligence v soudním procesu.

I přesto, že společnost Northpointe uvádí, že přesnost systému COMPAS dosahuje míry přesnosti kolem 70 %, ⁷⁶ objevila se již v průběhu řízení ve věci hloubková studie neziskové organizace ProPublica, která tvrdila naprostý opak. Studie zkoumala přesnost tohoto systému na více jak 10.000 odsouzených ve státě Florida, srovnávala přitom přidělené riziko recidivity odsouzených se skutečnou mírou recidivity po dvou letech od jejího přidělení. Studie zjistila, že systém COMPAS správně odhadl míru násilné recidivity pouze ve 20 % případů ⁷⁷ a v případě započtení jakékoliv recidivity (tedy včetně např. přečinů) byl systém COMPAS jen o něco málo přesnější, než hod mincí. ⁷⁸ ProPublica zároveň odhalila, že odsouzení Afroameričané byli dvakrát více nesprávně klasifikováni jako osoby s vyšším rizikem násilné

---

⁷⁶ LIU, Han-Wei, Ching-Fu LIN a Yu-Jie CHEN. *Beyond State v Loomis: artificial intelligence, government algorithmization and accountability*. International Journal of Law and Information Technology [online]. 2019, 27(2), 122-141 ISSN 0967-0769 [cit. 2023-03-22] Dostupné z: doi:10.1093/ijlit/eaz001

⁷⁷ LARSON, Jeff, Surya MATTU, Lauren KIRCHNER a Julia ANGIN. *How We Analyzed the COMPAS Recidivism Algorithm*. ProPublica, Inc., New York: ProPublica, 2016 [online]. [cit. 2023-03-22] Dostupné z: <https://www.propublica.org/article/how-we-analyzed-the-compas-recidivism-algorithm>

⁷⁸ LIU H., op. cit. pozn. 76

recidivity než běloši, zatímco ti měli o 63 % vyšší pravděpodobnost, že budou oproti Afroameričanům nesprávně klasifikováni jako osoby s nízkým rizikem recidivity.⁷⁹

Při zobecnění nastíněné situace v rámci systému COMPAS lze dojít k závěru, že předpojatost v algoritmech může vést k přímé diskriminaci, a to pokud v sobě vstupní či trénovací data zahrnují faktory, díky kterým lze snadno identifikovat chráněnou skupinu lidí. Mezi tyto faktory patří například pohlaví, rasa, sexuální orientace či náboženské vyznání, s nimiž algoritmy pak dále pracují. Tento druh diskriminace je ovšem poměrně snadné odhalit a lze jednoduše posoudit, zda na základě zahrnutí těchto faktorů dochází k přímé diskriminaci chráněné skupiny lidí. Daleko častěji půjde ovšem o situace, kdy bude docházet k nepřímé diskriminaci na základě zdánlivě neutrálních faktorů a informací, jak tomu je např. u systému COMPAS, tu bude oproti přímé diskriminaci výrazně obtížnější detekovat a předejít jí.⁸⁰

Zatímco systém samotný (tedy i jakákoliv AI) nemusí být nutně předpojatý či diskriminační a nezahrnuje (jak je výše zmíněno) do svého rozhodování např. rasu jako faktor, není těžké, na základě ostatních poskytovaných dat jako je vzdělání, profesní způsobilost, rodinná stabilita nebo socioekonomický status, takové informace zjistit a dopustit se tak při jejich zpracování nepřímé diskriminace.⁸¹ Takto mohou algoritmy podporovat nebo dokonce zesilovat již existující stereotypy a přenášet je na uživatele daného systému.⁸² Dokud se bude ve vstupních datech nebo algoritmech vyskytovat takováto předpojatost a přímá či nepřímá diskriminace, budou zákonitě předpojatá a diskriminační i rozhodnutí z nich vycházející.⁸³

CEPEJ v tomto ohledu navrhuje tři opatření k vyvážení výše nastíněné povahy algoritmů a umělé inteligence. První opatření je preventivní povahy a cílí na vznik mezioborových výzkumných týmů napříč veřejným i soukromým sektorem, jejichž

---

⁷⁹ LARSON J., op. cit. pozn. 77

⁸⁰ European Union Agency for Fundamental Rights, *Bias in Algorithms – Artificial Intelligence and Discrimination*, Vídeň, 2022 [online]. [cit. 2023-03-24] Dostupné z: <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/bias-algorithm>

⁸¹ Ibid.

⁸² ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 7

⁸³ SOUKUPOVÁ, Jana. *AI-based Legal Technology: A Critical Assessment of the Current Use of Artificial Intelligence in Legal Practice*. Masaryk University Journal of Law and Technology 2021, 15(2), 279-300. ISSN 1802-5951 [online]. [cit. 2023-03-22] Dostupné z: doi:10.5817/MUJLT2021-2-6

úkolem by bylo zajistit, aby již od počátku nevznikaly diskriminační systémy.⁸⁴ Druhé opatření se zaměřuje na identifikaci diskriminace v již existujících systémech a aby se v případě jejich identifikace zavedla taková nápravná opatření, která by omezila či neutralizovala rizika s diskriminací spojená.⁸⁵ Konečně by pak mělo být obecně zvyšováno povědomí o riziku diskriminace ze strany nástrojů používajících AI a důsledcích s tím spojených při praktickém využití u relevantních subjektů, jak na straně odborné tak i laické veřejnosti.⁸⁶

Výše zmíněné zabarvení dat, předpojatost algoritmu a s tím související diskriminace představuje v současnosti jeden ze základních etických problémů, se kterým je při případné aplikaci AI v soudnictví (ať v už trestním či civilním) třeba pracovat a zkoumat jej. Mohlo by tak docházet k zásadnímu porušování základních práv a svobod procesních subjektů.

2.3. Princip kvality a bezpečnosti

Podle třetího principu Etické charty o AI by mělo zpracování soudních rozhodnutí a dat z nich pocházejících vycházet z certifikovaných zdrojů, přičemž takové zpracování by mělo být navrženo za spolupráce mezioborových expertních skupin a celý proces zpracování by pak měl probíhat zásadně v zabezpečeném prostředí.⁸⁷

Data založená na soudních rozhodnutích, ze kterých bude umělá inteligence vycházet, musí pocházet z certifikovaných zdrojů a nesmí být jakkoliv upravována, dokud je AI skutečně nepoužije. Tento proces by podle CEPEJ měl být zpětně dohledatelný, aby se zajistilo, že s daty nebude žádným způsobem manipulováno a nebude měněn jejich obsah nebo význam.⁸⁸

Dostupnost dat o soudních rozhodnutích je v tomto případě jedním z klíčových požadavků pro správný vývoj systémů založených na strojovém učení, které by se daly využít v soudnictví,⁸⁹ tato problematika je tak podrobněji rozebrána v bodu 4.1.2.

---

⁸⁴ DYMITRUK, Maria. *Ethical artificial intelligence in judiciary* (2019) [online]. [cit. 2023-03-26] Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/333995919_Ethical_artificial_intelligence_in_judiciary

⁸⁵ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 9

⁸⁶ DYMITRUK, op. cit. pozn. 84

⁸⁷ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 10

⁸⁸ Ibid. s. 10

⁸⁹ DYMITRUK, op. cit. pozn. 84

2.4. Princip transparentnosti, nestrannosti a spravedlnosti

Čtvrtý princip Etické charty o AI usiluje o to, aby metody zpracování dat byly přístupné, srozumitelné a aby je bylo možné prověřit externími audity.⁹⁰ Skupina CEPEJ zároveň zdůrazňuje, že při využívání AI v právních nástrojích je třeba nalézt určitou rovnováhu, kde se na jedné straně nachází metody zpracování dat, jež jsou často chráněny právem duševního vlastnictví, na druhé straně je zde snaha o transparentnost, nestrannost a spravedlnost, resp. snaha o zachování důvěryhodnosti procesu.⁹¹

V tomto kontextu se v odborné veřejnosti hovoří o tzv. *Black Box problem* (problematika černé skříňky). Tu lze popsat jako neschopnost plně porozumět rozhodovacímu procesu AI a předpovědět její rozhodnutí a výstupy.⁹² S odkazem na úvod kapitoly 2.1. se jedná o případy, kdy lze analyzovat vstupní data a výstupní data (výsledky), ale způsob, jakým se umělá inteligence k výsledku ze vstupních dat dopracovala již nelze z různých důvodů rekonstruovat. Jedná se v zásadě o neprůhlednost do „myšlenkového procesu“ AI. Odůvodnění či vysvětlení postupu, jakým se dospělo k výslednému rozhodnutí je jedním ze základních atributů spravedlivého procesu a z tohoto pohledu je nutné se mu v souvislosti s využitím AI v soudnictví dále věnovat. Tato problematika zároveň úzce souvisí i s druhým principem Etické charty o AI, resp. s principem nediskriminace, bez transparentnosti celého procesu hodnocení jednoduše nelze správně zjistit, zda a příp. jak k diskriminaci dochází. Důvodů, proč je proces interpretace dat u umělé inteligence neprůhledný a netransparentní, je více, přičemž problematiku černé skříňky lze rozdělit na stránku právní a stránku technickou.⁹³

---

⁹⁰ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 11

⁹¹ Ibid.

⁹² BATHAEE, Yavar. *The Artificial Intelligence Black Box And The Failure Of Intent And Causation*. Harvard journal of law & technology [online]. Harvard Law School, Harvard Journal of Law & Technology, 2018, 31(2), 889. ISSN 0897-3393 [cit. 2023-03-30], s. 905

⁹³ LIU H., op. cit. pozn. 76

2.4.1. Právní stránka problematiky černé skříňky

Problematiku tzv. *Legal black box*, tedy umělé inteligence jako černé skříňky z právního pohledu, lze opět dobře zkoumat v souvislosti s rozhodnutím ve věci *State v. Loomis*, které bylo analyzováno v bodu 2.2.1.

System COMPAS společnost Northpointe, Inc. považuje za proprietární nástroj a obchodní tajemství, v důsledku čehož neuvádí, jak míru rizika recidivy vypočítává a jakou váhu dává jednotlivým kritériím.⁹⁴ Tuto informaci tak nemohl získat ani soud, ani Loomis jako obviněný. Software přitom nelze logicky předvolat k výsledku. Pro zajištění transparentnosti je tak extrémně důležité, aby měl obviněný přístup k informacím, jak tyto systémy generují své výsledky. Pokud mu takový přístup poskytnut nebude, tak se nebude moct efektivně bránit.⁹⁵

V tomto případě lze tedy onu neprůhlednost a netransparentnost algoritmu, resp. *per analogiam* umělé inteligence, přisoudit tomu, že výrobce daného řešení si jako soukromá společnost nárokuje práva duševního vlastnictví a odmítá zveřejnit, jak její systém funguje.⁹⁶ Používání dat a statistik je pro zajištění jednotnosti rozhodování vhodnou metodou, ochrana práv duševního vlastnictví je oprávněná, nicméně není možné obětovat transparentnost procesu z důvodu ochrany zisků soukromé společnosti.⁹⁷

Právní stránku problematiky černé skříňky lze potenciálně vyřešit uzákoněním povinnosti, která by subjektům poskytujícím tyto nástroje, na jejichž základě se rozhoduje a zásadním způsobem ovlivňují životy lidí, ukládala povinnost zveřejnit proces zpracování dat. Tím by se mohlo docílit relativně vyšší míry transparentnosti a odpovědnosti.⁹⁸ V rámci tohoto přístupu se ovšem dá předpokládat, že by se setkal se silným odporem subjektů, jichž by se povinnost zveřejnění týkala, neboť tyto by se logicky snažili chránit svůj produkt a s ním spojené zisky. Dalším z možných řešení by mohla být kompromisní varianta zákonné povinnosti, kdy právo na přístup k procesu zpracování dat by měli pod podmínkou uzavření dohody o mlčenlivosti jen dotčené subjekty, tzn. zejména osoby, jichž se dané rozhodnutí týká.⁹⁹ Přístup

---

⁹⁴ State v. Loomis, op. cit. pozn. 61, §51

⁹⁵ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 10

⁹⁶ Ibid. s 9

⁹⁷ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 9-10

⁹⁸ LIU H., op. cit. pozn. 76, s. 135

⁹⁹ Ibid. s 135

k procesu zpracování by zároveň mohl být umožněn např. externím auditorům, kteří by mohli ověřovat nestrannost a nepředpojatost daných systémů.¹⁰⁰ Skupina CEPEJ dále v tomto směru navrhuje možnost tzv. technické transparentnosti, kdy by se, dle výše navrhovaných řešení, poskytoval daným subjektům zejm. zdrojový kód systému s dokumentací.¹⁰¹

V tomto ohledu se ztotožňuji s názory představenými Ulenaersem, skrývat postup zpracování dat z důvodu ochrany zisků na úkor práv dotčené osoby, nemá při využití AI v soudnictví místo a s problematikou právní stránky černé skříňky AI by se mělo vypořádat alespoň co do zveřejnění postupu zpracování vůči podpisu dohody o mlčenlivosti, jinak o jakémkoliv využití daných systémů v civilním procesu a soudnictví nelze uvažovat.

2.4.2. Technická stránka problematiky černé skříňky

Poměrně komplikovanější situace však nastává v případě problematiky tzv. *Technical black box* (Technická černá skříňka). K té dochází v případě, kdy do procesu zpracování dat vstupuje umělá inteligence, která s daty zachází za pomoci metod strojového či hloubkového učení.¹⁰² V odborné veřejnosti se v souvislosti s těmito metodami mluví dokonce o tzv. silné černé skříňce (*strong black box*). Jedná se o systémy AI, jejichž rozhodovací procesy jsou lidem zcela neprůhledné. U těchto systémů není možné zjistit, jak AI dospěla k rozhodnutí, které informace jsou pro AI určující k provedení daného rozhodnutí, ani jak AI určila důležitost zpracovávaných proměnných a faktorů při svém rozhodnutí.¹⁰³ Tyto metody, které AI využívá, se dají charakterizovat inherentní netransparentností, kdy způsob rozhodování vzniká samostatně a automaticky tak, že ani samotní tvůrci systému nedokáží dostatečně dobře vysvětlit, proč a jak se určitá rozhodnutí činí.¹⁰⁴ Velká část AI systémů využívajících metod strojového učení se navíc používá, aniž by dokázala pochopit příčinné vztahy mezi informacemi (ve smyslu korelace není nutně kauzalita), což může vést k předpojatosti a zkreslení dat a vyvolat obavu o jejich kvalitu.¹⁰⁵

---

¹⁰⁰ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 11

¹⁰¹ Ibid. s. 11

¹⁰² LIU H., op. cit. pozn. 76, s. 135

¹⁰³ BATHAEE Y., op. cit. pozn. 92, s. 906

¹⁰⁴ LIU H., op. cit. pozn. 76, s. 135

¹⁰⁵ Committee of experts on internet intermediaries (MSI-NET) op. cit. pozn. 52. s. 37

Řešení v takovém případě nemůže být logicky stejné, jako je tomu u právní stránky problematiky černé skříňky, nelze jednoduše přijmout legislativu, která by nařizovala umělé inteligenci být čitelná a vysvětlitelná. Tato její vlastnost vychází ze samotné podstaty jejího fungování a potenciální řešení se tak musí ubírat jinou cestou.

Skupina CEPEJ v této souvislosti navrhuje, aby byly funkce AI systémů v co největší možné míře vysvětleny jasným a pochopitelným jazykem, resp. aby bylo popsáno, jak se výsledky vytvářejí, a to např. sdělením o povaze systémů, nástrojů, kterých systém využívá, nebo možné chybovosti.¹⁰⁶ Etická charta o AI se tak snaží zavést požadavek jisté vysvětlitelnosti systémů, který však dle mého názoru klade tyto požadavky poměrně nízko.

V tomto ohledu by snaha měla vést celkově od umělé inteligence jako černé skříňky k milníku nazývanému *XAI – eXplainable AI* (tzv. vysvětlitelná AI, dále také jen jako „XAI“).¹⁰⁷ Smyslem XAI je vysvětlit, pochopit a ukázat rozhodovací procesy v AI systémech, což by mohlo pomoci s jednotlivými úskalími, s jimiž se umělá inteligence potýká, zejm. s problémem předpojatosti a diskriminace, spravedlnosti a transparentnosti.¹⁰⁸ Jedním z možných způsobů, jakým je možné dospět ke XAI, je přístup *ex ante*, kdy se AI systémy budou navrhovat od počátku tak, aby byly schopné srozumitelně poskytnout zdůvodnění, tak aby byly transparentní.¹⁰⁹ Vysvětlitelná AI by tak mohla poměrně jednoduše splňovat legislativní parametry, které by se při jejím možném využití zákonně nastavily.¹¹⁰

Co se týká obecně umělé inteligence jako černé skříňky, Evropská unie rozvinula problematiku automatizovaného rozhodování v obecném nařízení o ochraně osobních údajů (dále jen „GDPR“)¹¹¹, kdy v čl. 22 odst. 1 GDPR zakotvila právo subjektů údajů „*nebýt předmětem žádného rozhodnutí založeného výhradně na*

---

¹⁰⁶ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 11

¹⁰⁷ IBM. *Explainable AI (XAI)* [online]. [cit. 2023-03-31] Dostupné z: <https://www.ibm.com/watson/explainable-ai>

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ BARREDO ARRIETA, Alejandro, Natalia DÍAZ-RODRÍGUEZ, Javier DEL SER, et al. *Explainable Artificial Intelligence (XAI): Concepts, taxonomies, opportunities and challenges toward responsible AI. Information Fusion* 2020, 58, 82-115 ISSN 15662535 [online]. [cit. 2023-03-31] Dostupné z: doi:10.1016/j.inffus.2019.12.012

¹¹⁰ YU, Ronald a Gabriele Spina ALÌ. *What's Inside the Black Box? AI Challenges for Lawyers and Researchers*. Legal Information Management. 2019, 19(01), 2-13. ISSN 1472-6696 [online]. [cit. 2023-03-31] Dostupné z: doi:10.1017/S1472669619000021

¹¹¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

automatizovaném zpracování, včetně profilování [112], které má pro něho právní účinky nebo se ho obdobným způsobem významně dotýká.“. I v případě určitých výjimek z tohoto práva dle ustanovení čl. 22 odst. 2 GDPR, tedy případů, kdy je rozhodnutí nezbytné k uzavření smlouvy se správcem údajů, je povoleno právem EU či členského státu, nebo je založeno na výslovném souhlasu subjektu údajů, poskytuje GDPR subjektům údajů zásadní práva k mitigaci důsledků rozhodnutí založeného výhradně na automatizovaném zpracování, jako je např. právo na lidský zásah, právo vyjádřit svůj názor či právo napadnout dané rozhodnutí. I přesto, že článek 22 je částečně nedostatečný v tom, že dopadá jen na případy zpracování založených výhradně na automatizovaných prostředcích, tj. bez lidského zásahu ve všech fázích procesu,¹¹³ tak výše popsaná práva naznačují, jak mírnit obavy vyvolané problematikou AI jako černé skříňky.¹¹⁴

V kontextu GDPR, využívání AI a s ohledem na výše popsanou problematiku černé skříňky, lze uvažovat o možnosti určitého opt-in či opt-out mechanismu, které by umožnilo procesním subjektům, resp. subjektům podléhajícím rozhodnutí založeného výhradně na automatizovaném zpracování či profilování, alespoň určitý stupeň autonomie při situacích, kde by se AI mohla využívat v soudnictví.^{115 116}

2.5. Princip uživatelské kontroly

Posledním principem Etické charty o AI je princip uživatelské kontroly, jehož cílem je zajištění toho, že uživatelé budou dostatečně informováni a budou mít kontrolu nad svým rozhodováním.¹¹⁷ Uživatelská kontrola je v této souvislosti dvoustranná, týká se uživatelů jak na straně soudu, tedy např. soudců, tak běžných uživatelů, v tomto případě účastníků řízení.

Soudcům využívajících podpůrných právních systémů AI musí být zajištěna co nejvyšší míra autonomie, přičemž jim musí být kdykoliv umožněno přezkoumat

---

¹¹² *Profilováním se dle čl. 4 odst. 4 GDPR rozumí „jakákoli forma automatizovaného zpracování osobních údajů spočívající v jejich použití k hodnocení některých osobních aspektů vztahujících se k fyzické osobě, zejména k rozboru nebo odhadu aspektů týkajících se jejich pracovního výkonu, ekonomické situace, zdravotního stavu, osobních preferencí, zájmů, spolehlivosti, chování, místa, kde se nachází, nebo pohybu;“.*

¹¹³ JAROLÍMKOVÁ, Andrea. Článek 22 [Automatizované individuální rozhodování, včetně profilování]. In: UŘIČAŘ, Miroslav, RÁMIŠ, Vladan a kol. Obecné nařízení o ochraně osobních údajů. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, ISBN 978-80-7400-815-3.s. 605, marg. č. 17.

¹¹⁴ LIU H., op. cit. pozn. 76, s. 140

¹¹⁵ LIU H., op. cit. pozn. 76, s. 136

¹¹⁶ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 15

¹¹⁷ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 12

vygenerované rozhodnutí a data, ze kterých systém čerpal. Zároveň by jim mělo být v takovém případě umožněno pokračovat, aniž by byli vygenerovaným rozhodnutím nutně vázáni a mohli tak rozhodnout na základě specifík daného případu a vlastní diskrece.¹¹⁸

Běžný uživatel by oproti tomu měl být jasným, srozumitelným a co nejširším způsobem informován o tom, zda je řešení poskytnuté AI právně závazné, jaké existují jiné varianty postupu, že má právo na právní pomoc a právo na přístup k soudu. V tomto kontextu CEPEJ zdůrazňuje, že běžný uživatel má mít zejména právo podat námitku, aby mohl být jeho případ projednán ve smyslu článku 6 EÚLP, resp. projednán ve smyslu práva na spravedlivý proces.¹¹⁹

Kvituji návrh skupiny CEPEJ s požadavkem zajistit vzdělávací programy jak pro právníky, tak širokou veřejnost, s cílem rozprout debatu a informovat o úskalích (ale i benefitech) systémů využívajících AI.¹²⁰ Jen v případě hlubšího pochopení této problematiky lze snížit či se vyvarovat slepému a automatickému přejímání generovaných rozhodnutí, jež by mohlo mít v případě implementace těchto systémů v soudnictví kritický dopad.

2.6. Dílčí závěry

Z předchozí analýzy vyplývá, že v případě využití umělé inteligence v soudnictví, resp. civilním procesu vyvstávají mnohé etické problémy. Skupina CEPEJ proto v tomto ohledu přijala Etickou chartu o AI, ve které ty nejdůležitější etické výzvy, se kterými je třeba se vypořádat, pojmenovává a nastavuje garance, které by negativní dopady těchto výzev mohly mírnit či dokonce odstranit.

Všechny aplikace umělé inteligence do soudnictví by měly respektovat lidská práva a základní svobody, zejména s ohledem na garance práva na spravedlivý proces. Systémy umělé inteligence by se měly *ab initio* navrhovat způsobem *ethical-by-design*, resp. *humanrights-by-design*, tedy tak, aby byla s těmito právy zajištěna náležitá kompatibilita a uživatel by se v tomto směru nemusel procesu zajištění garance základních práv nikterak účastnit.

---

¹¹⁸ Ibid. s. 12

¹¹⁹ Ibid. s. 12

¹²⁰ Ibid. s. 12

S ohledem na princip nediskriminace je důležité si uvědomit, že ač se umělá inteligence a metody jejího fungování mohou zdát nestranné, není to nutně pravda. Předpojatost v datech může pramenit ze samotných dat, z fungování daného systému či dokonce ze záměrů tvůrce samotného systému. Zatímco v rámci systémů může být poměrně snadné odhalit přímou diskriminaci, u nepřímé to tak jednoduché není, platí to obzvláště v případech, kdy se jedná o systémy umělé inteligence, do jejichž procesu rozhodování je z důvodu jejich netransparentnosti těžké nahlédnout. K zajištění principu nediskriminace mohou být dle CEPEJ využita 3 opatření. Jednak by měly vznikat mezioborové skupiny, složené jak z právníků tak programátorů, které by zajistily, že nebudou vznikat diskriminační AI systémy. V případě objevení diskriminačních faktorů u jednotlivých AI již zapojených do soudnictví by měla okamžitě nastoupit nápravná opatření. Konečně by měla soustavně probíhat veřejná debata jak s laickou, tak s odbornou veřejností o rizicích diskriminace ze strany umělé inteligence.

Stejně tak by mělo být v rámci principu kvality a bezpečnosti dodrženo zpracování dat z certifikovaných zdrojů, jež by měly být zpracovávány v zabezpečeném prostředí. Data, ze kterých budou systémy umělé inteligence vycházet nesmí být žádným způsobem upravována, dokud s nimi nezačne AI pracovat. Tyto postupy by měly být zároveň zpětně dohledatelné, aby se případná pochybení či jakákoliv úmyslná ovlivnění mohla jednoduše odhalit.

V rámci principu transparentnosti, nestrannosti a spravedlnosti je nejdůležitějším termínem v oblasti využití umělé inteligence problematika černé skříňky. Jedná se o neprůhlednost „myšlenkového procesu“ umělé inteligence. Problematiku černé skříňky lze rozdělit na stránku právní a stránku technickou, dle toho, z jakého důvodu nelze do takového myšlenkového procesu nahlédnout. Právní stránka problematiky černé skříňky souvisí s ochranou práv duševního vlastnictví či obchodního tajemství subjekty soukromého práva. Ty z výše popsaných důvodů odmítají sdělit, jakým způsobem systém data zpracovává, v tomto ohledu by se měla v budoucnu nastavit legislativa tak, aby se těmto subjektům zakotvila povinnost dané informace uveřejnit, a to alespoň procesním subjektům za podmínky uzavření dohody o mlčenlivosti. V opačném případě by se takové systémy neměly v soudnictví uplatňovat, ziskovost společností nesmí převážet nad zájmem transparentnosti soudního procesu. Technická stránka problematiky černé skříňky neumožňuje

nahlédnout do myšlenkového procesu AI z toho důvodu, že metody, jichž využívá jsou příliš neprůhledné, v tomto ohledu by měla snaha vést ke XAI (vysvětlitelné umělé inteligenci), která by informační požadavky stran transparentnosti mohla dodržet.

Konečně pak princip uživatelské kontroly zavádí požadavek informovanosti uživatelů a kontroly nad svým rozhodováním, zejména soudcům by v tomto ohledu měla být zachována co nejvyšší míra autonomie a neměli by být v žádném případě vázáni jakýmkoliv takto vygenerovaným výsledkem AI systémů.

3. Umělá inteligence ve světle práva na spravedlivý proces

S přihlédnutím k minulé části, CEPEJ v Etické chartě o AI již v prvním principu zmiňuje, že jakékoliv AI systémy v soudnictví musí plně respektovat a být kompatibilní s dodržováním základních lidských práv, silný důraz přitom klade zejména na právo na spravedlivý proces dle článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv.¹²¹ Umělá inteligence může do soudnictví přinést řadu pozitivních aspektů, ale při úvahách o možnostech jejího využití je také nutné zajistit, aby nebylo porušováno právo na spravedlivý proces, jakožto jedno ze základních lidských práv a jeden z klíčových principů právního státu. Tato kapitola si tak klade za cíl vymezit v rámci práva na spravedlivý proces jednotlivá dílčí práva dopadající do oblasti civilního soudnictví, která mohou být využitím AI ovlivněna a zanalyzovat, jaký na ně bude mít její možné využití dopad.

3.1. Právo na spravedlivý proces a garance z něj plynoucí

Právo na spravedlivý proces je vyjádřeno zejména v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a v čl. 14. odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (dále také jen jako „MPOPP“), přičemž tyto mezinárodní úmluvy o lidských právech jsou dle konkurzního nálezu Ústavního soudu součástí ústavního pořádku.¹²² Právo na spravedlivý proces je vyjádřeno a chráněno také v celé řadě dalších mezinárodních smluv a dokumentů¹²³, v Listině základních práv a svobod (dále také jen jako „LZPS“) však výslovně zakotveno není. Hlava V. LZPS nicméně upravuje právo na soudní a jinou právní ochranu, přičemž garance, jež poskytuje, se s pojetím práva na spravedlivý proces dle EÚLP a MPOPP ve velké míře prolínají.¹²⁴ Ústavní soud svou judikaturou právo na spravedlivý proces vytváří a řadí pod tuto hlavu, resp. pod čl. 36 odst. 1 LZPS.¹²⁵ Stejně tak i Ústava v hlavě čtvrté ukotvuje jednotlivé garance, které se s Listinou navzájem doplňují. Právo na spravedlivý proces

---

¹²¹ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 8 a 47

¹²² Nález Ústavního soudu PL.ÚS 36/01 ze dne 25. 6. 2002

¹²³ Např. také čl. 10 Všeobecné deklaraci lidských práv či čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie

¹²⁴ HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, ISBN 978-80-7400-812-2, marg. č. 1.

¹²⁵ WAGNEROVÁ, Eliška, Vojtěch ŠIMÍČEK, Tomáš LANGÁŠEK a Ivo POSPÍŠIL. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, xxv, 906 s. ; 24 cm. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 558

je konečně pak ve velké míře dotvářeno judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (dále tak jen jako „ESLP“) a již zmíněným Ústavním soudem.

První odstavec čl. 6 EÚLP se vztahuje jak na civilní, tak trestní řízení, dle kterého má „[k]aždý [...] právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích[...]“, stejně tak čl. 14 odst. 1 MPOPP stanoví, že „[v]šechny osoby jsou si před soudem rovny. Každý má úplně stejné právo, aby byl spravedlivě a veřejně vyslechnut nezávislým a nestranným soudem, který rozhoduje o jeho právech a povinnostech[...]“.

Listina základních práv a svobod v hlavě V. nejprve v čl. 36 odst. 1 zakotvuje, že „[k]aždý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“, ustanovení čl. 37 LZPS pak dále zakládá jednotlivé dílčí garance, a to zejména rovnost účastníků v řízení, právo každého odepřít výpověď, pokud by si tím způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké, stejně tak jako právo každého na právní pomoc v řízení před soudy. Neméně důležitým ustanovením je pak čl. 38 LZPS, dle kterého „[n]ikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci[...]“ a který dále rozvíjí jednotlivé zásady spravedlivého procesu jako právo každého „aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům[...]“.

Ústava pak v čl. 81 a 82 stanoví, že „[s]oudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy[...]“, přičemž „[s]oudci jsou při výkonu své funkce nezávislí[...]“, čímž pokládá základy principu nezávislosti a nestrannosti soudů. Ústava dále ukotvuje principy rovnosti, ústnosti a veřejnosti, kdy podle čl. 96 odst. 1 Ústavy mají „[v]šichni účastníci řízení [...] před soudem rovná práva [...]“ a pokračuje v odst. 2, kdy „[j]ednání před soudem je ústní a veřejné.“

Právo na spravedlivý proces tak v sobě zahrnuje celý komplex práv jednotlivce, jenž se váže k procesní ochraně jeho práv a oprávněných zájmů. Jeho obsahem je celá řada dílčích principů, které dohromady vytvářejí spravedlnost řízení, přičemž jeho jádrem je zejm. právo na soud a přístup k němu, zákonem stanovený postup a upravený proces, který vede ke spravedlivému rozhodnutí, efektivním

prostředkům nápravy a případně též k nároku na náhradu za nespravedlivé rozhodnutí.¹²⁶

Ústavní soud právo na spravedlivý proces chápe jako právo strukturované, které v sobě zahrnuje více samostatných subjektivních základních práv, formulovaných jak konkrétně, tak obecně, zejm. co se týká práva na spravedlivé projednání věci.¹²⁷ Právo na spravedlivé projednání věci je přitom pojmem neurčitým, otevřeným a přesně neohraničeným, jeho obsahem tak jsou nejen všechny záruky výslovně poskytované Listinou, ale i ty, které v ní výslovně uvedené nejsou, v tomto ohledu Ústavní soud akcentuje zejména princip rovnosti zbraní a princip kontradiktornosti,¹²⁸ ale také např. i povinnost soudu řádně odůvodnit svá rozhodnutí¹²⁹ či dokonce princip právní jistoty jakožto jednu z obecných zásad právních, které strukturují právní řád demokratického právního státu¹³⁰. Právo na spravedlivý proces zároveň dle Ústavního soudu neznamená, že je jednotlivci zaručeno přímo a bezprostředně právo na rozhodnutí odpovídající jeho názoru, ale je mu naopak zajišťováno právo na spravedlivé soudní řízení uplatňující veškeré zásady správného soudního rozhodování podle zákona respektujíc ústavních principů.¹³¹

S ohledem na výše zmíněné vyplývá, že právo na spravedlivý proces je obsahově neurčitý a široký pojem, zahrnující v sobě mnoho jednotlivých dílčích práv, jedná se o právo, které se v čase vyvíjí a je dotvářeno judikaturou. Není cílem této práce analyzovat každé jednotlivé právo či princip, které do práva na spravedlivý proces spadá, ale zkoumat ta práva, která by umělá inteligence mohla pozitivně či negativně ovlivnit. Mezi nejvíce ovlivněné prvky práva na spravedlivý proces, ať už výslovně stanovenými či judikaturou odvozenými, spadá dle mého názoru zejména nestrannost a nezávislost soudců, princip kontradiktornosti a rovnosti zbraní, právo na projednání věci v přiměřené lhůtě, a konečně též požadavek řádného odůvodnění soudního rozhodnutí, princip právní jistoty a s ním související předvídatelnost rozhodnutí. V následujících kapitolách proto budou tato jednotlivá dílčí práva zkoumána s ohledem na možnost jejich ovlivnění při využití umělé inteligence.

---

¹²⁶ Ibid. s. 557

¹²⁷ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 54/05 ze dne 22. 01. 2008

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Nález Ústavního soudu III. ÚS 1481/08 ze dne 11. 12. 2008

¹³⁰ Nález Ústavního soudu II. ÚS 3/10 ze dne 05. 09. 2012

¹³¹ Nález Ústavního soudu IV. ÚS 687/06 ze dne 14. 08. 2007

3.2. Nezávislost a nestrannost soudců

Jak vyplývá z výše uvedeného, nezávislost a s tím související nestrannost soudců zastává v právu na spravedlivý proces výsadní postavení. Jedná se o jeden z hlavních pilířů ústavního a demokratického právního státu v rámci dělby moci, současně jde o jednu z nejdůležitějších garancí lidské svobody¹³² a Ústavní soud princip nezávislého soudnictví řadí mezi jednu z podstatných náležitostí demokratického právního státu podle čl. 9 odst. 2 Ústavy.¹³³ Nezávislost soudů a soudců je jak EÚLP tak LZPS spojována vždy s požadavkem jejich nestrannosti, ostatně i ESLP ve své judikatuře mezi těmito dvěma prvky často nerozlišuje a konstatuje, že spolu úzce souvisí.¹³⁴

Nezávislost soudců je garantována institucionální a funkční nezávislostí na orgánech reprezentujících zákonodárnou a zejm. výkonnou moc, tedy dostatečným oddělením soudnictví od jednotlivých dalších složek státní moci.¹³⁵

Nezávislost a nestrannost soudců je pak dále vyjádřena také v § 79 ZSS, dle kterého mají být soudci a přísedící při výkonu funkce nezávislí a jsou vázani pouze zákonem, přičemž jsou povinni jej vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně a spravedlivě.

Ústavní soud ve své judikatuře vykládá nezávislost jako vyloučení možnosti účinně působit na svobodnou tvorbu vůle soudců, přičemž nezávislost je vztahovou kategorií, která se úzce pojí s pojmem moci chápané jako možnost vnucovat vůli jiným.¹³⁶ Nestrannost pak Ústavní soud vykládá jako nezávislost na stranách, resp. absenci vztahu k jedné ze stran řízení jak v obecné, tak v konkrétní rovině.¹³⁷

Evropský soud pro lidská práva zkoumá nestrannost soudu ze subjektivního a objektivního hlediska,¹³⁸ resp. dle subjektivního a objektivního testu nestrannosti, tato kritéria přejal následně ve své judikatuře i Ústavní soud.¹³⁹

---

¹³² HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol, op. cit. pozn. 124, č. 114

¹³³ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 9/05 ze dne 14. 07. 2005

¹³⁴ KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. Evropská úmluva o lidských právech. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-365-3.č. 106

¹³⁵ HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol, op. cit. pozn. 124, č. 116

¹³⁶ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 11/04 ze dne 26. 04. 2005

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ, op. cit. pozn. 36, s. 66

V případě subjektivního testu nestrannosti je kladen důraz zejména na osobní přesvědčení a chování konkrétního soudce, tj. zda soudce měl jakýkoliv osobní předsudek či byl v dané věci zaujatý.¹⁴⁰ V naprosté většině případů se však nestrannost soudů týká objektivního testu nestrannosti,¹⁴¹ který zkoumá, zda nezávisle na jednání soudce existují zjistitelné skutečnosti, které mohou vyvolat pochybnosti ohledně jeho nestrannosti. V tomto případě se tedy nezkoumá stanovisko daného soudce k jeho nestrannosti (sic je důležité), ale zda existují pochybnosti o jeho nestrannosti, které jsou objektivně odůvodnitelné.¹⁴²

3.2.1. Dopad AI na nezávislost soudců

Předně by mohlo využití AI systému ovlivnit nezávislost soudů a soudců a to s ohledem na to, kdo je výrobcem, tj. poskytovatelem těchto systémů. V případě, že by takovým poskytovatelem byl stát, resp. jeho výkonná (či zákonodárná) složka, mohlo by dojít k nepřiměřenému zásahu do nezávislosti soudnictví, které by mohlo být externě kontrolováno jinou složkou státní moci,¹⁴³ takový zásah by mohl být (nejen) problémem zejména v právních systémech, kde není nezávislost soudnictví plně zakotvena.¹⁴⁴ Zvláště opatrně je třeba postupovat v případech, kdy by AI systémy poskytovaly třetí země, které by mohly mít zájem na kontrole či špionáži skrze shromážděná data.¹⁴⁵ Stejný problém může nastat v momentě, kdy bude poskytovatelem právnická osoba, i zde by se mělo postupovat obezřetně, pokud v ní bude mít stát podíl a bude schopný skrze ni uplatňovat vliv na soudnictví.¹⁴⁶

Další problém může nastat i v případě, že AI systém bude poskytovat jakákoliv společnost, jejíž cílem je generovat zisk. Příkladem může být systém COMPAS od společnosti Northpointe, Inc. rozebíraný v bodu 2.2.1. Společnost odmítla zpřístupnit způsob, jakým se systém COMPAS dopracoval k danému závěru a to zejména s ohledem na to, že Northpointe, Inc. považovala fungování svého systému za své obchodní tajemství. I přes jasně prokázanou předpojatost

---

¹³⁹ HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol, op. cit. pozn. 124, č. 148

¹⁴⁰ Rozsudek ESLP ze dne 15. 10. 2009 ve věci MICALLEF v. Malta, stížnost č. 17056/06, § 93

¹⁴¹ Ibid. § 95

¹⁴² Ibid. § 96

¹⁴³ European University Institute, Giulia Gentile. *AI in the courtroom and judicial independence: An EU perspective*. [online] [cit. 2023-05-02] Dostupné z: <https://euideas.eui.eu/2022/08/22/ai-in-the-courtroom-and-judicial-independence-an-eu-perspective/>

¹⁴⁴ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 8 a 48

¹⁴⁵ European University Institute, Giulia Gentile, op. cit. pozn. 143

¹⁴⁶ Ibid.

a diskriminační povahu systému jej soudci používají a výsledkem se často řídí nebo jsou jím přinejmenším ovlivněni. Nezávislost soudů a soudců tak může být podkopávána přílišným spoléháním se na AI systémy, kdy je soudce tímto systémem naváděn k určitému závěru, aniž by se spoléhal na vlastní argumentaci a úvahu,¹⁴⁷ a aniž by byl schopen alespoň ověřit způsob, jakým AI k závěru dospěla. Evropská unie v navrhovaném Aktu o umělé inteligenci zakotvila v požadavcích na vysoce rizikové systémy AI, kam aplikace v soudnictví, jak výše zmíněno, spadají, alespoň v tomto ohledu jisté bariéry v hlavě III, kapitole 2, jako požadavky transparentnosti, bezpečnosti či lidského dohledu. V tomto ohledu pro zachování nezávislosti soudnictví souhlasím zejména se skupinou CEPEJ, podle které by na vývoji AI systému pro soudnictví měly pracovat výhradně mezioborové skupiny, které by dokázaly tyto systémy navrhnout dostatečně bezpečně a zároveň by při uplatnění v praxi probíhala odborná osvěta o rizicích a výhodách těchto systémů. V neposlední řadě je důležité zmínit, že největší garancí soudcovské nezávislosti je v konečném důsledku soudce sám, je na něm aby o svou nezávislost usiloval, bránil jí a kultivoval.¹⁴⁸

3.2.2. Dopad AI na nestrannost soudců

Stejně jako v předchozí podkapitole, i zde lze použít pro nastínění situace okolnosti případu *State v. Loomis* a využití systému COMPAS. Umělá inteligence může být z různých důvodů, popsaných v předchozí části, diskriminační či předpojatá, v momentě kdy bude soudce přejímat její zkreslené doporučení, tak jeho závěry budou nutně také zkreslené, což může vyvolat pochybnosti o jeho nestrannosti.

Zkušenosti ze zahraničí zároveň svědčí o tom, že soudci často těmto systémům příliš nerozumí, jak ostatně doznal i Nejvyšší soud Wisconsinu ve výše popisovaném rozhodnutí.¹⁴⁹ V případě, že soudce nerozumí systému, který mu představí určitý závěr, je nerealistické předpokládat, že se následně dokáže rozhodnout bez jakéhokoliv ovlivnění a předpojatosti nezávisle na vygenerovaném závěru systému.¹⁵⁰ Tato obecná neznalost fungování systémů může vést k tomu, že

---

¹⁴⁷ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 23

¹⁴⁸ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ, op. cit. pozn. 36, s. 66

¹⁴⁹ *State v. Loomis*, op. cit. pozn. 61, § 133; § 135

¹⁵⁰ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 10

soudci budou slepě následovat závěry AI,¹⁵¹ jež nesmějí být pro správné fungování spravedlnosti pro soudce závazné, sic do určité míry ovlivní jejich názor nezávisle na tomto požadavku.¹⁵² Je však nutné dodat, že s ohledem na zaměření profese soudců je nerealistické požadovat hluboké znalosti o fungování AI.

Umělá inteligence však může být v případě nestrannosti soudců i nápomocná. Stejně tak jako může sama vytvářet předpojaté závěry, může je u soudců naopak odhalit a podpořit tak nestrannost a vyšší míru konzistence při rozhodování. Již poměrně známá studie z Izraele¹⁵³ zkoumala, jak soudci rozhodují o podmíněném propuštění vězňů. Zjistila přitom, že soudci s větší pravděpodobností podmíněnému propuštění vyhoví na začátku pracovního dne či po pauze na jídlo, pokud jsou naopak hladoví, existuje vyšší pravděpodobnost, že budou při rozhodování přísnější a zachovají *status quo*.¹⁵⁴ Umělá inteligence v těchto případech může pomoci soudcům objevit a překonat jejich úmyslné či nahodilé předpojatosti způsobené těmito externími faktory, které s okolnostmi daného případu nesouvisejí. Umělá inteligence tak může pozitivně ovlivnit spravedlivost procesu a zajistit účastníkům řízení rovné podmínky.¹⁵⁵

3.3. Zásada kontradiktornosti a rovnosti zbraní

Rovnost zbraní je konkrétním odrazem rovnosti lidí v právu na spravedlivý proces, dle které má být mezi stranami sporu zachována férová rovnost.¹⁵⁶ Zásadu rovnosti považuje Ústavní soud za součást práva na spravedlivý proces v širším slova smyslu¹⁵⁷ (ač není zásada explicitně stanovena např. v EÚLP, je vyjádřena v čl. 14 MPOPP či čl. 37 LZPS) a vykládá jí v tomto ohledu jako rovnost zbraní, kdy by každé procesní straně měla být dána přiměřená možnost přednést svou záležitost za takových podmínek, které by ji nestavěli do podstatně nevýhodnější situace, než ve které je její protistrana.¹⁵⁸

---

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² Ibid. s. 18

¹⁵³ DANZIGER, Shai, Jonathan LEVAV a Liora AVNAIM-PESSO. *Extraneous factors in judicial decisions*. Proceedings of the National Academy of Sciences – PNAS. United States: National Academy of Sciences, 2011, **108**(17), 6889-6892, ISSN 0027-8424 [online]. [cit. 2023-05-03] Dostupné z: doi:10.1073/pnas.1018033108

¹⁵⁴ Ibid.

¹⁵⁵ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 24

¹⁵⁶ MOLEK, Pavel. *Právo na spravedlivý proces*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. *Lidská práva*. ISBN 978-80-7357-748-3., s. 236

¹⁵⁷ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 49/10 ze dne 28.1. 2014, bod 28

¹⁵⁸ Ibid. bod 28

Na úrovni zákona je tato zásada vyjádřena v ustanovení § 18 OSŘ kdy „[ú]častníci mají v občanském řízení rovné postavení[...]“ a „[s]oud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv.“

Evropský soud pro lidská práva zároveň ve své judikatuře princip rovnosti zbraní zasazuje do kontextu se zásadou kontradiktornosti, jež mezi sebou podle něj úzce souvisejí, vyžadují spravedlivou rovnováhu mezi účastníky řízení, kterým musí být poskytnuta přiměřená možnost předložit své argumenty za podmínek, jež by je vůči protistraně podstatně neznevýhodňovaly.¹⁵⁹

Zásadu kontradiktornosti konečně Ústavní soud chápe jako vyjádření zásady *audiatur et altera pars*, tedy povinnosti soudu vytvořit prostor zaručující účastníku řízení možnost uplatňovat námitky a argumenty, kterými by mohl ovlivnit rozhodnutí soudu a s nimiž se soud musí náležitě vypořádat.¹⁶⁰

Zásada kontradiktornosti dle mého názoru úzce souvisí s pojetím principu rovnosti v širším smyslu, i s ohledem na výše uvedené rozhodnutí ESLP, o to více v kontextu využití umělé inteligence v soudnictví, proto budou jako prvky práva na spravedlivý proces řešeny v této podkapitole společně.

3.3.1. Dopad AI na zásadu kontradiktornosti a rovnosti zbraní

Využívání AI systémů a celkově digitalizace soudnictví by mohla narušit rovnováhu mezi stranami sporu. Na jednu stranu by využívání takových prostředků mohlo usnadnit řízení jednotlivým institucím, společností schopným vynaložit větší množství peněžních prostředků, ale i technologicky gramotným osobám, naopak určitým skupinám obyvatel, které nejsou s technologiemi za jedno, by toto využívání mohlo způsobit výrazné komplikace a znevýhodnit tak jejich procesní postavení.¹⁶¹ Skupina CEPEJ v tomto ohledu zdůrazňuje, že při využívání AI systémů by měl být každý jednotlivec informován o tom, že má právo na právní pomoc a potřebnou asistenci.¹⁶² Tím spíše dané platí v případě, že by uživatelé museli během řízení AI systémy využít, pak by dle mého názoru měli být řádně a srozumitelně informováni o závaznosti výsledku daného AI systému,

---

¹⁵⁹ Rozsudek ESLP ze dne 19. 09.2017 ve věci REGNER proti ČESKÉ REPUBLICE, stížnost č. 35289/11, § 146

¹⁶⁰ Nález Ústavního soudu IV.ÚS 2119/11 ze dne 3. 4. 2012

¹⁶¹ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 47

¹⁶² Ibid.

o jiných možnostech postupu a také o tom, jakým způsobem systém informace zpracovává.

Další výzvu v tomto ohledu by mohly způsobit situace, kdy jedna strana řízení bude moci využívat pokročilé AI systémy například k predikci výsledku řízení či k vytváření strategie v řízení, zatímco druhá strana tuto možnost mít nebude. Ostatně ESLP ve své judikatuře potvrdil, že v případě, kdy má jedna strana zásadní výhodu v podobě přístupu k relevantním informacím, jedná se o porušení zásady rovnosti zbraní.¹⁶³ V tomto projednávaném případě¹⁶⁴ vyvlastňovacího řízení, měl jak vyvlastňovaný tak vyvlastnitel představit hodnotu vyvlastňovaných pozemků určenou na základě skutečných převodů nemovitostí. Zatímco vyvlastňovaný měl v tomto omezené možnosti, vyvlastňovatel měl přístup do registru, kde byly všechny tyto převody uvedeny.¹⁶⁵ Zůstává ovšem otázkou do budoucna a souhlasím v tomto s Uleanersem, jak se soudy k takovým případům budou stavět a zda budou ve využívání AI výše popsaným způsobem spatřovat porušení principu rovnosti zbraní.

Podobné nastává i v případě, že AI systém soudce využije jako pomocný nástroj pro své rozhodnutí. Aby byla dodržena zásada rovnosti zbraní, je podstatné, aby soudce před jakýmkoliv použitím AI systému umožnil dotčeným stranám přístup, díky kterému budou mít možnost ověřit a případně zpochybnit věrohodnost systému či váhu, kterou systém přisoudil jednotlivým kritériím nebo jakýkoliv chybný závěr ke kterému by mohl dospět.¹⁶⁶ Důsledek neumožnění takového přístupu lze pozorovat právě v případě popisovaného systému COMPAS. Obžalovaný neměl k dispozici náležitě váhové parametry, které vedly systém k danému závěru, nemohl tak rozporovat způsob jakým systém k výsledku dospěl, vyjádřit se k němu a efektivně se bránit. Sic se daný případ týká trestního řízení, je dle mého názoru ale potřebné převést tyto poznatky i do civilního řízení, aby byly zachovány jak zásady kontradiktornosti, tak i rovnosti zbraní. Minimální požadavek zpřístupnění takových informací je přitom již zakotven i v čl. 15 odst. 1) písm. h) GDPR, dle kterého mají být subjektům údaje poskytnuty při automatizovaném rozhodování či profilování (jak popsáno v bodu 2.4.2.)

---

¹⁶³ Rozhodnutí ESLP ze dne 24. 04. 2003 ve věci YVON v. FRANCE, stížnost č. 44962/98, bod. 37

¹⁶⁴ Srov. pozn. 163

¹⁶⁵ Ibid. bod 34

¹⁶⁶ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 26

smysluplné informace o použitém postupu, jeho významu a předpokládaných důsledcích takového zpracování. V tomto ohledu ale požadavek zpřístupnění daných informací naráží také na výše popisovanou problematiku černé skříňky, jež se AI systémů inherentně dotýká a pakliže nebude vyvinut dostatečně transparentní AI systém, tak budou dle mého názoru procesní možnosti dotčených účastníků zásadně omezeny.

V případě zásady kontradiktornosti CEPEJ zdůrazňuje nezbytnost zpřístupnit účastníkům řízení kvantitativní informace, jako např. o počtu zpracovaných rozhodnutí za účelem získání daného váhového parametru, stejně tak jako kvalitativních informací, tedy např. reprezentativnost vybraných vzorků či rozdělení rozhodnutí dle různých kritérií jako je ekonomický či sociální kontext, to vše, aby účastníci řízení mohli pochopit, jak byly sestaveny dané váhové parametry, změřit jejich možné limity a případně o nich před soudem diskutovat a vyjádřit se k nim.¹⁶⁷

Aby byla dodržena zásada kontradiktornosti, tak by měli v tomto ohledu mít účastníci řízení možnost seznámit se se všemi předloženými důkazy a vyjádřit se k nim s cílem ovlivnit rozhodnutí soudu,¹⁶⁸ v případě umělé inteligence to pak dle mého názoru znamená poskytnout stranám co nejvíce kvantitativních a kvalitativních informací o daném AI systému a způsobu jeho fungování, zajistit co nejvyšší míru transparentnosti daného systému, a tyto informace poskytnout ve srozumitelném jazyce.¹⁶⁹

Pro zachování těchto zásad je také dle mého názoru důležité nalézt zejména správnou rovnováhu mezi transparentností, s ohledem na problematiku právní a technické černé skříňky, a výkonností umělé inteligence¹⁷⁰ a zajistit tak vyrovnanost systému, kde budou mít účastníci řízení dostatek informací a zároveň bude AI systém dostatečně výkonný, aby mohl být v soudnictví správně a účinně využíván.

---

¹⁶⁷ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 47

¹⁶⁸ Rozhodnutí ESLP ze dne 07.06. 2001 ve věci KRESS v. FRANCE, stížnost č. 39594/98, bod 74

¹⁶⁹ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 26

¹⁷⁰ Vyšší míra transparentnosti často znamená obětování výkonnosti či přesnosti AI, neboť se např. snižuje velikost a hloubka neuronové sítě daného systému – in BATHAEE, op. cit. pozn. 92, s. 930

3.4. Právo na projednání věci v přiměřené lhůtě

Dle ustanovení čl. 38 odst. 2 LZPS má každý právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů, podobně i podle čl. 6 odst. 1 EÚLP má každý právo, aby jeho věc byla projednána v přiměřené lhůtě. Stejně tak § 6 OSŘ stanoví, že ochrana práv má být rychlá a účinná.

Právo na projednání věci v přiměřené lhůtě, resp. bez zbytečných průtahů, je pak vyjádřením právního principu *justice delayed, justice denied* (spravedlnost opožděná je spravedlností odepřenou).¹⁷¹

Evropský soud pro lidská práva význam tohoto práva podtrhl ve své judikatuře, kdy zdůraznil důležitost výkonu spravedlnosti bez průtahů, jež by jinak mohly ohrozit její účinnost a důvěryhodnost,¹⁷² kde výrazné průtahy v řízení mohou představovat významné nebezpečí pro právní stát,¹⁷³ v některých případech nadměrných průtahů až ohrozit právo na přístup k soudu a s tím související odepření spravedlnosti,¹⁷⁴ přičemž je povinností států správně organizovat soudní systémy tak, aby splňovaly tyto požadavky stanovené EÚLP.¹⁷⁵

Zvláště s dodržением tohoto práva mají (nejen) české soudy problém. Ze statistik ESLP vyplývá, že v rámci smluvních států se z veškerých porušení EÚLP 18,28 % týká délky řízení s ohledem na právo na spravedlivý proces,¹⁷⁶ přičemž přímo v rámci České republiky vyslovil ESLP mezi lety 1959-2021 porušení EÚLP z důvodu délky řízení až ve 33 % všech případů porušení.¹⁷⁷

Nutno dodat, že v případě civilněprávní agendy se řízení u českých soudů od roku 2014 značně zrychlilo, kdy se průměrná délka řízení, ještě před začátkem pandemie nemoci COVID-19, v roce 2019 snížila za 5 let o 39 %.¹⁷⁸ V současné

¹⁷¹ HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol, op. cit. pozn. 124

¹⁷² Rozhodnutí ESLP ze dne 27.10.1994 ve věci KATTE KLITSCHÉ DE LA GRANGE v. ITALY, stížnost č. 12539/86, bod 61

¹⁷³ Rozhodnutí ESLP ze dne 28.07.1999 ve věci BOTTAZZI v. ITALY, stížnost. č. 34884/97, bod 22

¹⁷⁴ Rozhodnutí ESLP ze dne 21.12.2010 ve věci VASSILIOS ATHANASIOU ET AUTRES c. GRÈCE, stížnost č. 50973/08, bod 52

¹⁷⁵ Rozhodnutí ESLP, op. cit. pozn. 172, bod 22

¹⁷⁶ European Court of Human Rights. *Overview 1959-2021 ECHR* [online]. [cit. 2023-05-09] Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Overview_19592021_ENG.pdf, s. 6

¹⁷⁷ Ibid. s 8

¹⁷⁸ Ministerstvo spravedlnosti, 2022. *České soudnictví 2021: výroční statistická zpráva* [online]. [cit. 2023-05-10] Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2021.pdf/37d8da17-4fee-4001-a473-fdb840f78936, s. 22-23

době¹⁷⁹ pak průměrná délka civilního řízení ode dne nápadu do konečného vyřízení věci soudem I. stupně činí 271 kalendářních dnů, kdy medián délky řízení je 169 kalendářních dnů.¹⁸⁰ Dle metodiky CEPEJ je zároveň dispoziční čas, tedy údaj, za kolik dní by při stejném tempu soud vyřídil všechny nevyřízené věci, které u něj dnes „leží“ a kdyby k němu již žádné další nenapadaly, 134 kalendářních dní,¹⁸¹ v rámci EU třetí nejnižší.¹⁸²

I přesto, že se délka řízení postupem času snižuje, stále je její průměr před prvoinstančním soudem 271 kalendářních dní, tedy skoro 9 měsíců. Je proto dle mého názoru nutné hledat cesty jak řízení a celkově soudnictví zefektivnit, zrychlit, zlevnit. Jednou z možností, jak toho dosáhnout, jsou právě technologie a je důležité tyto možnosti zkoumat a nepromeškat příležitosti, které se díky nim naskýtají.

3.4.1. Dopad AI na právo na projednání věci v přiměřené lhůtě

Umělá inteligence v tomto ohledu může pozitivně ovlivnit délku civilních řízení a zajistit dodržování práva na projednání věci v přiměřené lhůtě. Nepopíratelnou výhodou umělé inteligence je totiž schopnost zpracovávat informace nezměrně rychleji než jakýkoliv soudce. Díky metodám strojového učení a jazykovým modelům tak může potenciálně odlehčit soudcům práci v mnoha směrech.¹⁸³

Možností, kde by využití umělé inteligence mohlo urychlit řízení, je mnoho. Může se jednat např. o vyhledávání relevantního právního základu rozhodnutí, vyhledávání a analýzu judikatury, analýzu a vyhledávání ve spisu daného případu, zrychlení důkazní části řízení, zde všude existuje potenciál úspěšně nasadit umělou inteligenci, která bude v mnoha ohledech přesnější, ale zejm. neporovnatelně rychlejší než soudce.¹⁸⁴ Vyhledávání relevantních ustanovení právních předpisů a judikatury či názoru právní doktríny často zabere několik hodin, tato doba by se využitím AI systémů mohla zkrátit až na řády sekund.¹⁸⁵

---

¹⁷⁹ Jedná se o statistická data z roku 2021.

¹⁸⁰ Ibid. s. 22-23

¹⁸¹ Ibid. s. 30-31

¹⁸² Ibid. s.190-191

¹⁸³ DYMITRUK, op. cit. pozn. 50, s. 37

¹⁸⁴ Ibid.

¹⁸⁵ Ibid.

Další nespornou výhodou AI systémů je, že na rozdíl od lidí není náchylná k únavě, nevdává jí monotónní práce a celkově není omezena psychologickými a biologickými limitacemi lidí.¹⁸⁶ Právě to je jedna z často zmiňovaných výhod, tedy, že lidé, resp. soudce, může oprostít od rutinních a jednoduchých úkolů, díky čemuž se mohou věnovat složitějším, přínosnějším a náročnějším částem při výkonu jejich profese.¹⁸⁷

I přesto, že počet nevyřízených věcí setrvačně od roku 2013 klesá, pořád jich na českých soudech k roku 2021 zůstává 118395.¹⁸⁸ V případě dlouhodobého přetížení soudů by mohla umělá inteligence soudcům pomoci snížit jejich pracovní zatížení a zrychlit či někde až zautomatizovat alespoň jednodušší případy,¹⁸⁹ přičemž soudci by mohli naopak věnovat větší úsilí starším a komplikovanějším případům, čímž by se mohla zefektivnit i samotná kvalita rozhodování.¹⁹⁰

Všechny tyto dílčí části tak mohou mít pozitivní vliv na celkovou délku řízení a přiměřeně ji zkrátit, čímž mohou bezpečně zajistit dodržení práva na spravedlivý proces z pohledu délky řízení.

3.5. Právo na řádné odůvodnění rozhodnutí

Právo na řádné odůvodnění rozhodnutí orgánu soudní moci je implicitně dovozováno z ustanovení čl. 36 odst. 1 LZPS a čl. 6 EÚLP a primárně je tak utvářeno judikaturou ESLP a Ústavního soudu.¹⁹¹ Jen řádně odůvodněné rozhodnutí účastníkům totiž jasně sdělí, že jejich věc byla náležitě posouzena,¹⁹² ostatně judikatura často odkazuje na obecnou zásadu, podle které spravedlnost musí být nejen vykonána, ale musí být i vidět, že vykonána byla.¹⁹³

---

¹⁸⁶ Ibid.

¹⁸⁷ Srov. REED, C. Lawlor. *What Computers Can Do: Analysis and Prediction of Judicial Decisions*. American Bar Association Journal. 1963, 49(4), 337-344 [online]. [cit. 2023-05-12] Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25722338>

¹⁸⁸ Ministerstvo spravedlnosti, op. cit. pozn. 178, s. 27

¹⁸⁹ DYMITRUK, op. cit. pozn. 50, s. 38

¹⁹⁰ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 30-31

¹⁹¹ HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol, op. cit. pozn. 124

¹⁹² Ibid.

¹⁹³ Srov. náleží Ústavního soudu I. ÚS 515/06 ze dne 05. 03. 2009, V.

Atributem tohoto práva má být zejména řádně vyložená, logicky konzistentní a přesvědčivá aplikace práva obecným soudem.¹⁹⁴ Rozsudky soudu by měly být řádně odůvodněné, přičemž rozsah této povinnosti je závislý na povaze a okolnosti daného případu.¹⁹⁵

Význam práva na řádné odůvodnění rozhodnutí se pak rozvíjí ve třech rovinách, jedná se o korelační povinnost soudu poskytnout účastníkům řízení náležitou odpověď k jejich návrhům a argumentům, zaručuje, že výkon spravedlnosti není arbitrární a neprůhledný, a konečně pak vytváří předpoklad pro účinné uplatňování opravných prostředků, které jsou účastníkům řízení k dispozici.¹⁹⁶

3.5.1. Dopad AI na právo na řádné odůvodnění rozhodnutí

Umělá inteligence se práva na řádné odůvodnění rozhodnutí může dotknout zejména tehdy, pokud by byla využita právě v rámci rozhodování, ať už by se jednalo o automatizovaný či polo-automatizovaný proces, jak bylo popsáno v kapitole 1.3.

Jakýkoliv AI systém, který by nebyl schopen dostatečně odůvodnit a vysvětlit své závěry, by potenciálně mohl ovlivnit právo na spravedlivý proces.¹⁹⁷ Některé systémy umělé inteligence využívající metody strojového učení jsou netransparentní, neprůhledné či příliš komplexní zejm. s ohledem na výše popisovanou problematiku technické černé skříňky, aby dostatečně dokázaly vysvětlit důvody, díky kterým dospěly k určitému závěru.¹⁹⁸ Stejně tak jak bylo zmíněno v bodě 3.3.1., AI systémy mohou být buďto více transparentní nebo více přesné, jak s ohledem na kontradiktornost řízení tak na řádnost odůvodnění jakéhokoliv případného rozhodnutí, je třeba nalézt mezi těmito póly náležitou rovnováhu.

Jedním z možných řešení jsou snahy o vytvoření XAI, popsané výše v bodě 2.4.2., která by byla schopná poskytnout srozumitelné vysvětlení postupu, díky kterému k určitému závěru dospěla, ale zároveň by byla zachována její

---

¹⁹⁴ Nález Ústavního soudu II. ÚS 2027/17 ze dne 07. 08. 2017, bod 19

¹⁹⁵ Rozhodnutí ESLP ze dne 27. 09. 2001 ve věci HIRVISAARI v. FINLAND, stížnost č. 49684/99, bod 30

¹⁹⁶ HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol, op. cit. pozn. 124

¹⁹⁷ DYMITRUK, op. cit. pozn. 50, s. 39

¹⁹⁸ Ibid.

vysoká přesnost.¹⁹⁹ Ostatně i ustanovení čl. 13 navrhovaného Aktu o AI stanovuje u vysoce rizikových systému AI, kam by aplikace do soudnictví spadaly, povinnost transparentnosti a zajištění dostatečné interpretativních výstupů systémů, které mají zároveň dle čl. 15 navrhovaného Aktu o AI dosahovat odpovídající úrovně přesnosti. Zůstává ovšem otázkou, zda i přes navrhované zakotvení takové povinnosti vůbec v současné době existují dostatečně přesné a transparentní AI systémy, které by tyto požadavky splňovaly. Zároveň platí, že AI systém, který by byl vysvětlitelný, by umožňoval soudci lidský dohled, jež by mu umožnil ověřit věrohodnost daného AI systému.²⁰⁰ Tímto by se tak mohly být naplněny požadavky Etické charty o AI i ustanovení článku 14 navrhovaného Aktu o AI.

Důležitá je v tomto ohledu i srozumitelnost daného odůvodnění. Čistě statisticky-matematické korelace nemohou splňovat požadavky řádně odůvodněného rozhodnutí.²⁰¹ V případě úvah o čistě automatizovaném procesu rozhodování, by absence lidského soudce vedla k zásadnímu porušení tohoto práva, a tedy i práva na spravedlivý proces. Chybělo by totiž odůvodnění, které by vysvětlovalo danou právní argumentaci za vygenerovaným rozhodnutím.²⁰²

Per analogiam by to samé mělo platit i v případě, že soudce využije AI systém jako pomocný nástroj v rámci rozhodovacího procesu. V takovém případě by měl objasnit, proč ho výsledek AI systému přesvědčil, a poskytnout právní odůvodnění v souladu se standardy řádně odůvodněného rozhodnutí stanovenými judikaturou a soudní praxí.²⁰³

Současný nedostatek schopnosti AI systémů odůvodnit vygenerované závěry tak může ohrozit právo účastníků řízení na účinné uplatňování opravných prostředků.²⁰⁴ Zároveň však dle mého názoru nesplňuje ani ostatní roviny práva na řádné odůvodnění rozhodnutí, tedy ani korelační povinnost soudu vypořádat se s argumenty stran řízení. Zejména by ale tento nedostatek mohl podkopávat důvěru veřejnosti v soudnictví a výkon spravedlnosti, který by se jinak stal arbitrárním, neprůhledným a veřejnost by její výkon nemohla náležitě kontrolovat.

---

¹⁹⁹ Ibid. s. 40

²⁰⁰ Ibid.

²⁰¹ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 27

²⁰² Ibid.

²⁰³ Ibid., s. 28

²⁰⁴ Ibid. s. 27

Souhlasím s Dymitruk, že dokud umělá inteligence nebude schopna tyto nedostatky napravit, nemělo by se o jejím využití v automatizovaných (ale i poloautomatizovaných) procesech uvažovat, neboť by v tomto pohledu ohrožovala právo na spravedlivý proces.

3.6. Princip právní jistoty a předvídatelnosti rozhodnutí

Jak bylo uvedeno výše, Ústavní soud řadí princip právní jistoty mezi obecné zásady právní, které strukturují právní řád demokratického právního státu. Obdobně ve své judikatuře ESLP konstatuje, že princip právní jistoty je implicitně zahrnut ve všech člancích ESLP a tvoří zároveň základní stavební prvek vlády práva, resp. právního státu.²⁰⁵ Zároveň by se dle ESLP mělo právo na spravedlivý proces vykládat i ve smyslu preambule EÚLP, která odkazuje na principy právního státu, a tím tedy i na princip právní jistoty, jakožto jeden z jeho základních aspektů.²⁰⁶ Princip právní jistoty pak zároveň úzce doprovází princip předvídatelnosti rozhodnutí, jež souvisí se soudcovským dotvářením práva.²⁰⁷

Na úrovni zákona jsou tyto principy zakotveny jednak v ustanovení § 13 občanského zákoníku²⁰⁸, jenž pokládá princip legitimního očekávání, a dle kterého může „[k]aždý, kdo se domáhá právní ochrany, [...] důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky[...]“. Stejně tak i ustanovení § 6 OSŘ pak ukládá, že v soudním řízení má soud postupovat předvídatelně. Ostatně Ústavní soud dále ve své judikatuře dovodil, že z ústavně zaručených principů rovnosti a právní jistoty vyplývá i princip předvídatelnosti rozhodování, kdy účastníci právních vztahů mohou legitimně očekávat, že státní orgány budou ve skutkově a právně srovnatelných případech rozhodovat, co do celkového vyznění, stejně.²⁰⁹ V tomto ohledu se pak lze ohlédnout i za rozhodnutím Nejvyššího správního soudu, dle kterého, pokud soudy posuzují procesně zcela srovnatelné případy procesně odlišně, bez jakéhokoliv odůvodnění, tak

²⁰⁵ Rozhodnutí ESLP ze dne 06.12.2007, ve věci BEIAN v. ROMAINA, stížnost. č. 30658/05, bod. 39

²⁰⁶ Rozsudek ESLP ze dne 28.11.1999 ve věci BRUMARESCU proti RUMUNSKU, stížnost. 28342/95

²⁰⁷ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ, op. cit. pozn. 36, s. 74

²⁰⁸ Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁰⁹ Nález Ústavního soudu II. ÚS 1966/18 ze dne 17. 05. 2019, bod 14 a 18

se dopouštějí jurisdikční libovůle, čímž porušují princip předvídatelnosti rozhodování státních orgánů.²¹⁰

3.6.1. Dopad AI na princip právní jistoty a předvídatelnosti rozhodnutí

Z výše popsaného vyplývá, že soudní rozhodování by v rámci skutkové a právně podobných případů mělo být konzistentní. V případě odchylky by mělo být dostatečně jasně vysvětleno, jaké důvody k tomu soudce vedly. V tomto ohledu může mít umělá inteligence pozitivní vliv na principy právního státu stan garance právní jistoty a předvídatelnosti rozhodnutí, jakožto i v širším smyslu pozitivní dopad na právo na spravedlivý proces. Umělá inteligence dokáže pomocí analýzy dat porovnat velké množství předchozích soudních rozhodnutí, resp. předchozích případů, a upozornit soudce na podobnosti nebo odlišnosti mezi nimi daleko přesněji, než by zvládl on sám.²¹¹ Takto může zajistit, aby byly budoucí srovnatelné případy rozhodovány obdobně a naopak aby případy, které jsou ve svých znacích podstatně odlišné, byly rozhodovány s přihlédnutím k těmto daným skutečnostem.²¹²

Stejně tak může umělá inteligence pomoci účastníkům právních vztahů s vyčíslením rizikových faktorů s ohledem na zmíněnou analýzu dat soudních rozhodnutí, které se jejich případů týkají a předběžně je tak lépe informovat o tom, jaká je pravděpodobnost, že soud jejich nároku vyhoví či nevyhoví, mohou tak lépe odhadnout svou pozici, což ve svém důsledku může pozitivně ovlivnit jejich legitimní očekávání.²¹³

Umělá inteligence by tak mohla v tomto ohledu do civilního soudnictví přinést vyšší míru konzistentnosti rozhodování a v rámci toho harmonizovat judikaturu, která může být v některých oblastech přiznávání nárokovaných částek roztržštěná. Tato oblast je dále mj. rozebrána i v následující kapitole 4.2. Díky této konzistentnosti by mohlo dojít k pozitivnímu ovlivnění principu právní jistoty a s tím spojené předvídatelnosti rozhodnutí, resp. legitimního očekávání, stejně tak jako k příznivému dopadu na širší pojetí principu rovnosti. S ohledem na shora uvedené tak v tomto ohledu může mít umělá inteligence pozitivní vliv stran práva na spravedlivý proces.

---

²¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12.08.2004, sp. zn. 2 Afs 47/2004

²¹¹ ULENAERS J., op. cit. pozn. 51, s. 25

²¹² Ibid.

²¹³ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 41

3.7. Dílčí závěry

Na základě výše provedené analýzy lze dospět k závěru, že využití umělé inteligence v civilním soudnictví má vysoký potenciál ovlivnit právo na spravedlivý proces a jednotlivá dílčí práva z něj plynoucí, tato ovlivnění jsou jak pozitivního, tak negativního rázu.

V případě nestrannosti a nezávislosti soudců je nutné zajistit, aby prostřednictvím AI systémů nedocházelo k zásahu ostatních složek státu do nezávislosti justice a s tím související dělby moci. Velkým rizikem pro nezávislost soudců je také přílišné spoléhání se na závěry představené umělou inteligencí, je přitom dokázáno, že lidé mají obecně tendenci dané závěry jen tzv. orazítkovat, efektivně by tak místo nich rozhodovala umělá inteligence. Zároveň platí, že soudci takto komplexním systémům často nerozumí a mají tendenci vygenerovaným výsledkům přespříliš věřit, resp. se jimi nechat ovlivnit. S ohledem na probíraný případ systému COMPAS je zřejmé, že se jedná o nežádoucí vliv, který může jejich nezávislost a nestrannost ohrozit. Umělá inteligence může ale u soudců pomoci odhalit jejich záměrnou či nevědomou předpojatost, čímž by mohla naopak v určitém smyslu nestrannost soudců pozitivně ovlivnit.

Využití umělé inteligence v soudnictví může pro technicky negramotné osoby představovat zvlášť velkou přítěž, jiným osobám může tato technologie naopak přinést spoustu výhod a užitků. Existuje tak riziko vzniku značného nepoměru mezi stranami sporu, což může ohrozit zásadu rovnosti zbraní. Všichni účastníci řízení by měli být srozumitelně a jasně informováni o svých právech, zejm. o tom, že mají právo na potřebnou asistenci a právní pomoc. Dále by měli být informováni o závaznosti výsledku daného AI systému a o možnostech dalšího postupu. V případě, že soudce využije umělou inteligenci jako pomocný nástroj pro své rozhodnutí, je nutné, aby strany získaly co nejvíce kvantitativních a kvalitativních informací o způsobu fungování daného systému, aby se mohly proti příp. nesprávnému rozhodnutí efektivně bránit. Pro zachování principu kontradiktornosti a rovnosti zbraní je zejména nutné nalézt náležitou rovnováhu mezi transparentností a přesností dané umělé inteligence.

Průměrná délka řízení před prvoinstančním soudem v oblasti civilněprávní agendy činí 271 kalendářních dní, tedy skoro 9 měsíců. Evropský soud pro lidská

práva vyslovil v rámci České republiky porušení EÚLP z důvodu délky řízení až ve 33 % všech případů porušení. V tomto ohledu má umělá inteligence ohromný potenciál ulevit českým soudům od rutinních a opakujících se jednoduchých úkolů. Na rozdíl od lidí není totiž limitována biologickými a psychologickými faktory, může v těchto vyjmenovaných případech lidi nahradit a tu samou práci vykonávat rychleji a přesněji. Při sečtení těchto dílčích ovlivnění tak může velmi pozitivně ovlivnit právo na projednání věci v přiměřené lhůtě, resp. bez zbytečných průtahů.

Umělá inteligence může mít také příznivý dopad na princip právní jistoty a předvídatelnosti rozhodnutí, resp. legitimního očekávání. Díky rozsáhle analýze dat dokáže porovnat prvky projednávaného případu s prvky předchozích soudních rozhodnutí a upozornit jak soudce tak účastníky právních vztahů na jejich podobnosti či odlišnosti. Z toho důvodu může v určitých oblastech zajistit vyšší míru konzistentnosti judikatury a pozitivně tak přispět k zajištění jak zmiňované právní jistoty, tak i principu rovnosti a může tímto způsobem přispět k zajištění práva na spravedlivý proces.

Negativní dopad však může mít umělá inteligence na právo na řádně odůvodnění rozhodnutí a to s ohledem na její netransparentnost, neprůhlednost, komplexnost. Toto právo může být ovlivněno zejména v případech, kdy by byla využita umělá inteligence v rámci rozhodovacího procesu. V tomto ohledu by soudce měl jasně a srozumitelně odůvodnit, proč jej výsledek AI systému přesvědčil. Toto odůvodnění musí být v souladu se standardy řádně odůvodněného rozhodnutí a nesmí se jednat pouze o statisticky-matematické korelace, musí být tedy náležitě interpretovatelné. V opačném případě by tak umělá inteligence mohla negativně ovlivnit princip kontradiktornosti, práva na účinné uplatňování opravných prostředků a zároveň celkově ovlivnit důvěru veřejnosti v soudnictví a ohrozit věrohodnost soudního řízení.

4. Jednotlivé možnosti využití AI v civilním procesu a soudnictví

V předchozích kapitolách této práce byly analyzovány základní etické výzvy, se kterými je nutné se vypořádat při využití umělé inteligence v soudnictví, resp. civilním procesu stejně tak jako vybrané garance práva na spravedlivý proces, kterých by se taková aplikace mohla dotknout. Tato kapitola se zaměří na konkrétní, v současné době potenciální, možnosti uplatnění této technologie, které se přímo dotýkají civilního soudnictví a civilního procesu. V tomto ohledu bude zkoumat příležitosti a úskalí takového využití, tedy zejména to, jakým způsobem obstojí při garanci práva na spravedlivý proces a zda by se takové využití mohlo aplikovat v českém právním řádu.

V rámci následujících rozborů je třeba brát v úvahu, že ne každé využití umělé inteligence je stran jejich rizik při aplikaci v soudnictví stejné²¹⁴ a každé konkrétní využití je tak třeba zkoumat jednotlivě, s přihlédnutím k individuálním aspektům daného AI systému. Stejně jako by se nemělo nekriticky přijímat jakékoliv využití AI, tak by se zároveň jakékoliv využití nemělo *a priori* zavrhnout. Ostatně, pokud udělá chybu nástroj pro předpověď výsledku rozhodnutí, následek nebude tak závažný jako pokud by chybu udělal AI systém v automatizovaném řízení.²¹⁵

Tato kapitola se tedy bude zabývat poslední částí položené výzkumné otázky a to, jak mohou konkrétní využití umělé inteligence v civilním soudnictví vypadat. S ohledem na omezené možnosti rozsahu této práce nebudou zkoumány všechny možnosti využití, ale ty aplikace, které jsou v odborné veřejnosti²¹⁶ v současné době skloňovány nejvíce – respektive ty, které se týkají rozhodovací činnosti soudce. Jedná se o AI systémy předpovědi výsledku rozhodnutí, nástroje pro sestavení váhových parametrů a využití v mimosoudním řešení sporů online.

---

²¹⁴ SOUKUPOVÁ J., op. cit. pozn. 83, s. 281-282

²¹⁵ Ibid.

²¹⁶ Např. CEPEJ, Surden, Reiling

4.1. Kvantitativní právní predikce

4.1.1. Teoretická východiska

Oblast tzv. *quantitative legal prediction*²¹⁷ (dále také jen „QLP“) se zaměřuje na nástroje, které by byly schopné předpovědět rozhodnutí soudů. Výsledek soudního rozhodnutí je často nepředvídatelný a čím více je případ komplexní, tím větší riziko nepředvídatelnosti existuje.²¹⁸ Kvantitativní právní predikce tak spadá do širšího oboru prediktivní analytiky, tedy vyvíjení modelů pro předvídaní chování nebo budoucích událostí na základě různých analytických a statistických metod.²¹⁹

Vyplatí se vzít daný případ k soudu? Jaká je pravděpodobnost úspěchu ve věci? Jaká rizika hrozí v případě neúspěchu? To jsou ty základní otázky, které musí zvážit každý rozumný žalobce.²²⁰ Odpověď na ně byla po dlouhou dobu exkluzivní výsadou lidské úvahy a často vycházela výhradně ze zkušeností daného právníka, nicméně expertiza na základě zkušeností byla vždy značně omezena svým rozsahem a mohla se pohybovat v řádu stovek či tisíců projednaných případů.²²¹ Lidé tak byli a jsou limitováni množstvím informací, na kterých dokáží založit svá rozhodnutí, přičemž i kdyby měli k dispozici obrovské množství dat, bez náležitého programu, který by dokázal správně data analyzovat, by bylo nemožné s nimi pracovat.²²²

Díky pokrokům ve zvyšování výpočetního výkonu techniky, klesajícím cenám za úložný prostor, stejně jako nástupu „*big data*“ éry a pokrokům ve vývoji umělé inteligence tak v posledních letech do právního světa proniká QLP,²²³ která může pohled na výše uvedené otázky do značné míry změnit.

---

²¹⁷ Kvantitativní právní predikce

²¹⁸ REILING, A. D. (Dory). *Courts and Artificial Intelligence*. International Journal for Court Administration. 2020, 11(2). ISSN 2156-7964. [online]. [cit. 2023-24-05] Dostupné z: doi:10.36745/ijca.343

²¹⁹ DE BRUYNE, Jan a Cedric VANLEENHOVE, ed. *Artificial Intelligence and the Law* Intersentia, 2021 ISBN 9781839701047[online]. [cit. 2023-05-27] Dostupné z: doi:10.1017/9781839701047, s.74

²²⁰ Katz D. M. *Quantitative Legal Prediction--or--How I Learned to Stop Worrying and Start Preparing for the Data-Driven Future of the Legal Services Industry*, 62 EMORY L. J. 823 (2013) [online]. [cit. 2023-05-24] Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.emory.edu/elj/vol62/iss4/6>, s. 928

²²¹ Ibid.

²²² Ibid. s. 929

²²³ Ibid. s. 913 a násl.

U AI systémů v tomto oboru lze nejvíce pozorovat využívání metody *natural language processing* (dále také jen jako „NLP“)²²⁴ a strojového učení.²²⁵ Je třeba dodat, že AI systémy QLP lze ovšem s ohledem na různé cíle systémů a různorodé chápání slova „predikce“ v jednotlivých vědních disciplínách vyčlenit do 3 kategorií. Jedná se o identifikaci výsledku, kategorizaci rozhodnutí na základě výsledků a předpověď výsledku.²²⁶ První dvě kategorie pracují s již vyhotovenými rozhodnutími a nejedná se tedy o predikci v běžném slova smyslu. Pouze poslední kategorie předpovědi výsledků se zabývá, jak název napovídá, určením výsledku soudního rozhodnutí do budoucna a tato kapitola se tak zaměřuje na tento typ kvantitativní právní predikce.

Předpověď výsledku soudního rozhodnutí je definovaná jako stanovení výsledku soudního řízení (např. u ESLP se může jednat o konstatování porušení či neporušení daného článku EÚLP) na základě textových informací o daném soudním případě předtím, než bude verdikt soudu zveřejněn.²²⁷ Textovými informacemi v daném kontextu se pak rozumí jakékoliv podání jednotlivých stran řízení a informace poskytnuté soudy.²²⁸

U modelů pro předpověď výsledku rozhodnutí se využívá metoda strojového učení s učitelem (*supervised machine learning*), která využívá algoritmy, jež se učí z dat a na základě získaných poznatků vytváří předpovědi.²²⁹ Tato data se skládají ze souboru ukázkových příkladů, kterým je přiřazen již stanovený výsledek. Učící algoritmus tak musí z učících dat generalizovat a to i pro situace, se kterými se ještě nesešel.²³⁰ Používá se tak tzv. inverzní model, v němž se vytváří korelace mezi určitými prvky ve vstupu (např. konkrétní slova v podání či rozhodnutí) a výsledkem daného případu, čímž se každému prvku přiřadí určitá hodnota, z nichž pak model

---

²²⁴ Počítačové zpracování přirozeného jazyka

²²⁵ MEDVEDEVA, Masha, Martijn WIELING a Michel VOLS. *Rethinking the field of automatic prediction of court decisions*. Artificial Intelligence and Law 2023, 31(1), 195-212 ISSN 0924-8463 [online]. [cit. 2023-05-24] Dostupné z: doi:10.1007/s10506-021-09306-3, s.

²²⁶ Ibid.

²²⁷ Ibid., s. 204

²²⁸ Ibid.

²²⁹ ASHLEY, Kevin D. *Artificial Intelligence and Legal Analytics*. Cambridge University Press, 2017. ISBN 9781107171503[online]. [cit. 2023-05-26] Dostupné z: doi:10.1017/9781316761380, s. 109

²³⁰ Ibid.

vytváří závěry.²³¹ K sestavení daného modelu se tak využívají tyto údaje o korelacích, než aby se stavěl model, který by jim teprve kauzální váhu přiřadil.²³²

Systémy umělé inteligence pro předpověď výsledku mohou sloužit advokátům stran řízení pro získání prvotního náhledu na možný výsledek řízení, díky čemuž pak mohou náležitě upravit svou strategii v dané věci, ale zároveň teoreticky i soudcům v rámci jejich rozhodovacího procesu.²³³

4.1.2. Dosavadní výzkum v oblasti QLP

V oblasti kvantitativní právní predikce vyšlo od roku 2015 několik modelů, které se s větší či menší úspěšností pokoušely předpovědět výsledky rozhodnutí různých soudů. Nejvíce pozornosti přitahuje se svou bohatou historií Nejvyšší soud USA (dále tak jen „SCOTUS“), modely se ale také často zaměřují i na ESLP a dokonce i na německé odvolací soudy v daňové oblasti.

Modely Sharmy a spol.²³⁴ a Katze a spol.²³⁵ v rámci předpovědi výsledku rozhodnutí SCOTUS (výsledkem se v tomto případě rozumí, zda soud rozhodnutí potvrdí, zvrátí či dojde k jinému výsledku) pracovaly se vstupy, které byly přístupné veřejnosti v momentě, kdy se případ dostal k nejvyššímu soudu USA a to ještě předtím, než stihl ve věci rozhodnout, resp. pracovaly s informacemi o stavu řízení získaných od odvolacích soudů.²³⁶ Proměnné, díky kterým systém výsledek předvídal, nakonec obsahovaly informace o soudech a průběhu řízení, ale téměř žádné faktické údaje o daném případě. Přestože tyto modely používaly jiné metody strojového učení, podařilo se jim dosáhnout 70% přesnosti v předpovědích výsledku rozhodnutí.²³⁷

---

²³¹ TRASBERG, Henrik. *Quantitative Legal Prediction and the Rule of Law*. Tilburg, 2019. Master's thesis. Tilburg University law school [online]. [cit. 2023-05-26] Dostupné z: <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=149307>

²³² KATZ D.M., op cit. pozn. 220, s. 952

²³³ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 30

²³⁴ SHARMA, Ranti Dev, Sudhanshu MITTAL, Samarth TRIPATHI a Shrinivas ACHARYA. *Using Modern Neural Networks to Predict the Decisions of Supreme Court of the United States with State-of-the-Art Accuracy*. In: ARIK, Sabri, Tingwen HUANG, Weng Kin LAI a Qingshan LIU, ed. *Neural Information Processing*. Cham: Springer International Publishing, 2015, 2015-11-10, s. 475-483. Lecture Notes in Computer Science. ISBN 978-3-319-26534-6 [online]. [cit. 2023-05-26] Dostupné z: doi:10.1007/978-3-319-26535-3_54

²³⁵ KATZ, Daniel Martin, Michael J. BOMMARITO, Josh BLACKMAN a Luís A. Nunes AMARAL. *A general approach for predicting the behavior of the Supreme Court of the United States*. *PLOS ONE*. 2017, 12(4). ISSN 1932-6203[online]. [cit. 2023-05-26] Dostupné z: doi:10.1371/journal.pone.0174698

²³⁶ MEDVEDEVA M. op. cit. pozn. 225, s. 205

²³⁷ Ibid.

V případě modelů Medvedevové a spol.^{238 239} pro předpovědi výsledku rozhodnutí ESLP (ve smyslu konstatování porušení či neporušení článků EÚLP) se využíval nezpracovaný text a dokumenty, které ESLP publikoval před finálním rozhodnutím. I přesto, že dokumenty v sobě zahrnují velmi různorodé skutečnosti, tak tento model dosáhl přesnosti 75 % v předpovědi výsledku rozhodnutí.²⁴⁰

Naopak model Waltla a spol.²⁴¹ se pokoušel o předvídaní výsledků rozhodnutí německého Federálního fiskálního soudu (*Bundesfinanzhof*) ve smyslu rozhodnutí pozitivního či negativního, používal přitom dokumenty a meta-data případu (např. rok v jakém se řízení odehrávalo, jaký soud rozhodoval v první instanci, délku řízení) od soudu první instance.²⁴² Model extrahoval klíčová slova z přístupných materiálů a odůvodnění soudů nižší instance, dosáhl ovšem pouze relativně nízkého 57% F1 – skóre²⁴³.

Již známým příkladem je také model Nallapatiho a Manninga²⁴⁴, který zkoumal analýzu rizik v rámci patentových soudních sporů v USA.²⁴⁵ Model bral v potaz výhradně tzv. předchozí faktory, tedy například historické a souběžné chování stran případu a dále vycházel z dat shromážděných od *Stanford Intellectual Property Litigation Clearinghouse*, jež v sobě zahrnovaly přes 4.200 patentových sporů od 88

---

²³⁸ MEDVEDEVA, Masha, Xiao XU, Martijn WIELING a Michel VOLS. *JURI SAYS: An Automatic Judgement Prediction System for the European Court of Human Rights*. In: VILLATA, Serena, Jakub HARAŠTA a Petr KŘEMEN, ed. *Legal Knowledge and Information Systems*. IOS Press, 2020, 2020-12-01. *Frontiers in Artificial Intelligence and Applications*. ISBN 9781643681504[online]. [cit. 2023-05-26] Dostupné z: doi:10.3233/FAIA200883

²³⁹ MEDVEDEVA, M., Üstün, A., Xu, X., Vols, M., & Wieling, M. (2021). *Automatic judgement forecasting for pending applications of the European Court of Human Rights*. In K. D. Ashley, K. Atkinson, L. K. Branting, E. Francesconi, M. Grabmair, V. R. Walker, B. Waltl, & A. Zachary Wyner (Eds.), *Proceedings of the Fifth Workshop on Automatic Semantic Analysis of Information in Legal Text (ASAIL 2021)* (pp. 12-23). *CEUR Workshop Proceedings* [online]. [cit. 2023-05-26] Dostupné z: https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/189865814/Medvedeva_ASAIL2021_1.pdf

²⁴⁰ MEDVEDEVA M. op. cit. pozn. 225, s. 206

²⁴¹ WALTTL, Bernhard, Georg BONCZEK, Elena SCEPANKOVA, Jörg LANDTHALER a Florian MATTHES. *Predicting the Outcome of Appeal Decisions in Germany's Tax Law*. In: PARYCEK, Peter, Yannis CHARALABIDIS, Andrei V. CHUGUNOV, Panos PANAGIOTOPOULOS, Theresa A. PARDO, Øystein SÆBØ, Efthimios TAMBOURIS, ed. *Electronic Participation*. Cham: Springer International Publishing, 2017, 2017-07-28, s. 89-99. *Lecture Notes in Computer Science*. ISBN 978-3-319-64321-2 [online]. [cit. 2023-05-26] Dostupné z: doi:10.1007/978-3-319-64322-9_8

²⁴² MEDVEDEVA M. op. cit. pozn. 225, s. 206

²⁴³ Jedná se o způsob měření přesnosti systému, který bere v potaz falešně pozitivní a falešně negativní výsledky.

²⁴⁴ SURDEANU, Mihai, Ramesh NALLAPATI, George GREGORY, Joshua WALKER a Christopher D. MANNING. *Risk analysis for intellectual property litigation*. In: *Proceedings of the 13th International Conference on Artificial Intelligence and Law*. New York, NY, USA: ACM, 2011, 2011-06-06, s. 116-120. ISBN 9781450307550[online]. [cit. 2023-06-07] Dostupné z: doi:10.1145/2018358.2018375

²⁴⁵ Ibid.

federálních soudů USA v průběhu 8 let. Tehdy se jednalo o jednu z největších dostupných právních databází zaznamenaných v rámci *data miningu*, model přitom dosáhl přesnosti 64 %.²⁴⁶

Na Evropské úrovni je vhodné zmínit poměrně zajímavý model pro předpověď výsledku rozhodnutí francouzského nejvyššího soudu (*Cour de cassation*).²⁴⁷ Tento model nicméně nepracuje s předpovědí výsledků do budoucna. Autoři modelu skryli výsledek již vyhotoveného rozhodnutí spolu s dalšími indikacemi o tom, jak mohlo rozhodnutí dopadnout, nechali tak model vlastně předpovědět výsledek už vyhotoveného rozhodnutí soudu.²⁴⁸ Autoři v práci uvádějí, že model zohledňuje dokonce i časové období, kdy bylo rozhodnutí učiněno a jsou prvními, kteří tak v rámci výzkumu v oblasti QLP činí.²⁴⁹ Model pracuje s obrovským korpusem dat rozhodnutí francouzského Nejvyššího soudu, který obsahuje přes 126.000 dokumentů sahajících od raných let 19. století až po současnost.²⁵⁰ Na základě těchto dat dokázal model, poměrně překvapivě, dosáhnout až 96% F1 – skóre,²⁵¹ což je s ohledem na výše představené modely poměrně vysoká přesnost, autoři tento výsledek přisuzují zejména větší rigidnosti kontinentálního práva. Zůstává však otázkou, jak přesný by byl model v případě předvídání výsledků rozhodnutí do budoucna.

Na poli komerčních řešení je pak možné zmínit např. francouzskou společnost Case Law Analytics, jejíž řešení umí na základě existující judikatury předpovědět a vyčíslit jednotlivé možnosti výsledku rozhodnutí.²⁵² Toto řešení využívá algoritmu strojového učení silně posílněnou metodou učení s učitelem. Uživatelé si v rámci něj mohou vybrat jednotlivá kritéria, která jim samotným připadají nejrelevantnější a systém na základě těchto požadavků dokáže zadaná kritéria zpracovat a vyvodit z nich důsledek pro předpověď výsledku rozhodnutí.²⁵³

---

²⁴⁶ Ibid.

²⁴⁷ ŞULEA, Octavia-Maria, Marcos ZAMPIERI, Mihaela VELA a Josef VAN GENABITH. *Predicting the Law Area and Decisions of French Supreme Court Cases*. In: *RANLP 2017 - Recent Advances in Natural Language Processing Meet Deep Learning*. Incoma Ltd. Shoumen, Bulgaria, 2017, 2017-11-10, s. 716-722. ISBN 9789544520496 [online]. [cit. 2023-06-07] Dostupné z: doi:10.26615/978-954-452-049-6_092, s. 716

²⁴⁸ MEDVEDEVA, op. cit. pozn. 225, s. 200

²⁴⁹ ŞULEA, op. cit. pozn. 247, s. 716

²⁵⁰ Ibid.

²⁵¹ Ibid.

²⁵² DE BRUYNE J., op. cit. pozn. 219, s. 78-80

²⁵³ Ibid.

Poměrně úspěšným řešením je i argentinský nástroj Promethea vyvinutý za spolupráce státního zastupitelství v Buenos Aires a Laboratoří umělé inteligence na Právnické fakultě v Buenos Aires.²⁵⁴ Prometea v sobě mísí nástroje QLP a virtuálního asistenta, umí zkontrolovat formální náležitosti podání a zároveň některé typy podání i vytvářet, umí též identifikovat procesní lhůty a zajistit jejich dodržení.²⁵⁵ Od roku 2017 je Promethea využívána dokonce k automatickému vytváření návrhu rozhodnutí v jednodušších případech správního, daňového či přestupkového řízení.²⁵⁶ V tomto ohledu funguje tak, že na základě podobnosti projednávané věci vyhledává případy, které se ze své podstaty a svými znaky navzájem podobají a na základě provedené analýzy pak vytvoří návrh rozhodnutí. Je na soudci, zda řešení přejme, nevyužije či rozšíří.²⁵⁷ Do roku 2019 byly takto vygenerované návrhy rozhodnutí soudci přejaty v 97 případech.²⁵⁸ Dle mého názoru se však s takovýmto typem využití nicméně poji mnoho rizik, která jsou dále rozebírána v bodu 4.1.4.

Konečně pak je ukázkou využití QLP do jisté míry i systém COMPAS popisovaný v 2. části, ten ovšem nefunguje na metodách strojového učení jako např. anglický systém HART²⁵⁹. Oba systémy v zahraničí nicméně nalézají uplatnění v trestním procesu, z jejich fungování lze ovšem pozorovat možná rizika pro proces civilní.

Na uvedených modelech je vidět, že již v současné době lze částečně použít umělou inteligenci pro využití v prediktivní analytice, resp. QLP, a přispět k lepšímu porozumění výhledů výsledku řízení. Model Waltla přímo zdůrazňuje, že odvolání v daňových věcech v Německu se podává pouze v 4–5 % případů, přičemž jedním z důvodů je, že lidé často neví, jaké jsou jejich šance na úspěch. Takovouto předběžnou představou tedy cílí na nalezení rovnováhy mezi hledáním spravedlnosti a ekonomickými riziky soudního řízení.²⁶⁰ Je nicméně třeba dodat, že předvídání výsledku lze zatím s ohledem na nevyzpytatelnost řízení přirovnat spíše k předpovědi

---

²⁵⁴ Ibid.

²⁵⁵ Ibid.

²⁵⁶ Ibid.

²⁵⁷ Ibid.

²⁵⁸ Ibid.

²⁵⁹ Srov. UNIVERSITY OF CAMBRIDGE, *Helping police make custody decisions using artificial intelligence*, 28.02.2018 [online]. [cit. 2023-06-07] Dostupné z: <https://www.cam.ac.uk/research/features/helping-police-make-custody-decisions-using-artificial-intelligence>

²⁶⁰ WALTTL B, op. cit. pozn, 241. s 89-90

počasí, která je podobně proměnlivá a spolehlivá.²⁶¹ Zároveň jsou tyto modely stavěné pouze na předpovídání výsledků těch jednotlivých soudů a je logické, že nejsou obecně použitelné na jakékoliv jiné soudy či jiné typy řízení. V tomto ohledu je tedy zatím třeba vytvářet systémy *ad hoc* a je zřejmé, že některé právní systémy a typy řízení budou pro předpověď výsledku rozhodnutí více náročné než jiné. Bude ovšem zajímavé, s ohledem na rychlý vývoj v oblasti umělé inteligence a zvyšování výpočetní kapacity techniky, sledovat, jaké možnosti přinese QLP pro právní svět do budoucna.

Pro úplnost je ještě třeba dodat, že nezbytnou prerekvizitou pro správné fungování nástrojů QLP je dostupnost dat, výstupy systému jsou vázané na dodané vstupy.²⁶² Přesnost QLP tedy závisí na kvalitě a kvantitě dat, ze kterých posléze čerpá.²⁶³ Do července 2022 nebyla, až na výjimky soudů nejvyšší instance a Ústavního soudu, v České republice na úrovni zákona zakotvena povinnost zveřejňovat pravomocná rozhodnutí soudů. To se ovšem změnilo novelou ZSS, která v § 118a odst. 1 ZSS stanovila okresním, krajským i vrchním soudům povinnost zveřejňovat svá rozhodnutí ve veřejné databázi Ministerstva spravedlnosti²⁶⁴. Ustanovení § 118a ZSS provádí vyhláška Ministerstva spravedlnosti²⁶⁵, ta s účinností od 1. 1. 2023 upravuje kategorie a rozsah, ve kterém soudy musí rozhodnutí zveřejňovat. Povinnost se vztahuje mj. na většinu soudních rozhodnutí v civilněprávní agendě, resp. věci v agendě C a Co, rozhodnutí týkající se např. úpravy poměrů k dětem nejsou z logických důvodů zveřejňovány. Naopak platební rozkazy (včetně evropských a elektronických platebních rozkazů) a stejně tak směnečné a šekové platební rozkazy jsou z této povinnosti vyňaty, dle důvodové zprávy k vyhlášce z důvodu časové a personální náročnosti pseudonymizace rozhodnutí. V tomto ohledu se dle mého názoru jedná o pozitivní vývoj v českém soudnictví, který přispěje jednak k lepší transparentnosti justice a předvídatelnosti rozhodnutí, ale také k lepší kvalitě systémů QLP, které se případně v budoucnu budou nastavovat na český právní systém. Povinnost pro okresní, krajské i vrchní soudy však není zakotvena dlouho a bude určitý čas trvat, než bude dat dostatek. Tomuto trendu nicméně nepřispívá ani vynětí povinnosti zveřejňovat určité typy rozhodnutí, které svou povahou spadají do kratších

---

²⁶¹ REILING, A. D. op. cit. pozn. 218, s. 4

²⁶² DE BRUYNE J., op. cit. pozn. 219, s. 95

²⁶³ Ibid.

²⁶⁴ Dostupné z: <https://rozhodnuti.justice.cz/soudnirozhodnuti/> [cit. 2023-05-31]

²⁶⁵ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 403/2022 Sb. o zveřejňování soudních rozhodnutí

a jednodušších typů řízení, kde by se systémy QLP s vysokou mírou přesnosti mohly uchytit.

4.1.3. Možnosti budoucího využití QLP

V prvé řadě, jak bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, je možné využít QLP jako informační nástroj. Účastníkům řízení může toto využití umožnit náležitě zhodnotit danou právní situaci a předem zvážit, jaké jsou jejich šance na úspěch, pokud se rozhodnou řešit věc před soudem. Tyto předběžné informace bude samozřejmě nutné zasadit do kontextu za přítomnosti právního odborníka.²⁶⁶

Díky lepší informovanosti tak lze docílit zvýšení přístupu veřejnosti ke spravedlnosti, zároveň QLP může teoreticky snížit náklady na právní poradenství a zlepšit tak právo na právní pomoc.²⁶⁷ Tento efekt může být o to silnější, pokud by se možnosti QLP využily v rámci mimosoudního řešení sporů.²⁶⁸ Tato možnost využití bude podrobněji rozebrána v kapitole 4.3.

Do budoucna dále existuje příležitost využívat QLP jako pomocný nástroj pro soudce v rámci rozhodovacího procesu,²⁶⁹ čímž by se tato možnost dostala do poloautomatizovaného až automatizovaného způsobu rozhodování. V tomto ohledu lze nejprve uvažovat o využití QLP pro identifikaci jednodušších případů, jejichž výsledek by se dal předpovědět s vysokou přesností. Mohl by též pomoci identifikovat složité případy a přispět k lepší alokaci prostředků v rámci správy daného soudu a vyšší efektivitě soudnictví.²⁷⁰

Využití QLP si lze v tomto ohledu představit i jako funkci generálního advokáta při Soudním dvoru EU. Systém, který by soudci představil návrh rozhodnutí, jímž by se soudce, pokud by s takovým řešením souhlasil, mohl dále řídit a přejmout jej do své argumentace anebo by jej mohl, v případě nesouhlasu, ignorovat.²⁷¹ Tímto by se umělé inteligence přímo zapojila do rozhodovacího procesu v civilním

---

²⁶⁶ DE BRUYNE J., op cit. pozn. 219, s. 80

²⁶⁷ Ibid.

²⁶⁸ Ibid.

²⁶⁹ Ibid.

²⁷⁰ Ibid.

²⁷¹ BUOCZ, Thomas Julius. *Artificial Intelligence in Court: Legitimacy Problems of AI Assistance in the Judiciary*. Retskraft – Copenhagen Journal of Legal Studies. 2018, **2018**(1), 41-59. ISSN 2596-4100. [online] [cit. 2023-05-27] Dostupné z: <https://static1.squarespace.com/static/59db92336f4ca35190c650a5/t/5ad9da5f70a6adf9d3ee842c/1524226655876/Artificial+Intelligence+in+Court.pdf>

soudnictví. Takovou aplikaci si lze představit v zásadě jako dvoukolejný systém, kde by soudce mohl v případě potřeby plně vykonávat svou diskreci a rozhodnout se bez ohledu na řešení nabízené AI. Jak soudce tak umělá inteligence by mohli v zásadě fungovat nezávisle na sobě, resp. soudce na AI.

I přesto, že se jedná o možnosti využití do budoucna velmi vzdálené, v následující části této kapitoly budou rozebírány jednotlivé problematické aspekty těchto využití pohledem rizik vytyčených v 2. a 3. části této práce.

4.1.4. Soulad s právem na spravedlivý proces – příležitosti a rizika QLP

Prvním uvedeným případem bylo využití QLP jako informačního nástroje ke koncepci strategie a předpovědi výsledku rozhodnutí. Díky tomu, že by daný AI systém dokázal s určitou přesností, po náležité interpretaci odborníkem, předpovědět možný výsledek rozhodnutí, mohl by pozitivně ovlivnit přístup veřejnosti ke spravedlnosti. Ta se, jak bylo výše uvedeno, často zdráhá řešit případ soudní cestou z obavy nevyzpytatelných nákladů a nejistoty výsledku soudního řízení. Přestože nástroje QLP často fungují na principu zpracování lexikálních skupin slov a dle těch pak předvídají výsledek,²⁷² mohly by tak například v jednoduchých a nesložitých případech rozšířit přístup k soudnictví a zlepšit dostupnost práva na právní pomoc.

Na druhou stranu, jak bylo uvedeno ve 3. části této práce, je otázkou, zda by se v případě, kdy jedna strana řízení má pokročilý systém QLP a druhá strana nikoliv, jednalo o porušení principu rovnosti zbraní. Ostatně výše zmíněná judikatura ESLP v analogicky podobné věci konstatovala, že takový nepoměr v přístupu k informacím porušení tohoto principu zakládá. V tomto ohledu bude nutné počkat si na první rozhodnutí soudů v dané věci.

Konečně pak CEPEJ využití AI pro předpověď soudních rozhodnutí řadí do kategorie využití, jež by se měla zvážet po dalších provedených vědeckých studiích.²⁷³ Správně také konstatuje, že systémy QLP v současné době neodhalují skutečné důvody pro daný výsledek soudního rozhodnutí.²⁷⁴ Souhlasím s tím, že do určité míry nemohou být současné systémy pro praktické využití aplikovatelné, nicméně se domnívám, že budoucí potenciál této technologie je vysoký. Sic je jasné, že žádný

---

²⁷² European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 66

²⁷³ Ibid.

²⁷⁴ Ibid.

system ve skutečnosti nedokáže předpovídat výsledek rozhodnutí, neboť by se tím automaticky stal mystickým systémem, který by si mohl založit živnost v Delfách, stále by mohl minimálně v jednodušších případech poskytovat prvotní odhad, na kterém by dokázaly strany řízení dále stavět.

V tomto ohledu jsem tedy toho názoru, že AI systémy QLP pro využití jako informační systém pohledem práva na spravedlivý proces ob stojí a v budoucnu by v českém (civilním) soudnictví a procesu mohly najít uplatnění.

Druhým případem popisovaného využití byla aplikace QLP na správu soudu a identifikaci jednodušších případů s možností správné alokace prostředků. Jednalo by se o strategický nástroj, který by pomocí dat o aktivitě soudu mohl pomoci zvýšit efektivitu jeho řízení, tím že by na základě kvantitativních a kvalitativních hodnocení vytvářel prognózy o potřebné alokaci lidských a finančních zdrojů.²⁷⁵ V tomto ohledu CEPEJ takové využití dokonce podporuje a doporučuje zkoušet jako jednu z aplikací, která by mohla pozitivně ovlivnit chod soudnictví.²⁷⁶

Efektivnější správa soudnictví, identifikace jednoduchých a složitých případů a náležitá alokace prostředků, by mohla pozitivně ovlivnit právo na spravedlivý proces stran garance práva na projednání věci bez zbytečných průtahů a v přiměřeném čase. Tento systém by mohl upozornit na prodlevu v rámci daného soudního řízení, například v případech, kde by soudci z určitých důvodů neprováděli zákonem stanovené procesní úkony nutné k vyřízení věci, typově se může jednat o případy předávání věci mezi soudy jiných instancí. V rámci efektivnější správy soudnictví je nicméně třeba zajistit, aby takové využití nenarušilo právo na zákonného soudce a aby nebyla v případě účasti státu na řešení nepřipustným zásahem do principu dělby moci ve státě.

S ohledem na výše zmíněné jsem toho názoru, že takové využití by mohlo mít, za současného nastavení určitých bezpečnostních limitů, v budoucnu pozitivní vliv na rozvoj českého soudnictví a zároveň příznivý dopad na právo na spravedlivý proces.

Posledním zmiňovaným příkladem této kapitoly byl pomocný nástroj pro soudce v rámci jejich rozhodovacího procesu, kde by mohla AI vykonávat podobnou funkci jako generální advokát při Soudním dvoru EU.

---

²⁷⁵ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 66

²⁷⁶ Ibid.

V tomto ohledu může mít takové využití, dle mého názoru, pozitivní vliv na právo na spravedlivý proces stran rychlosti řízení, které by se mohlo u jednodušších případů značně zrychlit. Tyto systémy QLP by zároveň mohly soudce informovat o předešlých rozhodnutích v podobných případech a zajistit tak větší rovnost před zákonem, stejně jako větší míru právní jistoty a konzistentnosti v judikatuře.²⁷⁷ Příkladem může být právě zmiňovaný argentinský systém Promethea, který pomohl snížit průměrnou délku projednání 1000 případů v oblasti práv na bydlení ze 174 dní na pouhých 45 dní.²⁷⁸ Pokud se tento příklad uvede ve světle zmíněného mediánu délky řízení před prvoinstančním soudem v ČR, který činí 169 dní, lze získat alespoň prvotní představu o tom, jak by takový systém mohl českému soudnictví v budoucnu pomoci.

Nicméně je třeba dodat, že i přes výše zmíněné pozitivní vlivy na právo na spravedlivý proces se s tímto využitím pojí i řada značných rizik.

V první řadě se tohoto využití dotýkají všechny technické a etické výzvy, které byly rozebrány v 2. části této práce, zejm. s ohledem na využití systému COMPAS. V případě, že by AI fungovala jako tzv. generální advokát a pomocný nástroj v rámci rozhodovacího procesu, nastává problém zejména s popisovaným zabarvením a zkreslením dat, což by mohlo vést k přímé či nepřímé diskriminaci vůči dotčeným osobám. Nad to se tohoto využití týká také právní a technická stránka problematiky černé skříňky, resp. netransparentnosti a nevysvětlitelnosti AI systémů, z tohoto důvodu pak může být těžké či dokonce nemožné zjistit důvody, na základě kterých se systém rozhodl pro dané řešení.

Negativní aspekty této aplikace v soudnictví se dotýkají i práva na spravedlivý proces. Umělá inteligence jako generální advokát by mohla značně ovlivnit jak nestrannost tak nezávislost soudců. V daných případech existuje riziko, že soudce bude nadměrně spoléhat na systémem navrhané řešení a jen jej tzv. orazítkuje, převezme jeho závěry, které ovšem, jak bylo popisováno ve 2. části této práce, mohou být zabarvené. U přejatého výsledku by pak měl soudce důsledně odůvodnit, z jakých důvodů se tak rozhodl, aby naplnil požadavek odůvodnění soudního rozhodnutí, který by jinak byl tímto využitím s ohledem na netransparentnost AI systémů ohrožen.

---

²⁷⁷ Ibid.

²⁷⁸ DE BRUYNE J., op cit. pozn. 219, s. 82

Zásadní rizikem je ovšem i vznik normativní predikce, a tak se nabízí otázka jakou normativní váhu může mít právní analytika v právním systému?²⁷⁹ Pokud by se rozhodnutí zakládala na tom, že pocházejí ze statistického výsledku předchozích rozhodnutí v dané věci, nevznikl by tím nový pramen práva?²⁸⁰

V České republice, jež se řadí mezi kontinentální systém práva, nemají precedenty, až na výjimky, povahu pramenu práva a soudce je dle čl. 95 odst. 1 Ústavy při rozhodování vázán toliko zákonem a mezinárodní smlouvou. Je tedy zřejmé, že prediktivní analytika, resp. QLP, by pro něj nebyla závazná. Soudci by jí tak neměli považovat ani za právo či fakt, natožpak za sekundární pramen práva, svou informativní povahou by se ovšem dle odborníků mohla řadit do zvláštní kategorie *sui generis*.²⁸¹ I tento přístup však může být zrádný a CEPEJ se v tomto ohledu důrazně ohrazuje proti tomu, aby tyto „masy precedentů“ doplňovaly nebo dokonce nahrazovaly právo²⁸² S tímto názorem naprosto souhlasím.

Právní analytika by ale mohla mít zejména silný psychologický vliv na soudce, jenž by mohl být ovlivněn tím, že v dané podobné věci bylo již několikrát rozhodnuto tím daným způsobem.²⁸³ Tuto problematiku pak úzce doprovází riziko vzniku tzv. *evidence-based reasoning*.²⁸⁴ Jak bylo zmíněno v závěru první části této práce, rozdíly mezi polo-automatizovaným a automatizovaným rozhodováním se v praxi často stírají, neboť lidé mají tendenci věci „orazítkovat“ a přejmout rozhodnutí vygenerované systémem. V tomto ohledu riziko *evidence-based reasoning* znamená, že v daném případě soudce spíše zakomponuje rozhodnutí AI systému, fungujícího jako generální advokát, než aby se od něj odchýlil, a to proto, že např. ze statistik vyplývá, že rozhodnutí, která v sobě zahrnují větší procento strojově generovaných výsledků jsou u odvolacího soudu méně rušena či měněna.²⁸⁵ Hrozí tak, dle mého názoru, že rozhodnutí by byla založená na statistice, nikoliv na diskreci soudce po zvážení okolností daného případu.

---

²⁷⁹ Vanderstichele, Geneviève, *The Normative Value of Legal Analytics. Is There a Case for Statistical Precedent?* 2019 [online]. [cit. 2023-05-29] Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3474878>

²⁸⁰ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 23

²⁸¹ Vanderstichele G., op. cit. pozn. 279, s. 53

²⁸² European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 67

²⁸³ DE BRUYNE J., op. cit. pozn. 219, s. 85

²⁸⁴ BUOCZ T. J., op. cit. pozn. 271, s. 54

²⁸⁵ Ibid.

Dále je třeba připomenout, že současné nástroje QLP pracují s právem tak, jak je, a neberou v potaz jeho evoluci a vývoj do budoucna. Jejich základní premisa je často taková, že judikatura a předpisy jsou stabilní a že korelace, které získaly z předešlých rozhodnutí, budou aplikovatelné a správné i v budoucnu, v čemž lze spatřovat jeden z dalších hrozících nedostatků.²⁸⁶

U využití AI jako pomocného nástroje, ve smyslu funkce generálního advokáta, existuje, dle mého názoru, spousta rizik ohledně transparentnosti, předpojatosti v datech a problematiky černé skříňky, stejně jako rizik ohrožení práva na spravedlivý proces, zejm. co se týká nestrannosti soudců a principu rovnosti. Konečně by se takové využití mělo vypořádat s rizikem *evidence-based reasoning*, jež by mohlo způsobit nepřímou automatizaci procesu rozhodování a psychologické ovlivnění soudců. Jsem toho názoru, že před možností této aplikace do rozhodovacího procesu by měla proběhnout rozsáhlá mezioborová debata o jejich rizicích a jak je s ohledem na právo na spravedlivý proces zmírnit, či je odstranit. Zatím se takové využití zdá být spíše otázkou vzdálené budoucnosti a v kontextu současného stavu pokroku AI systémů bych jej do civilního procesu a soudnictví nedoporučoval.

4.2. Nástroje pro sestavení váhových parametrů

4.2.1. Teoretická východiska a možnosti využití

Nástroje pro sestavení váhových parametrů (dále také jen jako „NVP“), využívajících umělou inteligenci mohou nalézt využití v mnoha oblastech civilněprávní agendy soudního řízení.²⁸⁷ Jedná se přitom v zásadě o systémy QLP, které by se místo předpovědi výsledku rozhodnutí zaměřovaly např. na určení výše náhrady škody či výše výživného.²⁸⁸ Sestavení váhových parametrů v tomto kontextu tedy znamená proces vyhodnocení relevantních skutečností (jak daného případu, tak ustanovení právních předpisů a judikatury) s cílem určit vhodnou hodnotu projednávané částky v závislosti na okolnostech daného případu. S ohledem na stejný princip fungování této technologie tak tento bod přejímá teoretická východiska představená v předchozí kapitole zaměřená na kvantitativní právní predikci a soustředí se na možnosti využití systémů NVP spolu s garancí práva na spravedlivý proces.

---

²⁸⁶ DE BRUYNE J., op cit. pozn. 219, s. 84

²⁸⁷ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 43

²⁸⁸ Ibid.

Zásadní otázka, která se v rámci využití NVP nabízí, pokud se sestavují váhové parametry na základě relevantních skutečností je, zdali tím vlastně nedochází k předpovědi výsledku řízení?²⁸⁹ Jak se pak takové využití liší od využití AI jako generálního advokáta? Hranice mezi těmito dvěma využitími je tenká, ale lze ji jasně rozlišit dle cílů, ke kterým tato využití směřují. Zatímco AI jako generální advokát se snaží vytvořit v zásadě preskriptivní informaci, tedy, toto je výsledek řízení a je na soudci, jestli jej přejme nebo bude ignorovat, tak nástroj NVP cílí na poskytnutí informací o stavu věci.²⁹⁰

Ze své podstaty lze toto využití přirovnat k fungování systému COMPAS, díky čemuž lze ale i dobře identifikovat rizika s tímto spojená a v případě modifikace takové aplikace na civilněprávní agendu lze docílit několika pozitivních dopadů na fungování soudnictví, resp. civilního procesu.

Příkladem využití, kde byly nástroje NVP vyzkoušeny, byl francouzský experiment provedený v roce 2017 u odvolacích soudů v Remeši a Douai.²⁹¹ Cílem zkoušeného modelu bylo určit částku, kterou měl zaplatit zaměstnavatel zaměstnanci v případě neplatného rozvázání poměru zaměstnavatelem.²⁹² Model měl zároveň také ukázat, jaké jsou nejvyšší a nejnižší přisuzované částky v daných věcech v závislosti na geografické poloze případu.²⁹³ O způsobech fungování modelu, který vyvinula společnost Predictice, je toho s ohledem na jeho proprietární povahu známo málo, pracoval však s největší pravděpodobností s daty z rozhodnutí zdejších soudů v podobných věcech.²⁹⁴ Spolupráce soudu se společností byla nicméně po několika měsících ukončena z důvodu nespokojenosti soudců, kdy např. systém nabízel částku v rozmezí mezi EUR 4.000 — EUR 8.000, což bylo podle mnohých účastníků experimentu z řad soudců moc velké rozpětí, které pro ně nepředstavovalo žádnou přidanou hodnotu.²⁹⁵ Předseda odvolacího soudu v Remeši experiment shrnul tak, že

---

²⁸⁹ Ibid.

²⁹⁰ Ibid.

²⁹¹ Vanderstichele G., op. cit. pozn. 279, s. 40

²⁹² Ibid.

²⁹³ Ibid.

²⁹⁴ Ibid.

²⁹⁵ LEPARISIEN, Solenne Durox, *Des robots testés à la place des juges dans les cours d'appel de Rennes et Douai*, Rennes, 30. 10. 2017 [online]. [cit. 2023-06-07] Dostupné z: <https://www.leparisien.fr/faits-divers/des-robots-testes-a-la-place-des-juges-dans-les-cours-d-appel-de-rennes-et-douai-30-10-2017-7362198.php>

tyto technologie NVP jsou pomocným nástrojem pro soudy, nemohou však nahradit lidský úsudek.²⁹⁶

Nástroje NVP byly následně testovány i v letech 2020–2022, opět v omezené míře, opět ve Francii, tentokrát však pomocí algoritmu DataJust, který měl být schopen vytvořit indikativní rámec výše náhrady škody u újmy na zdraví.²⁹⁷ DataJust zpracovával získaná rozhodnutí odvolacích soudů mezi lety 2017-2019 pomocí metod strojového učení, následně analyzoval data týkající se částek žádaných či nabízených stranami a udělovaných soudem.²⁹⁸ Dále zpracovával data ohledně utrpené újmy, finanční situace oběti, lékařských posudků apod.²⁹⁹ Cílem modelu bylo umožnit poškozeným, resp. stranám řízení i soudcům, poskytnout referenční částku, která by se pro další postup stala tzv. odrazovým můstkem, jednak pro budoucí strategii stran a jednak pro vyhledávání přesně zaměřené judikatury soudci.³⁰⁰ Experiment se i zde nicméně setkal se silným odporem ze strany soudců, resp. magistrátů, a francouzská vláda jej v roce 2022 ukončila a dále neprodloužila.³⁰¹ I přesto ale mohou výše zmíněné příklady ukázat potenciální směřování takovýchto nástrojů do budoucna.

Nástroje NVP by tak mohly být využity v mnoha odvětvích civilního, správního a trestního procesu.³⁰² V tomto ohledu se pro český právní řád nabízí využití v rámci shora popsaného stanovení výše nemajetkové újmy stran, tedy např. bolestného a ztížení společenského uplatnění či jiné nemajetkové újmy nebo též při určování výše výživného. V těchto případech je princip určování částky sice často stanovený metodikami, ale její harmonizace v praxi může činit problémy. Systémy umělé inteligence by v takovém případě mohly vždy soudce na základě metodik a podobných případů z judikatury informovat o tom, jaká částka se v daných případech většinou přisuzuje a, jaké relevantní případy se dané věci týkají. Tím by mohl soudce získat prvotní přehled a dále jej korigovat. Využití umělé inteligence jako systému NVP by mohlo docílit na jedné straně žádané konzistence judikatury a na straně druhé

---

²⁹⁶ Vanderstichele G., op. cit. pozn. 279, s. 41

²⁹⁷ G'SELL, Florence. *Les progrès à petits pas de la « justice prédictive » en France*. ERA Forum. 2020, 21(2), 299-310. ISSN 1612-3093 [online]. [cit. 2023-06-03] Dostupné z: doi:10.1007/s12027-020-00618-6

²⁹⁸ Ibid.

²⁹⁹ Ibid.

³⁰⁰ Ibid.

³⁰¹ ACTEURSPUBLIC, MARZOLF E., *Exclusif : le ministère de la Justice renonce à son algorithme DataJust* [online]. [cit. 2023-06-03] Dostupné z: <https://acteurspublics.fr/articles/exclusif-le-ministere-de-la-justice-renonce-a-son-algorithme-datajust>

³⁰² Ibid.

zachování diskrece soudce, který by mohl rozhodnout dle své úvahy s přihlédnutím k jednotlivým okolnostem daného případu.

4.2.2. Soulad s právem na spravedlivý proces – příležitosti a rizika NVP

Podstatnou výhodou technologie NVP může být zejména harmonizace judikatury,³⁰³ která tak může, dle mého názoru, pozitivně ovlivnit princip právní jistoty a předvídatelnosti rozhodnutí a celkově princip legitimního očekávání. V rámci soudního řízení by se zkrátka nemělo hledat více jistoty, ale naopak méně nejistoty.³⁰⁴ Harmonizace judikatury v přisuzovaných částkách by zároveň mohla pozitivně ovlivnit princip rovnosti v širším pojetí garance práva na spravedlivý proces.

Systémy NVP by dle mého názoru mohly mít velký potenciál zrychlit řízení a pozitivně tak přispět ke garanci práva na projednání věci v přiměřené lhůtě. Tím, že by soudce získal prvotní zjištění stavu věci a zároveň obdržel i podrobnosti o podobných případech z minulosti a referenční rámec o výši běžně přisuzované částky, mohlo by dojít ke značnému zkrácení vyhledávací fáze v rámci rozhodovací činnosti soudce.

Nicméně i v případě využití NVP do soudnictví se naskýtá několik rizik, které by mohly právo na spravedlivý proces ohrozit, zejm. proto, že tato technologie funguje na metodách uvedených v kapitole věnované kvantitativní právní predikci.

Jednou z podmínek správného fungování je i v tomto případě dostupnost správných, nezabarvených dat, které jinak mohou způsobit špatný výsledek referenčního rámce projednávané částky.

Zabarvení dat úzce souvisí s problematikou netransparentnosti těchto systémů. V tomto ohledu by se měl, jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, umožnit stranám řízení co největší přístup k principům fungování takových nástrojů, resp. v rozsahu, v jakém to je s ohledem na problematiku černé skříňky možné, zejména by jim mělo být poskytnuto co nejvíce kvantitativních a kvalitativních informací o tom, jaká a která data jsou pro výpočet dané částky sbírána. To by mohlo stranám řízení

---

³⁰³ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 43

³⁰⁴ LAWLOR, Reed C. *What Computers Can Do: Analysis and Prediction of Judicial Decisions*. American Bar Association journal . Chicago, Ill: American Bar Association, 1963, 49(4), 337-344. ISSN 0002-7596 [online]. [cit. 2023-06-09] Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25722338>, s. 339

alespoň částečně pomoci s efektivní obranou v případě špatného výpočtu systémem NVP.

Soudce by měl zároveň zmínit, že během přípravy rozhodnutí byl tento systém použit, a z jakých důvodů soudce svým výsledkem přesvědčil. Stejně jako v případě AI jako generálního advokáta je tedy nutné a nezbytné zajistit dostatečně srozumitelné a odůvodněné rozhodnutí.

Pro úplnost je také třeba dodat, že budoucí systémy by měly brát v potaz evoluci práva, které v tomto ohledu není statické, ale v průběhu času se vyvíjí. Systémy NVP by se tedy měly naučit brát více v potaz např. recentní judikaturu, než se zacyklit na starých rozhodnutích, která nemusí být v budoucnu aktuální.

Konečně pak CEPEJ toto využití v etické chartě o AI řadí do skupiny možných aplikací za užití metodologických preventivních opatření.³⁰⁵ Z výše popsaných důvodů jsem toho názoru, že v systémy NVP mohou mít pozitivní vliv na právo na spravedlivý proces, za podmínky uspořádání dalších lokálních experimentů, nadcházejícího vývoje umělé inteligence a další digitalizace soudnictví by tyto systémy mohly v budoucnu najít využití i v českém soudnictví a civilním procesu.

4.3. Mimosoudní řešení sporů online

4.3.1. Pojem ODR a teoretická východiska

Přestože je typickým způsobem dosažení právní ochrany soudní řízení, v určité oblasti soukromoprávních vztahů stát umožňuje, aby právní spor účastníci daného právního vztahu svěřili místo soudu jinému orgánu soukromé povahy, takový způsob představuje alternativu k soudnímu řízení a je zaštiťován pojmem – alternativní řešení sporů (*Alternative Dispute Resolution*, dále tak jen „ADR“).³⁰⁶ Tradičními metodami ADR pak jsou rozhodčí řízení (arbitráž), mediace a konciliace.³⁰⁷

Postupem času a s vývojem technologií, zejm. s nástupem internetu, se v rámci ADR objevila další podmnožina, mimosoudní řešení sporů online (*Online Dispute Resolution*, dále také jen „ODR“), jež např. UNCITRAL definoval jako tzv. mechanismus řešení sporů prostřednictvím elektronické komunikace a jiných

---

³⁰⁵ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 64

³⁰⁶ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ, op. cit. pozn. 36, s. 571

³⁰⁷ Ibid.

prostředků.³⁰⁸ Řešení ODR tak bylo často chápáno jako zrcadlová verze ADR za využití elektronických komunikačních kanálů, ovšem s nástupem nových technologií, např. umělé inteligence, vstoupilo ODR do nové éry a vznikly tak nové možnosti mimosoudního řešení sporů, které se od tradičních metod ADR mohou značně lišit.³⁰⁹

Jedním ze základních konceptů nové generace ODR, představeného v díle Katshe a Rifkina³¹⁰, se stala „*fourth party*“ (čtvrtá strana sporu), která přirovnává technologii k další straně sporu – tedy vedle tradičních dvou stran (účastníků řízení) a třetí strany (neutrální osoby ve smyslu mediátora či rozhodce).³¹¹

V nejnovější podobě ODR řízení tato čtvrtá strana může plnit zejm. spousta administrativních úkonů, jako je přepis záznamu schůze, sdílení dat či zprostředkování komunikace mezi stranami.³¹² Ve své podstatě je těchto možností využití v současnosti a do budoucna mnoho, a to i s ohledem na rozvětvenost a obšírnost odvětví mimosoudního řešení sporů.

Celkově pak jak ADR tak ODR od soudního řízení definuje zejména jejich dobrovolnost. Na stranách sporů je nejen to, zda se rozhodnou pro mimosoudní řešení sporu, ale mají i rozhodující vliv na průběh a výsledek takového řízení.³¹³ Jak je takové řízení formalizované pak zpravidla závisí na typu a cíli vybrané metody ADR, např. průběh rozhodčího řízení účastníci ovlivní méně než mediaci.

---

³⁰⁸ UNCITRAL, Technical Notes on Online Dispute Resolution, New York, 2017 [online]. [cit. 2023-06-05] Dostupné z: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/v1700382_english_technical_notes_on_odr.pdf, Hlava V, článek 24

³⁰⁹ EBERS, Martin. *Automating due process - the promise and challenges of AI-based techniques in consumer online dispute resolution*. Frontiers in Civil Justice. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2022, 142-168. ISBN 1802203818 [online]. [cit. 2023-06-05] Dostupné z: doi:10.4337/9781802203820.00015, s. 146

³¹⁰ KATSH, M. Ethan a Janet RIFKIN. *Online dispute resolution: resolving conflicts in cyberspace*. San Francisco: Jossey-Bass, 2001, xiv, 226 s. ISBN 0-7879-5676-7.

³¹¹ ORR, Dave a Colin RULE. Online Dispute Resolution. In: KATZ, Daniel Martin, Ron DOLIN a Michael J. BOMMARITO, ed. *Legal Informatics*. Cambridge University Press, 2021, 2021-2-18, s. 409-415. ISBN 9781316529683[online]. [cit. 2023-06-05] Dostupné z: doi:10.1017/9781316529683.028

³¹² Ibid.

³¹³ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ, op. cit. pozn. 36, s. 571

4.3.2. Současná teorie o možnostech využití AI v ODR

V odborné veřejnosti³¹⁴ je asi nejvíce diskutovanou (částečně budoucí) možností využít umělou inteligenci či expertní systémy³¹⁵ k vytvoření srozumitelného prostředí pro tzv. samo-zastoupené osoby³¹⁶, resp. pro uživatele neprávniky³¹⁷. Těm by systém na základě prvotního inteligentního dotazníku, který by identifikoval typ daného sporu a jeho problematické aspekty, dokázal poskytnout srozumitelnou a náležitou radu o možnostech dalšího postupu a potenciálním výsledku v případě sporu.³¹⁸ Systém by tak měl uživatelům pomoci s jejich cestou k soudnímu řízení či navrhnout určitou metodu mimosoudního řešení sporu a pomoci jim s přípravou náležitých dokumentů.³¹⁹

Taková aplikace by dle mého názoru mohla zajistit snadný přístup veřejnosti ke spravedlnosti, lidé jsou často při hledání řešení svých problémů přehlceni informacemi a tento systém by mohl poskytnout peněženě nenáročnou a užitečnou informaci, na základě které by se daný uživatel mohl dále rozhodnout, jak bude se svým případem pokračovat.

Příkladem prvotní implementace takového systému může být nizozemský státní Rechtwijzer³²⁰, který v sobě již některé funkce jako inteligentní dotazník k zjištění a rozřazení daného případu pro poskytnutí náležité rady uživateli zahrnuje.³²¹ Verze systému Rechtwijzer 2.0 má v sobě dokonce zahrnovat i metody mimosoudního řešení sporu online.³²²

---

³¹⁴ Např. Zeleznikow, Thompson či Ebers

³¹⁵ Expertní systémy jsou nástroje, resp. software, schopný odpovídat na základě nadefinovaných pravidel a faktů. Většina současných expertních systémů je založena na mechanismech formální (matematické) logiky – in European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 71

³¹⁶ ZELEZNIKOW, John. *Can Artificial Intelligence and Online Dispute Resolution enhance efficiency and effectiveness in Courts*. International Journal for Court Administration. 2017, **8**(2), 30-45. ISSN 2156-7964 [online]. [cit. 2023-06-05] Dostupné z: doi:10.18352/ijca.223, s. 43

³¹⁷ THOMPSON, Darin. *Creating New Pathways to Justice Using Simple Artificial Intelligence and Online Dispute Resolution*. International Journal on Online Dispute Resolution 2015, **2**(1), 4-53 ISSN 2352-5002 [online]. [cit. 2023-06-05] Dostupné z: doi:10.5553/IJODR/2352-50022015002001002

³¹⁸ ZELEZNIKOW J., op. cit. pozn. 316, s. 43

³¹⁹ THOMPSON D., op. cit. pozn. 317, s. 27

³²⁰ Dostupné z: <https://rechtwijzer.nl/> [cit. 2023-06-05]

³²¹ THOMPSON D., op. cit. pozn. 317, s. 16

³²² STANFORD LEGAL DESIGN LAB, *The Rechtwijzer justice platform* [online]. [cit. 2023-06-05] Dostupné z: <https://justiceinnovation.law.stanford.edu/rechtwijzer-justice-platform/>

Ze soukromého sektoru lze pak zmínit Smartsettle ONE³²³, inteligentní software, který pomocí technik herní teorie pomáhá řešit spory. V roce 2019 získal pozornost médií jako první AI mediátor, jenž pomohl vyřešit spor v hodnotě GBP 2.000 ohledně nezaplacených poplatků za poskytnuté rady.³²⁴

Stejně tak podniky jako eBay, AliExpress či Paypal mají svá vlastní ODR centra, která využívají pro ohromné množství případů v řádech milionů ročně. S tím se dostává do popředí otázka, jak by tyto metody mohla změnit AI, která by dokázala při zprostředkování sporu zaujmout i aktivní roli mediátora či rozhodce.³²⁵

4.3.3. Budoucí možnosti využití AI v ODR

S ohledem na zaměření této práce tedy budou v tomto bodě zkoumány možnosti využití AI v rámci „rozhodovací činnosti“, tedy případy, kdy by umělá inteligence zaujala v mimosoudním řešení sporu buď aktivní roli mediátora či rozhodce nebo by byla v rámci této role využita jako pomocný nástroj.

Taková aplikace by pak v zásadě, dle formy účasti AI na dané metodě ODR, měla podobu již výše zmíněného generálního advokáta nebo podobu plně automatizovaného procesu bez účasti „lidské“ neutrální třetí strany. Tato využití by se mohla v budoucnu aplikovat jak v rámci mediace, tak rozhodčího řízení, teoreticky by šlo dokonce uvažovat i o delegaci nízko nárokových a povahou jednoduchých sporů do fáze jakéhosi před-prvoinstančního automatizovaného řízení, svou povahou by se ovšem mohlo jednat o řešení rizikové a přespříliš komplikované.

Je zřejmé, že v tomto ohledu se jedná spíše o úvahy do budoucna stále vzdálené. Lze si ovšem představit mezikroky, které by ODR na tuto cestu mohly přiblížit. Jednou z možností, jak usnadnit práci budoucím AI systémům, je strukturalizace problému v rámci jednání (negociace) do jednodušších otázek, které jsou pro umělou inteligenci lépe uchopitelné.³²⁶ Místo toho, aby AI systém vytvářel z podání stran rovnou návrh řešení sporů, mohl by spíše po stranách požadovat předložení jejich poslední a nejlepší nabídky, umělá inteligence by poté rozhodla,

---

³²³ Dostupné z: <https://www.smartsettle.com/> [cit. 2023-06-05]

³²⁴ LEGAL FUTURES PUBLISHING LTD, *Robot mediator settles first ever court case*, 2019 [online]. [cit. 2023-06-05] Dostupné z: <https://www.legalfutures.co.uk/latest-news/robot-mediator-settles-first-ever-court-case>

³²⁵ THOMPSON D., op. cit. pozn. 317, s. 33-34

³²⁶ ORR D. a RULE C., op. cit. pozn. 311, s. 414

kteřá z nabídek je s ohledem na okolnosti případu nejvhodnější.³²⁷ Systém by byl přitom stvořen tak, aby analyzoval databáze dostupných řešení podobných sporů, z nichž by vytvořil výsledek a na základě předložených nabídek stran by vybral tu, která se výsledku nejvíce blíží.³²⁸ V rámci takového procesu by strany měly zároveň zájem podat co nejrozměnější nabídku, protože AI by v konečném důsledku vybrala tu nabídku, která se jejímu výsledku blíží nejvíce.³²⁹ Takto představený způsob řešení sporů může být jedním z prvních dílčích kroků k automatizaci některé z metod ODR. Zprvu by takto mohla AI sloužit jako pomocný nástroj nestranného třetího, ať už rozhodce či mediátora, v případě dlouhodobého úspěchu by se pak mohla teoreticky rozvinout z role čtvrté strany sporu do role strany třetí, nestranné.³³⁰ Je nicméně třeba dodat, že s plnou automatizací určitých metod ODR část odborné veřejnosti nesouhlasí.³³¹ V tomto ohledu jsem však toho názoru, že při nastavení určitých limitů by automatizace některých metod ODR při řešení velmi jednoduchých sporů, například v oblasti spotřebitelského práva v rámci vzniklého problému s nedodáním objednaného kusu zboží, mohla přinést zajímavé příležitosti.

Stran současné právní úpravy je pak třeba upozornit, že v případě plné automatizace některé z metod ODR, by se mohlo uplatnit právo subjektů údajů, dle již zmíněného ustanovení čl. 22 odst. 1 GDPR, tedy právo nebýt předmětem žádného rozhodnutí založeného na automatizovaném zpracování či profilování. Jsem nicméně toho názoru, že s ohledem na dobrovolnost mimosoudního řešení sporů a konečné možnosti řešit spor soudní cestou, by toto právo nemělo stát v cestě případnému automatizovanému rozhodnutí vydaném v rámci ODR, princip dobrovolnosti mimosoudního řešení sporů ze své podstaty zakládá opt-in mechanismus, kde by zamýšlený účastník procesu mohl předem vyslovit nesouhlas a dané metody ODR se tak neúčastnit, v případě rozhodčích doložek by pak samozřejmě záleželo na vůli stran v rámci daného kontraktačního procesu.

---

³²⁷ Ibid.

³²⁸ Ibid.

³²⁹ Ibid.

³³⁰ Ibid.

³³¹ ZELEZNIKOW J., op. cit. pozn. 316, s. 30

Řídící výbor pro právní spolupráci Rady Evropy (*European Committee on Legal Co-operation*, dále také jen „CDCJ“) přijal v červenci 2021 Pokyny k mechanismům ODR v rámci občanských a soudních řízení (dále také jen „Pokyny k ODR“)³³² v rámci kterých mj. vytyčil i podmínky při využívání AI systémů během ODR. Pokyny k ODR byly vypracovány zejm. za účelem zajištění práva na spravedlivý proces podle čl. 6 EÚLP a umělou inteligenci explicitně zmiňují ve třech případech.

Ustanovení čl. 6 Pokynů k ODR doporučuje, aby byly dané strany předem informovány, že jejich případ bude řešen za účasti mechanismu AI. Dle čl. 18 Pokynů k ODR má pak být každý dosažený výsledek v rámci ODR dostatečně odůvodněn, a to zejm. při využití mechanismů AI. Konečně pak čl. 20 Pokynů k ODR zdůrazňuje, že v případě automatizovaných rozhodnutí je nutné zajistit možnost soudního přezkumu.

4.3.4. Soulad s právem na spravedlivý proces – příležitosti a rizika AI v ODR

Implementace AI systémů do různých metod ODR by mohla mít v první řadě pozitivní dopad na zahlcenost soudů, toto využití by mohlo díky delegaci některých nízko nárokových a často jednoduchých či repetitivních sporů odlehčit dlouhodobému zatížení soudů, čímž by se v konečném důsledku mohla zkrátit délka řízení, soudci by se mohli více soustředit na složitější a starší případy, čímž by se pak mohla zároveň zvednout i kvalita samotného rozhodování.

Příklady využití uvedené v bodě 4.3.2., zabývající se konstrukcí prostředí pro uživatele neprávnický, by mohly zlepšit přístup veřejnosti ke spravedlnosti, která by díky srozumitelným radám, tzv. šitým na míru, mohla získat větší povědomí o možnostech, které se jí v právním prostředí nabízejí.

V případě zapojení umělé inteligence do rozhodovacího procesu v rámci jednotlivých metod ODR se nicméně musejí dodržet garance, které pomohou udržet toto využití v rámci limitů garancí práva na spravedlivý proces. S ohledem na Pokyny k ODR by měly strany být zejména předem informovány o způsobu využití umělé inteligence v daném procesu, tzn. zdali se jedná o automatizovaný proces či jej

---

³³² EUROPEAN COMMITTEE ON LEGAL CO-OPERATION (CDCJ), *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on online dispute resolution mechanisms in civil and administrative court Proceedings*, 1407th meeting, 16 June 2021, CM(2021)36add4-final [online]. [cit. 2023-06-05] Dostupné z: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680a2cf96

daná pověřená osoba využívá jako pomocný nástroj. Stejně tak by, dle mého názoru, měly strany s ohledem na doporučení CEPEJ získat co nejvíce kvalitativních a kvantitativních informací o funkcích takového systému. Skupina CEPEJ dále v tomto ohledu nejvíce zdůrazňuje požadavek neklamat strany sporu tak, aby nenabýly dojmu, že se jedná o soudní řízení či řízení za účasti soudu zřízeného zákonem.³³³ Strany sporu by měly být konečně informovány i o tom, že mají možnost obrátit se na soud ve smyslu ustanovení čl. 6 EÚLP.³³⁴ V neposlední řadě CEPEJ vyzdvihuje i ukotvení možnosti soudního přezkumu výsledku vzešlého v rámci ODR, obzvláště pak v případech, kdy by výsledek vzešel z automatizovaného procesu některé z metod ODR.³³⁵

Kromě výše zmíněného požadavku rozsáhlé informační povinnosti je pak nutné zvážit ostatní, převážně technické, nedostatky které umělou inteligenci provázejí na mnoha místech této práce. Pokyny k ODR požadují při využívání mechanismů AI zajištění dostatečného odůvodnění výsledku řízení. Ať už v případě využití umělé inteligence jako pomocného nástroje, resp. generálního advokáta, či dokonce v rámci automatizace řízení, se tak i zde musí systémy vypořádat s netransparentností AI a problematikou černé skříňky, jakožto i s předpojatostí v datech a systému.

V případě garancí stanovených právem na spravedlivý proces je dle mého názoru nejdůležitější, a souhlasím v tomto s CEPEJ, dodržení garance práva na přístup k soudu, které by mělo s ohledem na využití umělé inteligence v metodách ODR zaujmout stěžejní postavení a tyto systémy by měly být v tomto smyslu tak i navrhovány.

Etická charta o AI pak konečně implementaci umělé inteligence v rámci ODR řadí do kategorie možných aplikací za užití metodologických preventivních opatření.³³⁶ Jsem toho názoru, že s ohledem na výše uvedené a při dodržení vytyčených garancí a limitů, by taková využití mohla v budoucnu najít uplatnění v civilním soudnictví a pohledem práva na spravedlivý proces by mohla obstát a pozitivně jej ovlivnit.

---

³³³ Platformy ODR často využívají termínu „*Online court*“ – in European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 65

³³⁴ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 65

³³⁵ Ibid.

³³⁶ European commission for the efficiency of justice (CEPEJ), op. cit. pozn. 53, s. 65

4.4. Dílčí závěry

Díky velkým pokrokům ve vývoji technologií se stáváme svědky pronikání umělé inteligence do jednotlivých oblastí práva, soudnictví a civilního procesu.

V současnosti nejvíce prozkoumanou a nejperspektivnější oblastí propojení umělé inteligence a soudnictví je kvantitativní právní predikce. Ta je díky metodám *natural language processing* a strojového učení na základě velkého množství dostupných dat schopná předpovědět výsledek rozhodnutí některých soudů. Výzkum v této oblasti se zaměřuje zejm. na nejvyšší soud USA, Evropský soud pro lidská práva, ale i některé menší národní soudy v Německu či ve Francii. Přesnost těchto systémů ovšem zatím nedosahuje tak vysoké míry přesnosti, aby mohla být v komplexních případech využita. V tomto ohledu se zatím svou nevyzpytatelností a proměnlivostí podobá spíše předpovědi počasí, s ohledem na vývoj technologií je však pravděpodobné, že se přesnost a možnosti využití budou zvyšovat.

QLP může být využita jako informační nástroj pro strany řízení k vytvoření náležité strategie a odhadu výsledku řízení, svou povahou může rozšířit přístup veřejnosti k soudnictví a pozitivně ovlivnit právo na právní pomoc, je však třeba postupovat s předběžnou opatrností.

Umělá inteligence by mohla být zejména využita k efektivnější správě soudnictví. Zde by mohla pomoci identifikovat jednoduché a složité spory a dle toho náležitě alokovat prostředky, díky čemuž by se mohla zkrátit doba řízení. Jedná se o využití odborností vítané, i zde je však nutné postupovat střídavě.

V rámci QLP se nabízí umělou inteligenci využít v podobě generálního advokáta u Soudního dvoru EU, který by soudce používal jako pomocný nástroj v rámci své rozhodovací činnosti. S takovou aplikací se pojí přemíra rizik, jako vznik normativní predikce či *evidence-based reasoning* a s tím spojené delegace rozhodování na umělou inteligenci. Jedná se o využití vysoce rizikové a je třeba zvážit zda výhody, které nabízí, převyšují potenciální hrozby s touto aplikací spojené.

Nástroje pro sestavení váhových parametrů ze své podstaty fungují stejně jako QLP. Jedná se o systémy, které na základě vyhodnocení relevantních skutečností, které se týkají daného případu, dokáží určit vhodnou hodnotu projednávané částky. Narozdíl od systémů QLP se však nejedná o preskriptivní informaci, ale informaci

o stavu věci, ze které soudce může dál vycházet. Lokální experimenty proběhly ve Francii, často se ale setkávaly s odporem soudců. Systémy NVP mají vysoký potenciál harmonizovat judikaturu v případech, kde se rozhoduje o určování specifické částky, mohly by pak pozitivně ovlivnit princip právní jistoty a předvídatelnosti rozhodnutí, stejně tak mohou i zrychlit soudní řízení. Vysokým rizikem je však možnost zacyklení systémů na starých případech, jehož důsledkem by mohla být až stagnace vývoje práva.

V rámci metod ODR má technologie, resp. umělá inteligence podobu čtvrté strany sporu, do budoucna existují tendence zapojit AI do aktivní role, která by tak zaujala místo nestranného třetího. V nejdiskutovanější podobě má v současnosti využití umělé technologie v ODR podobu „brány do právního světa“, která pomáhá uživatelům neprávnikům, resp. laické veřejnosti, pomocí inteligentních formulářů identifikovat jejich problém, navést je, doporučit jim další možnosti a informovat je o případné ceně či možném výsledku sporu. V budoucnosti pak může umělá inteligence nalézt uplatnění jako pomocný nástroj, v podobě generálního advokáta, v rozhodovacím procesu mediátorů či rozhodců či dokonce automatizovat určité metody ODR. Veškerá tato využití by pak měla umožňovat přístup k zákonnému soudci a soudu zřízeného zákonem a zároveň by měla dodržovat stejné limity jako výše zmíněné aplikace QLP a NVP.

Závěr

Umělá inteligence se v poslední době nebývalým způsobem rozšířila do mnoha různých odvětví včetně odvětví právního. Zatímco pohledem hmotného práva se téma umělé inteligence začíná pomalu dostávat do popředí, právo procesní bylo tohoto trendu zatím v podstatě ušetřeno. S ohledem na zásadní a rychlý rozvoj této technologie se možnosti jejího využití stále rozšiřují a nabízí se tak otázka, zda a jakým způsobem by mohla být umělá inteligence využita v civilním procesu a soudnictví. Zodpovědět tuto otázku a poskytnout komplexní analýzu rizik a příležitostí, které by takové využití mohlo přinést, bylo hlavním cílem této práce.

Problematice aplikace umělé inteligence do civilního procesu a soudnictví, jakožto i zajištění náležitého a harmonizovaného právního rámce značně napomáhá Etická charta o AI vydaná Evropskou komisí pro efektivitu justice (CEPEJ) a navrhovaný Akt o umělé inteligenci, o jehož konečné podobě bude ještě rozhodnuto. Již nyní však poskytuje prvotní limity a garance, které bude umělá inteligence muset dodržovat a představuje tak budoucí stěžejní nařízení této oblasti na poli práva Evropské unie.

První část položené výzkumné otázky zkoumala jakým způsobem může vypadat využití umělé inteligence v civilním procesu. Jak bylo rozebráno v první části této práce, v současné době lze v obecné rovině konstatovat, že umělá inteligence může, v závislosti na míře účasti v soudním procesu, soudci v jeho rozhodování pomáhat a mít tak podobu podpůrného nástroje anebo místo něj může zaujmout aktivní roli a *de facto* jej tak nahradit. Na základě míry účasti umělé inteligence tak lze vyčlenit proces automatizovaný a proces polo-automatizovaný, hranice mezi nimi se však často stírají neboť lidé mají tendenci pomocná rozhodnutí „orazítkovat“ a rezignovat na vlastní úvahu. Analýza rizik a příležitostí se tak ve stejné míře dotýká obou těchto druhů procesů.

Z provedené analýzy etických a právních výzev vyplývá, že nejproblematičtějšími aspekty současných modelů umělé inteligence je zejména netransparentnost a riziko diskriminace. K diskriminaci dochází mj. na základě nesprávného zacházení s daty, ta mohou být zabarvená či neúplná a výsledek, který z nich systém vytvoří, pak může být diskriminační vůči některým skupinám. Ať už z důvodu právní či technické problematiky černé skříňky nelze bohužel nahlédnout do

procesu zpracování dat systémy umělé inteligence. Kvůli této neprůhlednosti je pak složité, či dokonce nemožné ověřit proces zpracování dat, což ve svém důsledku ovlivňuje důvěryhodnost celého procesu využití umělé inteligence. V tomto ohledu by tak budoucí snahy měly usilovat o vytvoření co nejvyšší možné míry otevřenosti systémů při zachování dostatečné míry přesnosti. Zpravidla přitom platí, že čím více jsou systémy komplexní a přesné, tím méně jsou pak transparentní. Zůstává tak otázkou do jaké míry je v rámci této snahy možné dané systémy vytvářet. Tyto problematické aspekty pak působí na jednotlivé garance zaručované právem na spravedlivý proces, které v úvahách o využití umělé inteligence v civilním procesu a soudnictví zaujímají výsadní postavení. Umělá inteligence tak může mít bez nastavení zábran a limitů negativní dopad na nezávislost a nestrannost soudců, princip kontradiktornosti a rovnosti zbraní, jakožto i na právo na řádné odůvodnění. Stran některých garancí však může být dopad umělé inteligence dvojsečný, stejně tak jako může nestrannost ovlivnit, tak ji dokáže u soudců v případě působení vnější faktorů odhalit. Zásadním benefitem, který se však stran umělé inteligence nabízí, je konzistence rozhodování a rychlost. Díky umělé inteligenci existuje vysoký potenciál zrychlení celého soudního procesu, který je často (nejen) u českých soudů zdlouhavý a táhlý, čímž tak efektivně brání účinné ochraně ohrožených práv. Nabízený benefit zrychlení soudního řízení však nesmí přijít na úkor omezení či porušení jiných garancí práva na spravedlivý proces. V tomto ohledu tak potenciální systémy musí poskytnout co nejvyšší míru zmiňované transparentnosti a zároveň co nejobjektivnější a srozumitelné informace, které pomohou soudci se svým rozhodnutím a jeho odůvodněním tak stranám řízení, jímž se naskytne možnost se efektivně bránit v případě nesprávného posouzení věci umělou inteligencí. Tyto limity zároveň mohou odstranit nedostatky soudního procesu za účasti umělé inteligence, který by se jinak mohl stát arbitrárním a neprůhledným.

Poslední část položené výzkumné otázky zkoumala, jak mohou jednotlivá využití umělé inteligence v civilním procesu a soudnictví vypadat. Pozornost přitom byla věnována zejména avizované rozhodovací činnosti soudce, současné i budoucí možné aplikace byly zároveň podrobeny analýze souladu s právem na spravedlivý proces. V současné době se mezi nejperspektivnější řešení řadí oblast kvantitativní právní predikce, jejíž metody vedou vývoj aplikací do civilního procesu. Do budoucna lze z představených využití umělé inteligence uvažovat o systémech k předpovědi

výsledků řízení, k zefektivnění řízení soudů, k sestavování váhových parametrů či dokonce k aplikaci v alternativním řešení sporů. Přestože s sebou řada těchto využití nese určitá rizika, jedná se často o rizika potenciální a nízká, nezdědka kdy je lze dostatečně mitigovat či odstranit. Problematickým typem využití se však v současné době zdají být systémy, které by v soudním řízení zaujaly typově roli generálního advokáta u Soudního dvoru EU. V těchto případech existují reálná rizika ohrožení práva na spravedlivý proces spolu s řadou zásadních vedlejších účinků, jakými je *normativní predikce* či *evidence-based reasoning*, tato rizika dle mého názoru značně převyšují benefity, které by toto využití mohlo přinést. Ve všech příkladech využití je ovšem třeba nadále provádět další výzkumy a experimenty k zefektivnění a doladění jejich možností za současného nastavení výše zmíněných limitů. Reálná a praktická možnost aplikace je tak často otázkou *pro futuro*. Je však nutné dodat, že žádné z těchto zmiňovaných využití nemůže v českém prostředí správně a účinně fungovat bez dostupnosti velkého a reprezentativního množství dat soudních rozhodnutí. Zatímco nové ukotvení povinnosti soudů nižší instance zveřejňovat určité typy soudních rozhodnutí lze stran transparentnosti české justice vítat, stále se jedná prozatím o situaci novou a je třeba v tomto ohledu počkat na budoucí vývoj, který snad tuto prerekvizitu již splní.

Lze tedy využít umělou inteligenci v civilním procesu? Na základě výše provedené analýzy je zřejmé, že ano. Je však nutné dodat, že každé potenciální využití má jiný dopad na soudní proces a soudnictví celkově. Stejně tak lze o některých využitích umělé inteligence, s ohledem na dodržení garancí plynoucích z práva na spravedlivý proces, uvažovat, zatímco o jiných, příliš rizikových, nikoli. Nezbyvá než se zeptat, jestli někdy umělá inteligence soudce nahradí. Možná však není toliko otázkou, jestli nahradí, ale zda by vůbec měla. Právo, i když se tak *a priori* může jevit, nelze redukovat pouze na rigidní pravidla, soudce jej v rámci své rozhodovací činnosti interpretuje a je přitom dále veden socioekonomickým a celospolečenským kontextem projednávané věci a dotčeného práva, jakožto i vlastní empatií a je v tomto ohledu nezastupitelný. Jedná se přitom o vlastnosti, které by se ze soudnictví neměly vytratit. Dle mého názoru a jak z uvedeného vyplývá, mají lidé tak i umělá inteligence své slabiny i přednosti. Pokud však budoucí výzkum bude směřovat cestou vzájemné synergie namísto postupného nahrazování jednoho druhým, můžeme být svědky nebyvalé příležitosti, jež umožní zásadní posun směrem k éře moderního soudnictví.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury a odborných článků

ASHLEY, Kevin D. *Artificial Intelligence and Legal Analytics* [online]. Cambridge University Press, 2017 [cit. 2023-05-26]. ISBN 9781107171503. Dostupné z: doi:10.1017/9781316761380

BARREDO ARRIETA, Alejandro, Natalia DÍAZ-RODRÍGUEZ, Javier DEL SER, et al. *Explainable Artificial Intelligence (XAI): Concepts, taxonomies, opportunities and challenges toward responsible AI*. Information Fusion [online]. 2020, 58, 82-115 [cit. 2023-03-31]. ISSN 15662535. Dostupné z: doi:10.1016/j.inffus.2019.12.012

BATHAE, Yavar. *The Artificial Intelligence Black Box And The Failure Of Intent And Causation*. Harvard journal of law & technology [online]. Harvard Law School, Harvard Journal of Law & Technology, 2018, 31(2), 889. ISSN 0897-3393 [cit. 2023-03-30]

BUOCZ, Thomas Julius. *Artificial Intelligence in Court: Legitimacy Problems of AI Assistance in the Judiciary*. Retskraft - Copenhagen Journal of Legal Studies. 2018, 2018(1), 41-59. ISSN 2596-4100. [online] [cit. 2023-27-05] Dostupné z: <https://static1.squarespace.com/static/59db92336f4ca35190c650a5/t/5ad9da5f70a6adf9d3ee842c/1524226655876/Artificial+Intelligence+in+Court.pdf>

DANZIGER, Shai, Jonathan LEVAV a Liora AVNAIM-PESSO. *Extraneous factors in judicial decisions*. Proceedings of the National Academy of Sciences – PNAS. United States: National Academy of Sciences, 2011, 108(17), 6889-6892, ISSN 0027-8424 [online]. [cit. 2023-05-03] Dostupné z: doi:10.1073/pnas.1018033108

DE BRUYNE, Jan a Cedric VANLEENHOVE, ed. *Artificial Intelligence and the Law* [online]. Intersentia, 2021 [cit. 2023-27-05]. ISBN 9781839701047. Dostupné z: doi:10.1017/9781839701047

DYMITRUK, Maria. *The Right to a Fair Trial in Automated Civil Proceedings*. Masaryk University Journal of Law and Technology [online]. 2019, 13(1), 27-44 [cit. 18.02.2023]. ISSN 1802-5951. Dostupné z: doi:10.5817/MUJLT2019-1-2

DYMITRUK, Maria. *Ethical artificial intelligence in judiciary* (2019). [online]. [cit. 2023-03-26] Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/333995919_Ethical_artificial_intelligence_in_judiciary

EBERS, Martin. *Automating due process - the promise and challenges of AI-based techniques in consumer online dispute resolution*. Frontiers in Civil Justice [online]. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2022, 142-168 [cit. 2023-06-05]. ISBN 1802203818. Dostupné z: doi:10.4337/9781802203820.00015

EBERS, Martin, Veronica R. S. HOCH, Frank ROSENKRANZ, Hannah RUSCHEMEIER, a Björn STEINRÖTTER. 2021. "The European Commission's Proposal for an Artificial Intelligence Act—A Critical Assessment by Members of the Robotics and AI Law Society (RAILS)" J 4, no. 4: 589-603. [online]. [cit. 2023-21-01] Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/j4040043>

- EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS, *Bias in Algorithms – Artificial Intelligence and Discrimination*, Vídeň, 2022 [online]. cit. 2023-03-24] Dostupné z: <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/bias-algorithm>
- G'SELL, Florence. *Les progrès à petits pas de la « justice prédictive » en France*. ERA Forum [online]. 2020, **21**(2), 299-310 [cit. 2023-06-03]. ISSN 1612-3093. Dostupné z: doi:10.1007/s12027-020-00618-6
- HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, ISBN 978-80-7400-812-2
- KATSH, M. Ethan a Janet RIFKIN. *Online dispute resolution: resolving conflicts in cyberspace*. San Francisco: Jossey-Bass, 2001, xiv, 226 s. ISBN 0-7879-5676-7.
- KATZ, Daniel Martin, Michael J. BOMMARITO, Josh BLACKMAN a Luís A. Nunes AMARAL. *A general approach for predicting the behavior of the Supreme Court of the United States*. PLOS ONE. 2017, **12**(4). ISSN 1932-6203[online]. [cit. 2023-05-26] Dostupné z: doi:10.1371/journal.pone.0174698
- KATZ, D. M. *Quantitative Legal Prediction--or--How I Learned to Stop Worrying and Start Preparing for the Data-Driven Future of the Legal Services Industry*, 62 EMORY L. J. 823 (2013) [online]. [cit. 2023-24-05] Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.emory.edu/elj/vol62/iss4/6>
- KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-365-3.
- LAWLOR, Reed C. *What Computers Can Do: Analysis and Prediction of Judicial Decisions*. American Bar Association journal [online]. Chicago, Ill: American Bar Association, 1963, 49(4), 337-344 [cit. 2023-06-09]. ISSN 0002-7596.
- LIU, Han-Wei, Ching-Fu LIN a Yu-Jie CHEN. *Beyond State v Loomis: artificial intelligence, government algorithmization and accountability*. International Journal of Law and Information Technology [online]. 2019, 27(2), 122-141 [cit. 2023-03-22]. ISSN 0967-0769. Dostupné z: doi:10.1093/ijlit/eaz001
- MEDVEDEVA, Masha, Xiao XU, Martijn WIELING a Michel VOLS. JURI SAYS: *An Automatic Judgement Prediction System for the European Court of Human Rights*. In: VILLATA, Serena, Jakub HARAŠTA a Petr KŘEMEN, ed. *Legal Knowledge and Information Systems*. IOS Press, 2020, 2020-12-01. Frontiers in Artificial Intelligence and Applications. ISBN 9781643681504[online]. [cit. 2023-05-26] Dostupné z: doi:10.3233/FAIA200883
- MEDVEDEVA, M., Üstün, A., Xu, X., Vols, M., & Wieling, M. (2021). *Automatic judgement forecasting for pending applications of the European Court of Human Rights*. In K. D. Ashley, K. Atkinson, L. K. Branting, E. Francesconi, M. Grabmair, V. R. Walker, B. Walzl, & A. Zachary Wyner (Eds.), *Proceedings of the Fifth Workshop on Automatic Semantic Analysis of Information in Legal Text (ASAIL 2021)* (pp. 12-23). CEUR Workshop Proceedings [online]. [cit. 2023-05-26] Dostupné z: https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/189865814/Medvedeva_ASAIL2021_1_.pdf

- MEDVEDEVA, Masha, Martijn WIELING a Michel VOLS. *Rethinking the field of automatic prediction of court decisions*. Artificial Intelligence and Law [online]. 2023, 31(1), 195-212 [cit. 2023-24-05]. ISSN 0924-8463. Dostupné z: doi:10.1007/s10506-021-09306-3
- MOLEK, Pavel. *Právo na spravedlivý proces*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Lidská práva. ISBN 978-80-7357-748-3.
- NEAPOLITAN, Richard E., JIANG, Xia. *Artificial Intelligence: With an Introduction to Machine Learning* Second Edition. 2nd ed. Boca Raton, FL: Chapman and Hall/CRC, 2018, 1 recurso en línea (467 p.) il. ISBN 1-351-38439-2
- ORR, Dave a Colin RULE. *Online Dispute Resolution*. In: KATZ, Daniel Martin, Ron DOLIN a Michael J. BOMMARITO, ed. *Legal Informatics* [online]. Cambridge University Press, 2021, 2021-2-18, s. 409-415 [cit. 2023-06-05]. ISBN 9781316529683. Dostupné z: doi:10.1017/9781316529683.028
- REILING, A. D. (Dory). *Courts and Artificial Intelligence*. International Journal for Court Administration [online]. 2020, 11(2) [cit. 2023-05-24]. ISSN 2156-7964. Dostupné z: doi:10.36745/ijca.343
- RUSSELL, Stuart J. a Peter NORVIG. *Artificial intelligence: a modern approach*. 2nd ed. New Jersey: Prentice Hall, c2003. ISBN 0-13-790395-2.
- SHARMA, Ranti Dev, Sudhanshu MITTAL, Samarth TRIPATHI a Shrinivas ACHARYA. *Using Modern Neural Networks to Predict the Decisions of Supreme Court of the United States with State-of-the-Art Accuracy*. In: ARIK, Sabri, Tingwen HUANG, Weng Kin LAI a Qingshan LIU, ed. *Neural Information Processing*. Cham: Springer International Publishing, 2015, 2015-11-10, s. 475-483. Lecture Notes in Computer Science. ISBN 978-3-319-26534-6 [online]. [cit. 2023-05-26] Dostupné z: doi:10.1007/978-3-319-26535-3_54
- SOUKUPOVÁ, Jana. *AI-based Legal Technology: A Critical Assessment of the Current Use of Artificial Intelligence in Legal Practice*. Masaryk University Journal of Law and Technology [online]. 2021, 15(2), 279-300 [cit. 2023-03-22]. ISSN 1802-5951. Dostupné z: doi:10.5817/MUJLT2021-2-6
- SURDEANU, Mihai, Ramesh NALLAPATI, George GREGORY, Joshua WALKER a Christopher D. MANNING. *Risk analysis for intellectual property litigation*. In: Proceedings of the 13th International Conference on Artificial Intelligence and Law [online]. New York, NY, USA: ACM, 2011, 2011-06-06, s. 116-120 [cit. 2023-06-07]. ISBN 9781450307550. Dostupné z: doi:10.1145/2018358.2018375
- ŞULEA, Octavia-Maria, Marcos ZAMPIERI, Mihaela VELA a Josef VAN GENABITH. *Predicting the Law Area and Decisions of French Supreme Court Cases*. In: RANLP 2017 - Recent Advances in Natural Language Processing Meet Deep Learning [online]. Incoma Ltd. Shoumen, Bulgaria, 2017, 2017-11-10, s. 716-722 [cit. 2023-06-07]. ISBN 9789544520496. Dostupné z: doi:10.26615/978-954-452-049-6_092
- COMMITTEE OF EXPERTS ON INTERNET INTERMEDIARIES (MSI-NET), *Study on the Human Rights Dimensions of Automated Data Processing Techniques and Possible regulatory implications* Council of Europe study [online].

[cit. 2023-29-03] Dostupné z: <https://edoc.coe.int/en/internet/7589-algorithms-and-human-rights-study-on-the-human-rights-dimensions-of-automated-data-processing-techniques-and-possible-regulatory-implications.html>

THOMPSON, Darin. *Creating New Pathways to Justice Using Simple Artificial Intelligence and Online Dispute Resolution*. International Journal on Online Dispute Resolution [online]. 2015, 2(1), 4-53 [cit. 2023-06-05]. ISSN 2352-5002. | Dostupné z: doi:10.5553/IJODR/2352-50022015002001002

ULENAERS, Jasper. *The Impact of Artificial Intelligence on the Right to a Fair Trial: Towards a Robot Judge?* Asian Journal of Law and Economics [online]. 2020, 11(2) [cit. 2023-03-07]. ISSN 2154-4611. Dostupné z: doi:10.1515/ajle-2020-0008

UŘIČAŘ, Miroslav, RÁMIŠ, Vladan a kol. *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, ISBN 978-80-7400-815-3.

VANDERSTICHELE, Geneviève, *The Normative Value of Legal Analytics. Is There a Case for Statistical Precedent?* 2019 [online] [cit. 2023-05-29] Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3474878>

WAGNEROVÁ, Eliška, Vojtěch ŠIMÍČEK, Tomáš LANGÁŠEK a Ivo POSPÍŠIL. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, XXV, 906 s.; ISBN 978-80-7357-750-6.

WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1.

WALTL, Bernhard, Georg BONCZEK, Elena SCEPANKOVA, Jörg LANDTHALER a Florian MATTHES. *Predicting the Outcome of Appeal Decisions in Germany's Tax Law*. In: PARYCEK, Peter, Yannis CHARALABIDIS, Andrei V. CHUGUNOV, Panos PANAGIOTOPOULOS, Theresa A. PARDO, Øystein SÆBØ a Efthimios TAMBOURIS, ed. *Electronic Participation* [online]. Cham: Springer International Publishing, 2017, 2017-07-28, s. 89-99 [cit. 2023-05-26]. Lecture Notes in Computer Science. ISBN 978-3-319-64321-2. Dostupné z: doi:10.1007/978-3-319-64322-9_8

YU, Ronald a Gabriele Spina ALÌ. *What's Inside the Black Box? AI Challenges for Lawyers and Researchers*. Legal Information Management [online]. 2019, 19(01), 2-13 [cit. 2023-03-31]. ISSN 1472-6696. Dostupné z: doi:10.1017/S1472669619000021

ZELEZNIKOW, John. *Can Artificial Intelligence and Online Dispute Resolution enhance efficiency and effectiveness in Courts*. International Journal for Court Administration [online]. 2017, 8(2), 30-45 [cit. 2023-06-05]. ISSN 2156-7964. Dostupné z: doi:10.18352/ijca.223

2. Seznam použitých internetových zdrojů

ACTEURSPUBLIC, MARZOLF E., *Exclusif : le ministère de la Justice renonce à son algorithme DataJust* [online]. [cit. 2023-06-03] Dostupné z: <https://acteurspublics.fr/articles/exclusif-le-ministere-de-la-justice-renonce-a-son-algorithme-datajust>

ČT24. *Současné systémy jsou podobné spíše papouškům než myslícím bytostem, říká šéfka programu umělých inteligencí v Bílém domě*. [online]. [cit. 2023-18-01]

Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/3547866-usa-jsou-skvele-v-inovaci-eu-v-regulaci-rika-sefka-programu-umelych-inteligenci-v-bilem>

EUROPEAN UNIVERSITY INSTITUTE, Giulia Gentile. *AI in the courtroom and judicial independence: An EU perspective*. [online]. [cit. 02.05.2023]

Dostupné z: <https://euideas.eui.eu/2022/08/22/ai-in-the-courtroom-and-judicial-independence-an-eu-perspective/>

EVROPSKÝ PARLAMENT – zpravodajství. *Co je umělá inteligence a jak ji využíváme?* [online]. [cit. 2023-14-01] Dostupné z:

<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20200827STO85804/umela-inteligence-definice-a-vyuziti>

IBM. *What is strong AI?* [online]. [cit. 2023-15-01]

Dostupné z: <https://www.ibm.com/topics/strong-ai>

IBM. *Explainable AI (XAI)* [online]. [cit. 2023-03-31]

Dostupné z: <https://www.ibm.com/watson/explainable-ai>

IROZHLAS. *Žádné stohy papíru. První soudy na podzim vyzkouší elektronický spis, justice po něm volá přes 15 let* [online]. [cit. 2023-06-01]

Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ejustice-soudy-vyzkousi-elektronicky-spis_2302120600_tec

LARSON, Jeff, Surya MATTU, Lauren KIRCHNER a Julia ANGWIN. *How We Analyzed the COMPAS Recidivism Algorithm*. ProPublica, Inc. [online]. New York: ProPublica, 2016 [cit. 2023-03-22].

Dostupné z: <https://www.propublica.org/article/how-we-analyzed-the-compas-recidivism-algorithm>

LEGAL FUTURES PUBLISHING LTD, *Robot mediator settles first ever court case*, 2019 [online]. [cit. 2023-06-05] Dostupné z: <https://www.legalfutures.co.uk/latest-news/robot-mediator-settles-first-ever-court-case>

LEPARISIEN, Solenne Durox, *Des robots testés à la place des juges dans les cours d'appel de Rennes et Douai*, Rennes, 30. 10. 2017 [online]. [cit. 2023-06-07]

Dostupné z: <https://www.leparisien.fr/faits-divers/des-robots-testes-a-la-place-des-juges-dans-les-cours-d-appel-de-rennes-et-douai-30-10-2017-7362198.php>

LEX MACHINA [online]. [cit. 2023-18-02]

Dostupné z: <https://lexmachina.com/about/>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, *Národní strategie umělé inteligence v České republice* [online]. [cit. 2023-21-01]

Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/umela-inteligence/NAIS_kveten_2019.pdf

OPENAI. *DALL-E 2*. [online]. [cit. 2023-11-01]

Dostupné z: <https://openai.com/dall-e-2/>

OPENAI. *Introducing ChatGPT*. [online]. [cit. 2023-11-01]

Dostupné z: <https://openai.com/blog/chatgpt/>

OXFORD INTERNET INSTITUTE, Google. *Základní průvodce AI* [online].

[cit. 2023-14-01] Dostupné z: <https://atozofai.withgoogle.com/intl/cs/artificial-intelligence/>

ROSS INTELLIGENCE, INC. [online]. [cit. 2023-18-02] Dostupné z: <https://rossintelligence.com/features>

STANFORD LEGAL DESIGN LAB, *The Rechtwijzer justice platform* [online]. [cit. 2023-06-05] Dostupné z: <https://justiceinnovation.law.stanford.edu/rechtwijzer-justice-platform/>

THE GUARDIAN. *Google's AlphaGo wins second game against Go champion* [online]. [cit. 2023-12-01] dostupné z: <https://www.theguardian.com/technology/2016/mar/10/google-alphago-ai-wins-second-game-against-go-champion-lee-sedol>

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE, *Helping police make custody decisions using artificial intelligence*, 28.02.2018 [online]. [cit. 2023-06-07] Dostupné z: <https://www.cam.ac.uk/research/features/helping-police-make-custody-decisions-using-artificial-intelligence>

ÚŘAD VLÁDY ČR. *Výzkum potenciálu rozvoje umělé inteligence v České republice, Analýza právně-etických aspektů rozvoje umělé inteligence a jejích aplikací v ČR* [online]. [cit.2023-21-01] dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/AI-pravne-eticka-zprava-2018_final.pdf

Úřad vlády ČR, *Výzkum potenciálu rozvoje umělé inteligence v České republice – souhrnná zpráva*, 10. 12. 2018 [online]. [cit. 2023-06-02] Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/AI-souhrnna-zprava-2018.pdf>

3. Seznam použitých právních předpisů

EUROPEAN COMMISSION FOR THE EFFICIENCY OF JUSTICE (CEPEJ), *European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and their environment*, Strasbourg, 3-4 December 2018 [online]. [cit. 2023-26-03] Dostupné z: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>

EUROPEAN COMMITTEE ON LEGAL CO-OPERATION (CDCJ), *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on online dispute resolution mechanisms in civil and administrative court Proceedings*, 1407th meeting, 16 June 2021, CM(2021)36add4-final [online]. [cit. 2023-06-05] Dostupné z: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680a2cf96

EVROPSKÁ KOMISE, Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Umělá inteligence pro Evropu, 25. 04. 2018 [online]. [cit. 2023-20-01] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0237&from=CS>

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 26. dubna 1999, kterou se vydává UKLÁDACÍ ŘÁD POČÍTAČOVÝCH ÚDAJŮ

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

Návrh nařízení Evropského parlamentu a rady, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (akt o umělé inteligenci) a mění určité legislativní akty Unie, 21. 04. 2021 [online]. [cit. 2023-20-01]

Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:e0649735-a372-11eb-9585-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF

Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

Usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

UNCITRAL, Technical Notes on Online Dispute Resolution, New York, 2017 [online]. [cit. 2023-06-05]

Dostupné z: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/v1700382_english_technical_notes_on_odr.pdf

UNESCO. DRAFT TEXT OF THE RECOMMENDATION ON THE ETHICS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE, SHS/IGM-AIETHICS/2021/JUN/3 Rev.2 ze dne 25.6.2021 [online]. [cit. 2023-20-01]

Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377897>

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Vyhláška č. 120/1976 Sb., Vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 403/2022 Sb. o zveřejňování soudních rozhodnutí

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 213/2019 Sb. o náležitostech generátoru přidělování zajišťujících přidělování insolvenčních věcí náhodným výběrem, způsobu provozování generátoru přidělování a obsahu rozvrhu práce a způsobu jeho sestavení za účelem použití generátoru přidělování (vyhláška o generátoru přidělování)

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 121/2000 SB. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákon (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/2002 Sb. o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

4. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 36/01 ze dne 25. 06. 2002

Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 9/05 ze dne 14. 07. 2005

Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 11/04 ze dne 26. 04. 2005

Nález Ústavního soudu IV. ÚS 687/06 ze dne 14. 08. 2007

Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 54/05 ze dne 22. 01. 2008

Nález Ústavního soudu III. ÚS 1481/08 ze dne 11. 12. 2008

Nález Ústavního soudu I. ÚS 515/06 ze dne 05. 03. 2009

Nález Ústavního soudu IV. ÚS 2119/11 ze dne 03. 04. 2012

Nález Ústavního soudu II. ÚS 3/10 ze dne 05. 09. 2012

Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 49/10 ze dne 28. 01. 2014

Nález Ústavního soudu II. ÚS 2027/17 ze dne 07. 08. 2017

Nález Ústavního soudu II. ÚS 1966/18 ze dne 17. 05. 2019

Rozhodnutí ESLP ze dne 27. 10. 1994

ve věci KATTE KLITSCHÉ DE LA GRANGE v. ITALY, stížnost č. 12539/86

Rozhodnutí ESLP ze dne 28. 07. 1999 ve věci BOTTAZZI v. ITALY,
stížnost. č. 34884/97

Rozsudek ESLP ze dne 28. 11. 1999 ve věci BRUMARESCU proti RUMUNSKU,
stížnost. 28342/95

Rozhodnutí ESLP ze dne 07. 06. 2001 ve věci KRESS v. FRANCE,
stížnost č. 39594/98

Rozhodnutí ESLP ze dne 27. 09. 2001 ve věci HIRVISAARI v. FINLAND,
stížnost č. 49684/99

Rozhodnutí ESLP ze dne 24. 04. 2003 ve věci YVON v. FRANCE,
stížnost č. 44962/98

Rozhodnutí ESLP ze dne 06.12.2007, ve věci BEIAN v. ROMAINA,
stížnost. č. 30658/05

Rozsudek ESLP ze dne 15. 10. 2009 ve věci MICALLEF v. Malta,
stížnost č. 17056/06

Rozhodnutí ESLP ze dne 21. 12. 2010
ve věci VASSILIOS ATHANASIOU ET AUTRES c. GRÈCE, stížnost č. 50973/08

Rozsudek ESLP ze dne 19. 09. 2017 ve věci REGNER proti ČESKÉ REPUBLICĚ,
stížnost č. 35289/11

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 08. 2004, sp. zn. 2 Afs 47/2004

Rozhodnutí Supreme Court of Wisconsin, no. 2015AP157-CR z 13. 06. 2016

5. Seznam ostatních zdrojů

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS. *Overview 1959-2021 ECHR* [online]. [cit. 09-05-2023]

Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Overview_19592021_ENG.pdf

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI, 2022. *České soudnictví 2021: výroční statistická zpráva* [online]. [cit. 10-05-2023] Dostupné z:

https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2021.pdf/37d8da17-4fee-4001-a473-fdb840f78936

NEZÁVISLÁ ODBORNÁ SKUPINA NA VYSOKÉ ÚROVNI PRO UMĚLOU INTELIGENCI ZŘÍZENÁ EVROPSKOU KOMISÍ: *Etické pokyny pro zajištění důvěryhodnosti UI*, zveřejněno duben 2019 [online]. [cit. 2023-18-01]

Dostupné z: <https://ec.europa.eu/futurium/en/ai-alliance-consultation.1.html>

NEZÁVISLÁ ODBORNÁ SKUPINA NA VYSOKÉ ÚROVNI PRO UMĚLOU INTELIGENCI ZŘÍZENÁ EVROPSKOU KOMISÍ: *Definice UI: hlavní schopnosti a vědní obory*, zveřejněno duben 2019 [online]. [cit. 2023-18-01]

Dostupné z: <https://ec.europa.eu/futurium/en/ai-alliance-consultation.1.html>

RADA EVROPSKÉ UNIE, *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (akt o umělé inteligenci) a mění určité legislativní akty Unie – obecný přístup*, 25. 11. 2022 [online].

[cit. 2023-21-01] Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14954-2022-INIT/cs/pdf>

TRASBERG, Henrik. *Quantitative legal prediction and the rule of law*. Tilburg, 2019. Master's thesis. Tilburg University law school [online]. [cit. 2023-26-05]

Dostupné z: <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=149307>

Využití umělé inteligence v civilním procesu

Abstrakt:

Předmětem této práce je umělá inteligence a civilní proces. Cílem této práce je analyzovat možnosti využití umělé inteligence v civilním procesu a soudnictví se zaměřením na rozhodovací činnost soudce. První část této práce se věnuje vymezení umělé inteligence a jejímu právnímu pojetí z mezinárodního, evropského a českého pohledu. Dále pak analyzuje zejména základní možné formy účasti umělé inteligence na civilním procesu. Druhá část této práce se zaměřuje na komplexní analýzu etických a právních výzev spojených s využitím umělé inteligence v civilním procesu a soudnictví. V tomto ohledu je nejprve zkoumáno 5 základních etických principů vytyčených Evropskou komisí pro efektivitu justice. Důraz je přitom kladen zejména na problematiku netransparentnosti umělé inteligence ve smyslu problematiky černé skříňky a předpojatosti dat. Analýzou je pak zkoumán dopad těchto prvků na jednotlivé garance práva na spravedlivý proces. Blíže je rozebírán dopad na nestrannost a nezávislost soudců, princip rovnosti a kontradiktornosti, jakožto i právo na odůvodněné rozhodnutí, právo na projednání věci v přiměřené lhůtě či princip právní jistoty. Konečně pak jsou zkoumány jednotlivé možnosti využití umělé inteligence v civilním procesu a soudnictví, výsadní postavení zde zaujímá kvantitativní právní predikce, dále se tato práce zaměřila na nástroje pro sestavování váhových parametrů a využití umělé inteligence v rámci mimosoudního řešení sporů online. U řešení jsou rozebírána jednotlivá teoretická využití, současná využití či prováděné experimenty, jakožto i vyhlídky do budoucna, to vše je podrobena analýze pohledem práva na spravedlivý proces. Výsledek práce představuje možná využití umělé inteligence, která splňují kritéria práva na spravedlivý proces, jež lze s ohledem na rozhodovací činnost soudce v civilním procesu využít.

Klíčová slova:

[umělá inteligence, právo na spravedlivý proces, civilní proces]

The use of artificial intelligence in civil procedure

Abstract:

The subject of this master's thesis is artificial intelligence and civil procedure. The main goal of this thesis is to analyze the possible uses of artificial intelligence in civil procedure, with emphasis on the decision-making process of a judge. The primary focus of the first part of this thesis is to define artificial intelligence and explore its legal understanding from an international, European, and Czech perspective. Furthermore, the fundamental possible forms through which artificial intelligence can be applied into the civil procedure are examined. Comprehensive analysis of ethical and legal challenges associated with the use of artificial intelligence in civil procedure and judiciary is then carried out. In this regard the thesis first examines the five basic ethical principles outlined by the European Commission for the Efficiency of Justice. Emphasis is placed particularly on the issues concerning the non-transparency of artificial intelligence, specifically addressing concerns related to the black box problems, as well as data bias. The thesis then examines through analysis the impact of these issues on the right to a fair trial. Specifically, the impartiality and independence of judges, adversarial principle, equality of arms, as well as the right to a reasoned judgment, the right to trial within reasonable time and principle of legal certainty are further analyzed. Finally, individual possibilities for utilizing artificial intelligence in civil procedure and judiciary are explored, with special focus on quantitative legal prediction, tools to calculate the scales, and the use of artificial intelligence in online dispute resolution. Within these individual possibilities the thesis discusses various theoretical applications, current experiments, and future applications, which are then analyzed from the perspective of the right to a fair trial. The outcome of this thesis presents possible uses of artificial intelligence that meet the criteria of the right to a fair trial and can be applied in the decision-making process of judges within civil procedure.

Keywords:

[artificial intelligence, right to a fair trial, civil procedure]